

”Det er fint å hjelpe de fattige”

- Om konfirmanter utbytte av å delta i Kirkens Nødhjelps fasteaksjon

Lars Hellerdal, 09Mdia

MGD 300 Masteroppgave i diakoni

Diakonhjemmet Høgskole, avdeling for diakoni og ledelse

Lvert: 16.mai 2011 kl.15:00

Antall ord: 29975

Veiledere: Kai Ingolf Johannessen og Ida Marie Høeg

Forord

Å skrive masteroppgave er en stor læringsprosess. Jeg har fått mye ny kunnskap både om konfirmanter, Kirkens Nødhjelp og fasteaksjonen, trosopplæring, kvalitativ metode og mye mer. Jeg har erfart å stå litt fast og ikke vite helt hvor veien går, samtidig som jeg har hatt opplevelsen av mestring både i intervjusituasjonen og i skriveprosessen. Holdningen har hele veien vært at dette skal jeg klare, og nå er jeg ved veis ende og har klart det. Det er derfor på sin plass med en siste handling; å takke dem som har vært viktige for at denne masteroppgaven er blitt til.

Takk til:

- Konfirmantene og konfirmantlederne som stilte til intervju. Tusen takk for tålmodighet, velvillighet og gjestfrihet. Takk for at jeg har fått låne deres tid, kunnskap og erfaring, holdninger og handlinger slik at denne oppgaven har kunnet bli til.
- Kai Ingolf Johannessen, min hovedveileder, for kloke råd og gode tanker.
- Ida Marie Høeg, min veileder fra KIFO, for konsis og kritisk veiledning.
- Kirkens Nødhjelp-ansatte, spesielt Inger-Torunn Sjørø og Silje Ander, for innspill og tilgang på ressurser.
- Dag Arne Roum og Asle Kristiansen for historiekunnskap.
- Min praksisveileder høsten 2010, Jan Mathisen, for hjelp i arbeidet med å finne og følge opp intervjupersonene.
- Medstudenter ved Diakonhjemmet Høgskole, spesielt Monica Landmark og Tawanda Chovero, for arbeidsfelleskap samt gode faglige og ikke-faglige samtaler.
- Lærere ved seksjon for diakoni og ledelse ved Diakonhjemmet Høgskole for hyggelige lunsjer og oppmuntrende ord.
- Øvrige ansatte ved Diakonhjemmet Høgskole, spesielt renholdspersonell og bibliotekansatte, for gode rammer rundt arbeidet.
- Alle dem jeg har møtt på min vei som har kommet med tanker, synspunkter, oppmuntring og forslag.
- Mine venner Kristin Riiser Dankel og Anna Margaret Breivik for korrekturlesing og generell støtte.
- Min aller kjæreste Helene for bidrag til skriveprosessen, men ikke minst for et godt hjem å hente krefter i.

Sammendrag

Relevante søkerord:

Konfirmant, internasjonal diakoni, Kirkens Nødhjelp, fasteaksjon, trosopplæring

Bakgrunnen for denne studien er den årlige gjennomføringen av Kirkens Nødhjelps fasteaksjon med konfirmanter som bøssebærere. Konfirmanter har deltatt i aksjonen siden 1985 og aksjonen er den største årlige enkeltinnsamling Den norske kirke er med på. Siden konfirmantene deltar i aksjonen som del av konfirmasjonstiden, blir aksjonen en del av Den norske kirkes trosopplæring. Med unntak av Kirkens Nødhjelps egne spørreskjemaer like etter aksjonsdeltakelsen har ingen tidligere sett på hva konfirmantene får ut av dette. Problemstillingen lyder slik:

Med utgangspunkt i tilbakemeldinger fra fasteaksjonsdeltakere i tre menigheter i Borg bispedømme våren 2010; hvilket utbytte har konfirmanter av å delta i Kirkens Nødhjelps fasteaksjonen?

Det sentrale i denne kvalitative studien er intervjuene med ti konfirmanter og tre konfirmantledere fra tre menigheter i Borg bispedømme. Intervjuene ble gjort syv måneder etter aksjonen i 2010. Studien viser at konfirmantene får noe ny kunnskap gjennom deltakelse i aksjonen – særlig om Kirkens Nødhjelp og de prosjektene som frontes.

Fasteaksjonen representerer et avbrekk i konfirmasjonstiden og huskes derfor relativt godt av de fleste konfirmanter. De synes stort sett det er greit å være med på innsamlingen, og kan godt tenke seg å delta igjen. Her ligger et stort uutnyttet potensial til å tenke Kirkens Nødhjelps fasteaksjon som et trosopplæringstiltak for en større aldersgruppe enn bare konfirmanter.

Aksjonen er med å påvirke konfirmantenes holdninger blant annet i synet på de som mottar støtte fra Kirkens Nødhjelp. Enkelte utfører handlinger på egenhånd som følge av at de var med på aksjonen, slik som å dusje mindre eller skrive blogg. Besøk av internasjonale gjester er noe av det som gjorde størst inntrykk på konfirmantene.

For menighetene blir aksjonen en konkret handling relatert til internasjonal diakoni. Det kanskje mest kritikkverdige er mangelen på en trosdimensjon i konfirmantmaterialet fra Kirkens Nødhjelp.

Innhold

Forord	2
Sammendrag	3
1 Innledning	6
1.1. Tema for studien	6
1.2. Problemstilling	7
1.3. Forskningsstatus	8
1.4. Oppbygning og avgrensning	11
2 Bakgrunn	13
2.1. Konfirmasjon	13
2.2. Kirkens Nødhjelp	15
2.3. Kirkens Nødhjelps fasteaksjon	16
2.3.1. Historikken	16
2.3.2. I dag	19
2.3.3. Pedagogisk opplegg for konfirmanter	20
3 Teori	23
3.1. Fire begreper: Kunnskap, erfaring, holdning og handling	23
3.1.1. Kunnskap	24
3.1.2. Erfaring	26
3.1.3. Holdning	27
3.1.4. Handling	29
3.1.5. Forholdet mellom begrepene	30
3.2. Internasjonal diakoni og konfirmasjon	31
3.2.1. Internasjonal diakoni	31
3.2.2. Internasjonal diakoni og konfirmasjon	33
3.3. Plan for trosopplæring: Konfirmasjon og internasjonal diakoni	36
4 Metode	38
4.1. Valg av metode	38
4.2. Utvalg: Menigheter og konfirmanter	39
4.3. Datainnsamling	41
4.4. Troverdighet, bekreftbarhet og overførbarhet	42
4.5. Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste	44

4.6. Analyse	45
5 Funn i datamaterialet	46
5.1. Fasteaksjonen i menighetene	46
5.1.1. Alfa-menigheten	46
5.1.2. Beta-menigheten	49
5.1.3. Gamma-menigheten	51
5.2. Funn hos konfirmanter	53
5.2.1. Kunnskap	53
5.2.2. Erfaring	57
5.2.3. Holdning	60
5.2.4. Handling	64
6 Drøfting	69
6.1. Konfirmanternes utbytte	69
6.1.1. Kunnskap	69
6.1.2. Erfaring	72
6.1.3. Holdning	74
6.1.4. Handling	76
6.1.5. Utbytte	78
6.2. Kirkens Nødhjelps fasteaksjon og trosopplæring	79
7 Konklusjon	83
8 Kilder	86
8.1. Bøker, artikler, oppgaver	86
8.2. Internett-kilder	88
8.3. Den norske kirke; plandokumenter	90
8.4. Kirkens Nødhjelp; materiale og nettsider	90
8.5. Upubliserte kilder	91
Vedlegg	92
Intervjuguide konfirmanter	92
Intervjuguide konfirmanter	94
Informasjonsskriv	96

1 Innledning

Denne masteroppgaven er primært en kvalitativ studie av hvilket utbytte konfirmanter har av å delta i Kirkens Nødhjelps fasteaksjon. Siden 1985 har flere hundre tusen norske konfirmanter tatt del i Kirkens Nødhjelps fasteaksjon som en del av sin konfirmanttid. Denne studien spør etter hva konfirquantene får ut av dette i form av kunnskap, erfaringer, holdninger og handlinger.

Når konfirquantene i Den norske kirke tar del i fasteaksjonen, er det Kirkens Nødhjelp som produserer undervisningsmateriale og setter tematikken for aksjonen. Selv om Den norske kirke er medeier i Kirkens Nødhjelp, kommer Kirkens Nødhjelp utenfra og tar plass i det som er kirkens konfirmasjonsundervisning. Et spørsmål som da er naturlig å stille er hvordan Kirkens Nødhjelps materiale passer inn i forhold til Den norske kirkes konfirmantundervisning. En kort presentasjon av hvordan jeg i denne studien har gått frem for å belyse disse spørsmålene, kommer nedenfor i avsnitt 1.4 – Oppbygning og avgrensning. Men først litt om hvorfor dette temaet ble valgt, problemstilling og forskningsstatus:

1.1. Tema for studien

Bakgrunnen for at konfirmanter og Kirkens Nødhjelps fasteaksjon ble tema for denne masteroppgaven er en kombinasjon av tilfeldighet og egeninteresse. Egeninteressen kommer fra et mangeårig engasjement i flere organisasjoner som jobber med ungdom og/eller bistandsarbeid – deriblant Norges KFUK-KFUM og Landsrådet for Norges barne- og Ungdomsorganisasjoner (LNU) samt kirkelig ungdomsarbeid i oppvekst og senere som ungdomsarbeider og konfirmantleder i Oslo. En rød tråd i disse engasjementene har vært ungdom og solidaritet.

I 2007 og 2008 var jeg også reiseledsager for en internasjonal gjest i forbindelse med Kirkens Nødhjelps fasteaksjon. Dette innebar at jeg dro rundt til menigheter og konfirquantgrupper som reiseledsager for en gjest fra et land Kirkens Nødhjelp har arbeid i. Når vi besøkte en menighet eller gruppe, fortalte gjesten om sitt arbeid og vi fortalte sammen om temaet for fasteaksjonen. I analysen senere i denne studien vil det fremgå at to av menighetene jeg har gjort intervjuer i har hatt slikt besøk.

Tilfeldigheten i valg av tema for denne studien er at jeg fikk vite via lærere på Diakonhjemmet at konfirquanters utbytte av fasteaksjonen og denne som en del av konfirmasjonstiden, var et tema Kirkens Nødhjelp ønsket å få belyst. På begge sider

av sommeren 2010 hadde jeg samtaler med Kari Jordheim – seksjonsleder for diakoni og ledelse på Diakonhjemmet Høgskole, og Inger-Torun Sjøtrø – informasjonsrådgiver i Kirkens Nødhjelp. Samtalen resulterte i et ønske fra min side om å gå inn og studere nettopp hva konfirmanter får ut av å være med i Kirkens Nødhjelps fasteaksjon. Jeg valgte også å bruke min fire ukers spesialpraksis høsten 2010 til å fordype meg i relevant tematikk. Tema for denne praksisen ble: ”Hvordan arbeider man med vern om skaperverk og kamp for rettferdighet i Borg bispedømme?”. I løpet av praksisperioden gjennomførte jeg intervjuer med konfirmanter og konfirmentledere i tre menigheter i samme bispedømme. På bakgrunn av mine observasjoner i praksisperioden produserte jeg også en rapport på bestilling fra Kirkerådets seksjon for diakoni og samfunn (Hellerdal 2010). Rapporten fremhevet blant annet viktigheten av å integrere ungdom i Den norske kirkes arbeid med vern om skaperverket og i kampen for rettferdighet.

1.2. Problemstilling

Årlig sender Kirkens Nødhjelp ut spørreskjemaer til de menighetene som deltar i fasteaksjonen. Disse skjemaene besvares gjerne av den som har hatt ansvar for gjennomføring av aksjonen i menigheten; det være seg diakon, prest, kateket, menighetsrådsmedlem eller andre. I spørreskjemaet for 2010 spurte Kirkens Nødhjelp om hvordan fasteaksjonen ble markert i menigheten, hvem som deltok, hvordan tema og den politiske kampanjen fungerte, hvilket materiale som ble tatt i bruk, mengde materiale og hvor tilgjengelig dette har vært, kontakt med Kirkens Nødhjelp med mer (Kirkens Nødhjelp 2010c). 100% av menighetene svarte i 2010 at konfirmanter deltok som bøssebærere, 53,3% av menighetene valgte å ta i bruk *Pedagogisk opplegg for konfirmanter og ungdom* og 63,2% brukte DVD-filmene. Konfirmanter har også svart på kvantitative spørreundersøkelser på bestilling fra Kirkens Nødhjelp. Disse vil bli presentert ytterligere i neste avsnitt; 1.3 – Forskningsstatus.

Undersøkelsene Kirkens Nødhjelp har foretatt avdekker bruk av materiale og tilgjengelighet, informasjonsflyt, deltakelse med mer. Dette er nyttig sett fra Kirkens Nødhjelps side, fordi det gir en pekepinn på hva som fungerer og hva som ikke fungerer for å spre informasjon og motivasjon. Det som blir vanskelig å avdekke ved spørreskjemaer er hva konfirmanter opplever å sitte igjen med. Ønsket med denne studien er derfor å undersøke hvilket utbytte konfirmanter får av å delta i Kirkens Nødhjelps fasteaksjon, og da med et spesielt blikk for at det er konfirmanter vi

snakker om – ikke ungdommer generelt. Det har så langt jeg vet heller ikke vært utført kvalitative intervjuer med konfirmanter om deltakelse i fasteaksjonen tidligere, og de nevnte kvantitative undersøkelsene har vært gjort på bestilling fra Kirkens Nødhjelp. I metodekapitlet vil jeg forklare hvorfor jeg valgte å gjøre kvalitative intervjuer med ti konfirmanter og tre konfirmantledere fra tre forskjellige menigheter i Borg bispedømme (se kapittel 4). I denne sammenheng er det nok å nevne at dette er rammen for mitt forskningsmateriale, og derfor er min problemstilling som følger:

Med utgangspunkt i tilbakemeldinger fra fasteaksjonsdeltakere i tre menigheter i Borg bispedømme våren 2010; hvilket utbytte har konfirmanter av å delta i Kirkens Nødhjelps fasteaksjon?

Med ordet ‘utbytte’ refererer jeg i denne studien til følgende fire begreper: kunnskap, erfaring, holdning og handling. Problemstillingen kunne derfor ha vært ”...; hvilke kunnskaper, erfaringer, holdninger og handlinger får konfirmanter av å delta i Kirkens Nødhjelps fasteaksjon?”. Det er to grunner til at jeg istedenfor velger å bruke utbytte. For det første synes jeg den utvidede problemstillingen blir for lang og kompleks. For det andre har jeg enkelte steder i denne studien behov for å referere til alle de fire begrepene samtidig, og finner da ikke et bedre fellesbegrep for de fire begrepene enn nettopp utbytte. Innholdet i de fire begrepene vil bli gjort rede for i teorikapitlet (se avsnitt 3.1).

‘Utbytte’ er bare ett av begrepene i problemstillingen som trengs å redegjøres for; ‘Konfirmanter’ og ‘Kirkens Nødhjelps fasteaksjon’ er så sentrale i denne oppgaven at jeg har valgt å sette av et eget bakgrunnskapittel til dem (se kapittel 2). Til sist betyr ‘å delta’ at konfirmantene har tatt del i både forberedelser til (for eksempel undervisning om) og gjennomføring av fasteaksjonen i egen menighet som en del av konfirmantopplegget i menigheten.

1.3. Forskningsstatus

Denne masteroppgaven kan gå inn i flere forskningstradisjoner. Jeg velger her å plassere studien blant andre hoved-/masteroppgaver om Kirkens Nødhjelp, samt knytte den opp mot konfirmasjonsforskning og Kirkens Nødhjelps egne undersøkelser.

Det har vært skrevet flere hoved-/masteroppgaver om Kirkens Nødhjelp tidligere innen fagfelt som medievitenskap, diakoni og etikk. Blant disse finner vi Hege Vilberg (2003) som skrev om Kirkens Nødhjelps rettferdighetstenkning, Kari Ulvseth

(2004) som skrev om Kirkens Nødhjelps fremstilling av Nigeria og Sudan og Jofrid Landa (2008) som sammenliknet Kirkens Nødhjelp og Normisjons arbeid med kvinner i Mali med vekt på empowerment. Disse har alle det til felles at de primært fokuserer det arbeidet Kirkens Nødhjelp gjør ute i verden.

Marianne Rønning Torkelsen skrev masteroppgave i profesjonsetikk med tittelen *Givere og mottakere imellom – En diskursanalyse av Kirkens Nødhjelps fremstilling av de Andre i Fasteaksjonen 1967-2007* (Torkelsen 2007). Torkelsen gikk gjennom materialet til Kirkens Nødhjelps fasteaksjon i perioden 1967 til 2007 og så på hvordan giver og mottaker ble fremstilt i dette materialet. Hun deler denne perioden inn i tre: ”1967-1979: Veldedighetsrepresentasjonen”, ”1980-1994: Fellesskap og medansvar” og ”1995-2007: Rettighetsrepresentasjonen” (ibid:21-71). I den første perioden var mottaker fremstilt som passiv, mens giver var den aktive. Mottakeren fremstiltes som navnløse sultne barn som trengte vår hjelp (ibid:32). I den andre perioden kom givere mer i fokus; givers holdninger ble satt på agendaen. Det ble tatt et oppgjør med ”elendighetsformidlingen”, men fokus på giver skjøyv mottaker nærmest ut av synet (ibid:43, 53-54). I den tredje perioden kom rettighetene til mottaker i sentrum, og mottaker fremstilles som en forkjemper for egne rettigheter. (ibid:55). Mottakeren ble i denne siste perioden fremstilt som autonom med mulighet til å endre sin egen situasjon (ibid:60).

Torkelsen viser til at materialet i den tidlige perioden vektla kristne verdier som grunnlag for deltakelse i aksjonen, blant annet gjennom bruk av begrepet ”kristenplikt” (ibid:29-30). En identitetskrise hos Kirkens Nødhjelp i 1984 gjorde at organisasjonen laget et grunnlags- og verdidokument som forankret arbeidet i troen på Gud som skaper, Jesus som frelser og Den hellige Ånd som fornyer (ibid:38). Den kristne forankringen kom til uttrykk i at det fra 1980 og framover ble produsert gudstjenestemateriale til fasteaksjonen (ibid:45). Rettighetsperspektivet som har preget Kirkens Nødhjelp den senere perioden er forankret i troen på at alle mennesker er skapt i Guds bilde og dermed har lik verdi og like plikter og rettigheter (ibid:62).

Torkelsen nevner bare så vidt at konfirmantene har vært involvert i fasteaksjonen (ibid:48). Derimot trekker Torkelsen frem Changemaker (Kirkens Nødhjelps ungdomsbevegelse) sin betydning og innsats i forbindelse med fasteaksjonen (ibid:65). Changemaker bidro med kampanjer og løftet frem det politiske arbeidet gjennom politiske handlingsalternativer slik som underskriftskampanjer. Disse ble en integrert del av Kirkens Nødhjelps fasteaksjon.

I denne studien er det konfirmantenes rolle i fasteaksjonen som er det mest interessante. Som nevnt i avsnitt 1.2 har konfirmanter vært gjenstand for evaluering i forbindelse med Kirkens Nødhjelps fasteaksjon. Dette har skjedd først i nyere tid. I 2009 gjennomførte det kreative markedsbyrået DIST Creative en evaluering i form av et spørreskjema (Kirkens Nødhjelp 2010c). 147 konfirmanter deltok hvorav 78 jenter og 63 gutter. Av disse svarte 52% at deltakelse i fasteaksjonen var en ”fin opplevelse”, mens 45% svarte ”helt ok”. 77% syntes tema om hvordan klimaendringer påvirker fattige land var interessant – bare 5% syntes det var uinteressant. Neste spørsmål var formulert slik: ”Hvorfor synes du klimaendringer er et viktig tema?”. Dette var et åpent spørsmål, og i oppsummeringen av de svarene som kom konkluderte Kirkens Nødhjelp at mange hadde fått med seg mye lærdom. Kontraspørsmålet ”Hvorfor synes du ikke klimaendringer er et viktig tema?” gav kun fire svar hvor ett svar var fra en som mener global oppvarming bare er en teori. 78% har tillit til at pengene fra aksjonen kommer frem.

Ved hjelp av facebook-siden Konfirmant 2010, som 9. februar 2011 hadde 7556 tilhengere¹, ble det også gjennomført en spørreundersøkelse av DIST Creative blant konfirmanter som var tilknyttet denne siden (Kirkens Nødhjelp 2010c). Her deltok 173 konfirmanter hvorav 70,3% var jenter. Spørsmålene handlet her en del om Facebook-siden, som jevnt over fikk gode tilbakemeldinger av konfirmantene. Undersøkelsen viser blant annet at konfirmasjonsundervisning er hovedkilde til informasjon om Kirkens Nødhjelps fasteaksjon. Hele 89,6% av konfirmantene har fått informasjon på denne måten. Undervisningen er også den informasjonskilden som gav mest lyst til å gå med bøsse (41,5%) tett fulgt av filmen (35,8%) og besøk fra Kirkens Nødhjelp eller Changemaker (32,7%). Hovedmotivasjonskildene til å gå med bøsse var at innsamlingen gikk til de jordskjelvrammede i Haiti (67,1%) og at det er viktig å gjøre en innsats (78,5%). Venner var mindre viktig (29,1%).

Konfirmantene deltar i Kirkens Nødhjelps fasteaksjon som del av sin konfirmasjonstid. Konfirmasjonstiden har vært forsket en del på. I 2010 kom boken *Confirmation work in Europe* som baserer seg på undersøkelser blant konfirmanter og konfirmantledere i syv europeiske land, deriblant Norge (Schweitzer m.fl. 2010). Kapitlet om konfirmasjon i Norge er skrevet av Ida Marie Høeg og Bernd Krupka (Høeg og Krupka 2010:162-183). Studien viser til at åtte av ti dømte norske 15-åringer

¹ Facebook 2011a

ble konfirmert i 2007, selv om dette utgjør ”kun” 67 % av alle 15-åringene. Blant spørsmålene til konfirmantene ble de bedt om å rangere hvilke temaer i konfirmasjonstiden de var mest interessert i. Av 17 alternativer kom ”Rettferdighet og ansvar for andre” på tredje plass (etter ”Vennskap” og ”Meningen med livet”), mens ”Klima / miljøspørsmål” kom på 8.plass – ”Jesus Kristus” havnet på 10.plass (Høeg og Krupka 2010:180).

På bakgrunn av denne undersøkelsen har både Krupka og Høeg skrevet kapitler i boken *Samfunnet i gudstjenesten* (Høeg 2009:221-236 og Krupka 2009:237-254). Høeg viser til at den viktigste motivasjonsfaktoren for å ta del i konfirmanttiden er at ungdommene ønsker å ha en fin markering på konfirmasjonsdagen, noe hun forklarer med generell mangel på ritualer i ungdomstiden (Høeg 2009:222).

Konfirmasjonstiden ses også på av konfirmantene som en tid for ”å vokse som menneske” (ibid:226). Grunnlaget for å velge konfirmasjon er tradisjonelt; det at konfirmanten er døpt eller synes det er en god tradisjon er de viktigste grunnene (ibid:227). 72% av konfirmantene er godt fornøyd med konfirmasjonstiden i følge denne undersøkelsen. De har fått nye venner (53%), fått kunnskap om Gud og tro (64%) og bibelen (52%), lært å be (44%) og mye mer (ibid:230-234). Men kun 48% har en positiv holdning til kirken. Høeg oppsummerer at konfirmantene synes det har vært en fin tid og at de har hatt et utbytte av konfirmanttiden spesielt innen kunnskap og det sosiale (ibid:235). Krupka har skrevet om undersøkelsen blant konfirmantlederne (Krupka 2009). På spørsmål om hvilke temaer som er viktige i konfirmantåret, får ”Rettferdighet for andre” 93%, ”Kirkens medmenneskelige ansvar (diakoni)” 88% og ”Miljøspørsmål og vern av skaperverket” 69% (ibid:246). Konfirmantlederne tror at konfirmantene erfarte deltakelse i menighetens diakoni som helt middels (midt mellom ”meget dårlig” og ”meget god erfaring”).

1.4. Oppbygning og avgrensning

Opgaven er avgrenset til konfirmanter i Den norske kirke. Det er flere kirkesamfunn som deltar i fasteaksjonen, men fenomenet med å inkludere dette i konfirmasjonsundervisningen er særlig utbredt i Den norske kirke. Sentralt i drøftingen står spørsmålet om hvordan aksjonen passer inn i forhold til *Plan for trosopplæring* i Den norske kirke, som legger rammene for konfirmasjonstiden. Skulle jeg inkludert et annet kirkesamfunn, ville jeg måttet velge en ganske annen vinkel på dette.

Studien kunne vært skrevet som et evalueringsprosjekt, men jeg har istedenfor valgt å jobbe mer grundig med kvalitativ metode. Det er også tatt en rekke valg i forhold til teoridelen av studien (se kapittel 3). Jeg hadde et ønske om å integrere lærdom fra ungdomsundersøkelsen *Ung i Norge* (Strandbu og Øia 2007, Kvalem og Wichstrøm 2007), men dette måtte dessverre tas ut av studien for å få et konsentrert fokus og for å spare plass. Det studiens teorigrunnlag er konsentrert omkring er fire pedagogiske begreper, internasjonal diakoni, konfirmanter og trosopplæring.

Så til oppbygningen av oppgaven: I kapittel 2 vil jeg gi nødvendig bakgrunnsinformasjon om konfirmasjon, Kirkens Nødhjelp og fasteaksjonen. Dette legger grunnlag for tematikken i hele studien. Kapittel 3 inneholder tre avsnitt. I første avsnitt legges teorigrunnlaget for de fire begrepene kunnskap, erfaring, holdning og handling. Neste avsnitt gir en innføring i fagfeltet internasjonal diakoni og konfirmanter relasjon til dette. Siste avsnitt går mer grundig inn i *Plan for trosopplæring* med spesielt blikk på hvordan denne omtaler konfirmasjon og internasjonal diakoni. Kapittel 4 er metodekapitlet. Her gjør jeg rede for kvalitativ metode, hvorfor jeg har valgt denne, og hvordan metoden er brukt i studien. I kapittel 5 kommer presentasjon av funn fra intervjuene jeg har foretatt. Denne inneholder først en presentasjon av hvordan Kirkens Nødhjelps fasteaksjon ble gjennomført i de tre menighetene hvor jeg har gjort intervjuer, og dernest analysen av intervjuene med konfirmanter. I kapittel 6 kommer selve drøftingen hvor jeg tar tak i problemstillingen og drøfter hvilket utbytte konfirmanter har av å delta i Kirkens Nødhjelps fasteaksjon, samt denne som del av konfirmasjonstiden i Den norske kirke. I drøftingskapitlet trekkes alle de foregående kapitler inn. Drøftingen og hovedfunnene i studien for øvrig oppsummeres i konklusjonen i kapittel 7.

2 Bakgrunn

Dette kapitlet gir nødvendig bakgrunnsinformasjon om konfirmasjonen samt presenterer Kirkens Nødhjelp og fasteaksjonen. Avsnittet om konfirmasjon tegner et kort riss av hva konfirmasjon er og bakgrunnen for denne. Kirkens Nødhjelp presenteres med vekt på den diakonale profilen organisasjonen har. Presentasjonen av fasteaksjonen går over tre avsnitt: Det første forteller bakgrunnen og opprinnelse til fasteaksjonen og konfirmantenes deltakelse i denne. Dette er en historie som i hovedsak ikke er skrevet tidligere. Historien er basert på informasjonsinnhenting gjennom e-post- og telefonkontakt med personer med historisk kunnskap. Det neste avsnittet om fasteaksjonen forteller hvordan aksjonen fungerer i dag. Det siste avsnittet tar for seg et hefte kalt *Pedagogisk opplegg for ungdom og konfirmanter* som særlig presenterer den informasjonen konfirmantene var ment å få i Kirkens Nødhjelps fasteaksjon 2010. Av den grunn er heftet viktig for denne studien.

2.1. Konfirmasjon

Konfirmanter er først og fremst de som har meldt seg til konfirmasjon. Det finnes per i dag tilbud om konfirmasjon i en rekke tros- og livssynssamfunn², men jeg vil i det følgende konsentrere meg om konfirmasjon i Den norske kirke fordi det er det som er relevant for denne studien. Konfirmanter i Den norske kirke går inn i en lang tradisjon som har sitt utgangspunkt i dåpsopplæringen. Som ritual i Norge ble konfirmasjon innført i 1736, men har siden endret form og innhold en rekke ganger. Konfirmasjon var obligatorisk i Norge frem til 1912 (Høeg og Krupka 2010:163). Fra å være lovpålagt og nødvendig for å kunne inngå ekteskap, delta i militærtjeneste og arbeidsliv, er konfirmasjon i dag en frivillig forbønnshandling for den enkelte på konfirmasjonsdagen etter endt konfirmasjonstid (Elstad 2007).

I 1978 kom *Plan for Konfirmasjonstiden* (Kirkerådet 1978). Æren for denne tillegges Bjarne Hareide, som lenge jobbet hardt for en fornyelse av konfirmasjonsopplegget i Den norske kirke (Høeg og Krupka 2010:167). Planen formulerte målsettinger for konfirmasjonstiden, og pekte på sentralt innhold i denne. Hovedmålet for konfirmasjonstiden ble formulert slik: ”Målet for konfirmasjonstiden er å vekke

² Av ikke-kristne tilbud er humanistisk konfirmasjon i regi av Human-etisk forbund det mest etablerte (Human-Etisk forbund 2011). For øvrig tilbyr også Holistisk Forbund konfirmasjon (Holistisk Forbund 2011) og Sosialhumanistene ved Universitetet i Oslo tilbyr Ungdomsundervisning – en livssyns-nøytral innføring i forskningens og akademias betydning (Ungdomsundervisningen ved UiO 2011).

og styrke troens liv som gis i dåpen, for at de unge kan leve og vokse som Jesu Kristi disipler.” (Kirkerådet 1978:11). Kirkens ansvar skulle da være å legge til rette for at dette kunne skje ved blant annet å ”veilede i etiske spørsmål og gi hjelp til kristen livstolkning” og ”vekke til ansvar for hjem, menighet og samfunn og legge til rette praktiske tjenesteoppgaver” for å nevne noe (ibid). Det teologiske grunnlag for konfirmasjon vektla dåpen som grunnlag og konfirmasjonen som tid for å minne konfirmanter om ”at Guds løfter i dåpen står fast.” (ibid:9). På konfirmasjonsdagen, avslutningen på den grunnleggende dåpsundervisningen, skulle menigheten be for konfirmanter. Det var et mål at konfirmanter skulle bekjenne en tro på Jesus Kristus uten at dette var et krav for å delta på konfirmasjonsdagen (ibid:9-10).

Plan for konfirmasjonstiden kom i revidert utgave i 1998 (Kirkerådet 1998b). Denne var et mye mindre dokument enn 1978-planen, og det ble derfor også produsert en håndbok som skulle gi veiledning til hvordan den reviderte planen skulle tas i bruk (Kirkerådet 1998a). Formålet for konfirmasjonstiden var så godt som kopiert fra 1978-planen, men med én vesentlig tilføyning; ”for at de unge kan leve i menighetens fellesskap og vokse som Jesu Kristi disipler.” (Kirkerådet 1998b:7, min kursivering). Dette innebar en tydeligere vektlegging av konfirmanterens tilhørighet til menighetsfellesskapet, og at kirkens oppgave skulle være å åpne dette fellesskapet for konfirmanter. Hovedprinsippene om at alle konfirmanter skulle delta i gudstjenester, undervisning, diakoni og andaktsliv ble også videreført fra 1978-planen, men den nye planen la opp til et større mangfold av valgfrie arbeidsformer hvor hovedprinsippene skulle integreres (Kirkerådet 1998a:99).

I dag er det *Plan for trosopplæring* som legger rammene for konfirmanterundervisningen (Kirkerådet 2010). Planen har erstattet to plandokumenter i Den norske kirke; *Plan for dåpsopplæring* fra 1991 og *Plan for konfirmasjonstiden* fra 1998. Dermed har Den norske kirke fått et helhetlig planverk for trosopplæring til alle døpte fra 0 til 18 år (ibid:3)

Trosopplæringsreformen ble vedtatt av Stortinget i mai 2003 på bakgrunn av Stortingsmelding nr.7 *Trusopplæring i ei ny tid. Om reform av dåpsopplæringa i Den norske kyrkja* (St.meld. nr.7 2002-2003). Starten på implementeringen var en femårig forsøksperiode som ble grundig evaluert underveis og presentert i hovedrapporten *Kunnskap, opplevelse og tilhørighet. Evaluering av forsøksfasen i Den norske kirkes trosopplæringsreform* (Hauglin og Mogstad 2008). Dette munnet ut i en endelig *Plan*

for trosopplæring kalt *Gud gir, vi deler* som ble vedtatt av Kirkemøtet 2009 (Kirkerådet 2010).

Det er verd å merke seg årstallene; *Plan for trosopplæring* ble vedtatt høsten 2009, og dermed er vi fortsatt i den fasen hvor planen settes ut i livet. Dette betyr at mange av de konfirmantene som deltok i Kirkens Nødhjelps fasteaksjon våren 2010 har fulgt et konfirmantopplegg basert på *Plan for konfirmasjonstiden* fra 1998. I drøftingen senere i denne oppgaven vil jeg drøfte forholdet mellom Kirkens Nødhjelps fasteaksjon og *Plan for trosopplæring*. Jeg velger altså å forholde meg til den nyeste planen vel vitende om at denne trolig ikke lå til grunn for konfirmasjonstiden i 2009/2010. Dette gjør jeg fordi jeg har et ønske om å være mest mulig relevant i nåtiden. Da er det naturlig å forholde seg til *Plan for trosopplæring* som er det gjeldende planverket fremover.

I teorikapitlet kommer to avsnitt som også har konfirmasjon som tema: avsnitt 3.2.2 tar for seg konfirmasjon og internasjonal diakoni, mens avsnitt 3.3 gir en mer utførlig presentasjon av *Plan for trosopplæring* med vekt på konfirmasjon og diakoni.

2.2. Kirkens Nødhjelp

Kirkens Nødhjelps historie begynner i 1947 med innsamlinger til nødlidende i Europa etter andre verdenskrig (Tønnessen 2007:25). Fra starten var Kirkens Nødhjelp del av Menighetspleienes Landforbunds virksomhet, frem til etableringen som selvstendig organisasjon i 1960 (ibid:58). Som hjelpeorganisasjon til trengende utenfor Norges grenser var Kirkens Nødhjelp banebrytende innen det vi vil kalle internasjonal diakoni og kirkelig nødhjelps-/ bistandsarbeid³. Siden begynnelsen har Kirkens Nødhjelp vokst til å bli den definitivt største norske kirkelige aktør på dette området.

Sammen for en rettferdig verden er Kirkens Nødhjelps visjon i dag og dukker blant annet opp som tittel på organisasjonens prinsippdokument (Kirkens Nødhjelp 2008a). I prinsippdokumentet ligger en beskrivelse av organisasjonens visjon, oppdrag og verdier, en omtale av selve organisasjonen, dens praksis og forpliktelser, strategiske valg samt liste over oppdragsgivere. Den første setningen i prinsippdokumentet som beskriver Kirkens Nødhjelp sier at ”Kirkens Nødhjelp er en diakonal organisasjon for global rettferdighet.” (ibid:5). Oppdraget Kirkens Nødhjelp har fått fra kirker og

³ En presentasjon av internasjonal diakoni kommer i avsnitt 3.2

kristne organisasjoner i Norge er formulert slik: ”Kirkens Nødhjelp skal virkeliggjøre Guds kjærlighet i verden ved å fremme menneskers verdighet og verne om skaperverket.” (Kirkens Nødhjelp 2008a:5).

Kirkens Nødhjelp er med dette selvdefinert som en diakonal organisasjon. Det er interessant å se hvordan Kirkens Nødhjelp gjennom sine verdier ligger tett på Den norske kirkes definisjon av hva diakoni er: Den norske kirke sier at diakoni uttrykkes gjennom nestekjærlighet, inkluderende fellesskap, vern om skaperverket og kamp for rettferdighet (Kirkerådet 2008:5). Parallellene finner vi i Kirkens Nødhjelps verdier: Skaperverkets egenart, ukrenkelig menneskeverd, global rettferdighet, inkluderende fellesskap og nestekjærlighet (Kirkens Nødhjelp 2008a:9). Det henvises til at disse verdiene er forankret i ”det kristne menneskesyn og den bibelske skapertro.” (ibid). Verdiene ligger til grunn for arbeidet organisasjonen gjør når den yter nødhjelp ved katastrofer, driver langsiktig bistandsarbeid samt beslutningspåvirkning for å motarbeide årsakene til nød, fattigdom og undertrykkelse (ibid:16). Til forskjell fra de fleste kommersielle aktører jobber altså Kirkens Nødhjelp for å fjerne behovet for sitt arbeid. Dette er en konsekvens av deres diakonale fundament.

Som bistands- og nødhjelpsorganisasjon nevnes alltid Kirkens Nødhjelp blant de største i Norge. Dette er naturlig hvis vi ser til de økonomiske midler som passerer gjennom organisasjonen hvert år: I tillegg til økonomiske gaver fra private på 130 millioner kroner årlig – hvorav ca.30 millioner samles inn gjennom Kirkens Nødhjelps fasteaksjon, er Kirkens Nødhjelp den av de private bistandsorganisasjonene i Norge som mottar mest støtte fra Norad - Direktoratet for utviklingssamarbeid (Kirkens Nødhjelp 2008b). I 2009 mottok organisasjonen 163 millioner kroner fra Norad, hvorav 8% gikk til administrasjon – resten til prosjekter (Kirkens Nødhjelp 2009a).

2.3. Kirkens Nødhjelps fasteaksjon

2.3.1. Historikken

I 1967 startet det vi i dag kjenner som Kirkens Nødhjelps fasteaksjon; en årlig innsamlingsaksjon i fastetiden til støtte for Kirkens Nødhjelps arbeid. Hvordan og hvorfor ble konfirmantene en del av dette? Der ikke andre kilder er oppgitt, er kildegrunnlaget til den følgende historikken om konfirmantene og Kirkens Nødhjelps

fasteksjon skriftlig informasjon fra veteran i Kirkens Nødhjelp Asle Kristiansen⁴ samt muntlig informasjon fra sokneprest Dag Arne Roum⁵.

Fra 1967 og frem til midten av 80-tallet foregikk innsamling til Kirkens Nødhjelp i menighetene ved at Kirkens Nødhjelp sendte ut innsamlingsbøsser som ble distribuert til menighetenes medlemmer og samlet inn palmesøndag. Innsamlingsbøssene av papp hadde påskriften ”Brød for verden” og var den norske versjonen av den tyske ”Brot für die Welt”-kampanjen; en innsamlingsaksjon initiert av tyske protestantiske kirker i 1959 som fortsatt eksisterer (Brot für die Welt 2011). I varierende grad gjorde menighetene i Norge mer enn å dele ut og samle inn innsamlingsbøsser på gudstjenester. I 1983 ble Dag Arne Roum ansatt i Kirkens Nødhjelp som menighetskontakt. Gjennom de årlige innsamlingene fra og med 1967 hadde Kirkens Nødhjelp allerede en del kontakter i menighetene, men Roum måtte jobbe mye for å ajourføre listen over kontaktpersoner og opprette nye. Formålet var å få flest mulig menigheter med på å støtte Kirkens Nødhjelps arbeid økonomisk.

1984 ble et dårlig innsamlingsår. Dag Arne Roum fikk da en sentral rolle i arbeidet med å finne metoder som kunne snu denne utviklingen. Et tiltak ble å sende brev til alle menighetene i Den norske kirke med forslag om å gi kollekten på julaften til Kirkens Nødhjelp. Det ble massiv respons, og det å gi kollekten på julaften til Kirkens Nødhjelp har i ettertid blitt etablert som en årlig tradisjon i svært mange menigheter.

Noe annet som viste seg å bli svært nyttig for Kirkens Nødhjelp, var *Plan for konfirmasjonstiden i Den norske kirke* fra 1978. Denne sa at konfirmantene skulle delta i tjenesteoppgaver relatert til misjon, diakoni eller praktiske oppgaver (Kirkerådet 1978:42). Planen sa direkte at ”I tilknytning til misjon og nødhjelp kan en organisere innsamlinger o.l., og konfirmantene kan tilbys engasjement for et bestemt prosjekt.” (ibid). Roum så dette som en mulighet til å gi konfirmantene og konfirmantlederne en konkret diakonal tjenesteoppgave og samtidig øke inntektene til Kirkens Nødhjelp: dør-til-dør-innsamling. Dette jobbet han systematisk med, slik at Kirkens Nødhjelp høsten 1984 kunne lansere et ferdig konsept for en internasjonal tjenesteoppgave som konfirmantene kunne ta del i. Det var viktig at konseptet innebar minst mulig arbeid for menighetene ut over å koordinere de som skulle delta, og at konfirmantene fikk god informasjon om hva de deltok på. Invitasjon til å bli med på

⁴ Artikkelen ”Fra dør-til-dør i 25 år” Kirkens Nødhjelp magasinet nr.2 2010 s.18-19, samt e-post-korrespondanse mellom Asle Kristiansen og meg 31.mars 2011.

⁵ Telefonsamtale mellom Dag Arne Roum og meg 31.mars 2011

dette ble sendt til menighetene samme høst, og responsen var enorm. Det ble produsert materiale med informasjon om Kirkens Nødhjelps arbeid, og konfirmanter fikk oppgaven med å gå med innsamlingsbøsse fra dør til dør. Resultatet var en økning i innsamlingen på 67% - fra 6 millioner i 1984 til 10 millioner i 1985⁶.

Allerede fra slutten av 70-tallet var konfirmanter med på sporadiske lokale innsamlinger til Kirkens Nødhjelp, men det var fra og med aksjonen i 1985 dette ble systematisert og materiell produsert spesielt for konfirmanter. At dette raskt ble populært, bekreftes av Erling J. Pettersen som allerede i februar 1985 skrev at menigheter i hele Norge kjente til at konfirmanter deltok i innsamling til Kirkens Nødhjelp (Pettersen 1985:27). Pettersen jobbet på det tidspunktet i Kirkerådet, som delte kontorer med Kirkens Nødhjelp. Trolig var det gjennom samtaler med Roum at Pettersen visste hvilken respons menighetene hadde gitt på konseptet til Kirkens Nødhjelp. Dette er grunnen til at Pettersen allerede før fasteaksjonen i 1985 kunne slå fast at konfirmanter deltakelse i innsamlingsarbeid for Kirkens Nødhjelp var kjent for menigheter flest. Pettersen støtter selv denne tolkningen av historien⁷.

Det kan se ut som at Kirkens Nødhjelp med dette konseptet slo to fluer i ett smekk: Kirkens Nødhjelp trengte å snu en negativ utvikling i innsamlede midler. Konfirmantledere trengte praktiske tjenesteoppgaver å tilby konfirmanter. I følge Asle Kristiansen var det mange konfirmantlærere som slet med å finne gode tjenesteoppgaver å gi konfirmanter, noe de nå altså fikk fra Kirkens Nødhjelp. Overfor konfirmanter ble det fra begynnelsen fokusert på at det ikke var vi snille nordmenn som hjelper de fattige barna, men at vi har en egeninteresse av å gjøre noe med verdens nød og fattigdom; en verden med skjev fordeling av ressurser slår før eller siden også negativt tilbake på oss, og vi har et kollektivt ansvar for å ta vare på hverandre. Pettersen påpekte også i -85 dette at det var viktig at konfirmanter – når de samlet inn penger – lærte om årsakene til fattigdom og internasjonale strukturer som holder fattige nede (Pettersen 1985:27)⁸.

Roum var aktiv i å reise rundt og besøke menighetene i forkant av fasteaksjonen i -85. På innsamlingsresultatene gav besøkene positivt utslag, og derfor ønsket Roum

⁶ Torkelsen hevder at dør-til-dør aksjonene startet i 1984 (Torkelsen 2007:46). Jeg forholder meg her til hva Roum og Kristiansen har fortalt meg, nemlig 1985.

⁷ Bekreftelse på tolkningen av historien ble gitt i en telefonsamtale mellom Erling J. Pettersen og meg 15.april 2011.

⁸ Pettersen nevner her også Amnesty sine kampanjer som et annet alternativ til internasjonal diakonal tjenesteoppgave for konfirmanter.

en satsning i Kirkens Nødhjelp på lokalt ansatte rundt om i Norge som hadde som primær oppgave å følge opp menighetene. Forslaget ble møtt med skepsis av styret i Kirkens Nødhjelp, men det gikk til sist igjennom. Det ble ansatt først en, senere flere, og i dag kjenner vi disse stillingene som Kirkens Nødhjelps ti regionkonsulenter⁹. For å øke oppslutningen om og engasjementet for fasteaksjonen, ble kirkelig ansatte og senere journalister fra store regionale aviser samt NTB sendt ut på besøk til Kirkens Nødhjelps prosjekter rundt om i verden. Av kirkelig ansatte ble i første omgang diakonirådgivere fra bispedømmene invitert med på tur. Engasjement ble vekket og journalistene skrev artikler om arbeidet Kirkens Nødhjelp drev.

2.3.2. I dag

Siden midten av 80-tallet, har Kirkens Nødhjelps fasteaksjon holdt fast ved det samme konseptet: menighetene velger selv å delta i aksjonen, de får tilsendt materiale til undervisning og innsamling, mange av menighetene får besøk fra Kirkens Nødhjelp, og konfirmantene er sentrale i selve innsamlingsarbeidet. I dag er Kirkens Nødhjelps fasteaksjon trolig den største enkeltinnsamlingsaksjonen som gjennomføres i kirkelig regi i Norge. Kirkens Nødhjelp anslår at 35000 unge deltar hvert år i innsamlingen (Pedagogisk opplegg, Kirkens Nødhjelp 2010b:4). 31 millioner ble samlet inn gjennom aksjonen i 2010 (Kirkens Nødhjelp 2010a).

Kirkens Nødhjelps fasteaksjon er et stort årlig prosjekt for organisasjonen¹⁰: Det første som gjøres er å sette tema for aksjonen. Hvert år har Kirkens Nødhjelp fokus på noe av sitt arbeid. Selve innsamlingen går til alt Kirkens Nødhjelps arbeid og bindes følgelig ikke til bestemte prosjekter. Å binde midler til bestemte prosjekter øker administrasjonskostnadene betydelig samt er til hinder for fleksibel bruk av penger der det trengs når det treng. Det å velge et tema for hvert år er derfor en kommunikasjonsstrategi; det er enklere å kommunisere ett tema eller et geografisk område, enn å forsøke å oppmuntre til innsamling til Kirkens Nødhjelp generelt. Sammen med tema lages og frontes også en politisk kampanje. Denne har de siste årene i hovedsak vært en underskriftskampanje knyttet til temaet og med politikere som adressater.

⁹ Regionskonsulentene har ett bispedømme som sitt ansvarsområde med unntak av regionskonsulent for Nordland, Troms og Finnmark som dekker to bispedømmer (Sør- og Nord-Hålogaland).

¹⁰ Den følgende beskrivelsen av hvordan aksjonen gjennomføres og hva som må til av ressurser, materiale som lages og sendes ut osv., er skrevet på bakgrunn av mine egne erfaringer med aksjonen.

Når tema for aksjonen er valgt, startes prosessen med å produsere informasjonsmateriale. De senere årene har dette bestått i en større pakke som sendes ut til alle menigheter som ønsker å delta i aksjonen. Til og med året 2007 ble materialet sendt ut i form av en ringperm. Fra og med 2008 har materialet kommet i en liten pappeske på størrelse med en perm. Det har også skjedd en utvikling i retning av å publisere mer og mer materiale på internett. Fordi denne studien fokuserer på Kirkens Nødhjelps fasteaksjon i 2010, er det naturlig her å presentere det materialet menighetene fikk tilsendt det året. For 2009- og 2010-aksjonene valgte Kirkens Nødhjelp samme tema. Dermed var mye av materialet som ble produsert og sendt ut i forbindelse med Kirkens Nødhjelps fasteaksjon i 2009 også gyldig for aksjonen i 2010. Temaet for disse to aksjonene var ”Klimaaksjonen SOS fra sør”. Esken med materiale inneholdt følgende:

- Ressursheftet *Save our souls* til bruk i menighetene. Inneholder bl.a. temagudstjenester, tekstrefleksjoner, andakter, bønn, temasamlinger for voksne, ungdom og barn og forslag til salmer og sanger i fastetiden
- Notehefte med sanger til bruk i fastetiden + CD
- DVD med korte informasjonsfilmer og CD med alt materialet
- Fasteaksjonens håndbok med tips og eksempler
- Pedagogisk opplegg for konfirmanter og ungdom
- Usynlig middagsgjest – aktivitetshefte for barn
- Informasjon om politisk kampanje
- Plakater med tekst og bilde, informasjonsbilde på transparent samt andre små brosjyrer og orienteringsinformasjon

Til Kirkens Nødhjelp aksjonen 2010 ble esken fra 2009 supplert med noe nytt materiale samt informasjon om hva fra 2009 som kunne brukes på nytt.

2.3.3. Pedagogisk opplegg for konfirmanter

Blant det materialet som ble laget nytt til 2010 var et lite hefte kalt *Pedagogisk opplegg for konfirmanter og ungdom* (Pedagogisk opplegg). Heftet inneholder presentasjon av og generell informasjon om aksjonen, forslag til undervisningsopplegg og andakt, nettressurser og informasjon om Changemaker.

I presentasjonen av aksjonen sies blant annet følgende:

Aksjonen er ... et praktisk redskap for å drive trosopplæring. Den gir menighetene hjelp til å sette kristen tro ut i praksis, og vise at diakonalt arbeid

både er vern om skaperverket og kamp for rettferdighet (Pedagogisk opplegg, Kirkens Nødhjelp 2010b:4).

Like etter dette har Kirkens Nødhjelp formulert et mål for opplegget:

Målet med dette pedagogiske opplegget er at Kirkens Nødhjelp kan være en ressurs i konfirmant-/ungdomsarbeidet ved å tilrettelegge for fruktbare samtaler og engasjement blant unge (ibid).

Forslaget til konfirmanttimen starter med at konfirmantleder skal si noe om hva klimaendringer er, for så å vise en introduksjonsfilm som Kirkens Nødhjelp har laget til aksjonen. Videre skal det vises fire små filmsnutter som etterfølges av en aktivitet. Filmsnittene viser land som er rammet av klimaendringer og hvordan Kirkens Nødhjelp og deres samarbeidspartnere arbeider med utfordringene i disse landene. Flere av aktivitetene er enkle illustrasjonsleker som skal løfte frem noen konkrete problemstillinger¹¹. De lekene som er foreslått forklarer hhv. sammenhengen mellom matproduksjon og klimagassutslipp, forskjell i vannforbruk samt ulike faktaopplysninger. Aktiviteten etter siste filmsnutt er å skrive under på Kirkens Nødhjelps underskriftskampanje som er rettet mot norske myndigheter. Det foreslås å avslutte konfirmanttimen med en kort ”Andakt/ord til ettertanke” som inneholder et lite utdrag fra boken *Et verk av dine fingre* (Grøtberg 2009), noen samtale spørsmål, lystenning og bønneforslag.

Forslaget til opplegg på selve aksjonsdagen fokuserer på hva som er viktig å huske på når man er bøssebærer, samt vise en filmsnutt. Kirkens Nødhjelp har laget egne humoristiske filmer om hvordan man skal oppføre seg – eller ikke – som bøssebærer. I 2009 var det ”Bøssebærer Geir”, mens man til 2010 lagde en ny serie kortfilmer med ”Jonnas Bøsseskole”. Jonna Støme (komiker, programleder m.m.) var gjennomgangsfigur i de fem bøsseskoleleksjonene som bl.a. ble publisert på Kirkens Nødhjelps facebookside ”Konfirmant 2010” og på YouTube – nettsamfunn for videodeling.

Kirkens Nødhjelp laget en ny facebookside til aksjonen i 2011 som heter ”Konfirmant 2011” (Facebook 2011b). Det eksisterer faktisk to sider på Facebook med tittelen ”Konfirmant 2011”. Den siden som ikke handler om Kirkens Nødhjelps fasteaksjon beskrives slik: ”Dette er den offisielle siden for alle som er konfirmanter i 2011. Alle som er fans av denne siden vil få tilbud om å få tilsendt det årlige

¹¹ Aktivitetene har trolig sitt utspring i det som i dramapedagogikken kalles vurderingsøvelser (se for eksempel Sæbø 1998:316-318).

KonfirmantMagasinet GRATIS hjem i posten.” (Facebook 2011c).

KonfirmantMagasinet er et reklame- og reportasjemagasin utgitt av reklamebyrået TDK Media (TDK Media 2011:3)¹². Den norske kirke har for øvrig en nettside for konfirmanter – www.konfirmant.no – som oppdateres for hvert år (Den norske kirke 2011). Også denne hadde på forsiden tittelen ”Konfirmant 2010” i 2010 og ”Konfirmant 2011” i 2011.

¹² Inni magasinet, som ligger tilgjengelig på nett, sto TDK Media AS som utgiver. Et søk på TDK Media viste at dette var et reklamebyrå.

3 Teori

Det er sparsomt med litteratur som tar for seg forholdet mellom ungdom og diakoni og desto mindre som fokuserer konfirmanter og internasjonal diakoni. Søk i internettsøkemotoren Google og bibliotekbasen BibSys kan illustrere dette (Google.com og BibSys Ask 12.04.2011):

Søkeord	Treff i Google	Treff i BibSys
Konfirmant + ”internasjonal diakoni”	322	0
Ungdom + ”internasjonal diakoni”	632	0
Internasjonal + diakoni	149 000	136
Ungdom + diakoni	188 000	57
Konfirmant + internasjonal	257 000	0
Konfirmant + diakoni	409 000	0
Ungdom + internasjonal	3 520 000	39

Figur 3.1

Ut fra søkene i Google kan man undre seg over at søk på konfirmant + diakoni og konfirmant + internasjonal ikke gir noen treff i BibSys. Her er det et rom å fylle, og mitt håp er at denne studien kan være et lite bidrag.

Teorikapitlet består egentlig av to deler. Den første delen presenterer teori omkring de fire begrepene kunnskap, erfaring, holdning og handling. Denne teorien ligger til grunn for den videre bruken av begrepene særlig i kapittel 5 og 6. Den neste delen innledes med et avsnitt om internasjonal diakoni. Når konfirmantene tar del i Kirkens Nødhjelps fasteaksjon, er det internasjonal diakoni de tar del i. Derfor utdypes avsnittet om internasjonal diakoni med et avsnitt om internasjonal diakoni og konfirmanter. Siden det er *Plan for trosopplæring* som er rammen rundt konfirmasjonstiden i Den norske kirke, blir det også her konfirmasjon og internasjonal diakoni finner sitt rammeverk i dag. Det siste avsnittet i dette teorikapitlet handler derfor om *Plan for trosopplæring* i Den norske kirke.

3.1. Fire begreper: Kunnskap, erfaring, holdning og handling

I problemstillingen for denne studien har jeg brukt ordet ‘utbytte’. Dette ordet har jeg som nevnt definert til å bety kunnskap, erfaring, holdning og handling. Den lengre utgaven av problemstillingen vil derfor være: ”...; hvilke kunnskaper, erfaringer,

holdninger og handlinger får konfirmanter av å delta i Kirkens Nødhjelps fasteaksjon?”. I bokmålsordboken forkares utbytte slik (UiO og Språkrådet 2010):

1. Gagn, fordel, vinning, ha/få utbytte av
2. Fortjeneste etter kapitalplassering
3. Negativt: grovt utnytte, hensynsløst dra fordel av

Utbytte er her primært forklart som et økonomisk begrep. Likevel mener jeg det er en parallell mellom den første forståelsen av utbytte som gagn, fordel, vinning, og min bruk av ordet som konfirmantenes samlede kunnskaper, erfaringer, holdninger og handlinger som de har fått fordi de har deltatt i Kirkens Nødhjelps fasteaksjon.

Begrepene kunnskap, erfaring, holdning og handling er kjente begreper i pedagogikken, og de har en innbyrdes kopling seg i mellom (se avsnitt 3.1.5). Denne koplingen vil fremgå i gjennomgangen av begrepene og oppsummeres i et forslag til en modell som kopler begrepene sammen.

3.1.1. Kunnskap

Det finnes en rekke ulike forklaringsmodeller til hva kunnskap er. Professor i pedagogikk Gunn Imsen tar utgangspunkt i den teoretiske kunnskapen og presenterer ulike teorier om undervisning (Imsen 1997). I disse teoriene ligger også ulike syn på hva kunnskap er. De første undervisningsteoriene hun presenterer legger vekt på formidling av kunnskap fra lærer til elev, hvor læreren har teoretisk kunnskap eleven skal ta imot (ibid:48-56). Utgangspunktet er kunnskap som noe statisk. Utdanningsfilosof John Dewey mente derimot kunnskap var i kontinuerlig utvikling (jf. Darwins utviklingslære), og la vekt på at kunnskap måtte tilegnes gjennom aktivitet (i følge ibid:62-67, 72). Den brasilianske pedagogen Paulo Freire, kjent for bl.a. boken *De undertryktes pedagogikk* (Freire 1999), er i følge Imsen i opposisjon til kunnskap som noe som skal tres ned over elever (Imsen 1997:67-69). Dersom elevene ses på som i utgangspunktet uvitende, dvs. uten kunnskap, undertrykkes deres læringsevne og vilje. Her er det også naturlig å tenke kunnskap som maktmiddel.

Kunnskap kan både være uttalt og uuttalt – verbal og taus. I mange miljøer, kanskje særlig innen akademia, vektlegges den verbale teoretiske kunnskapen – det vil si kunnskap som kan språkliggjøres i bøker, på internett, eller på annet vis tilegnes gjennom samtale eller lytting. Andre former for kunnskap er vi kanskje mindre bevisst på at er kunnskap. Vitenskapsteoretikeren Michael Polanyi brukte eksemplet om sykling (Rørvik 1994:82): vi kan lære oss å sykle, men vi kan ikke lære det bare

ved at noen forklarer hvordan det skal gjøres. Vi lærer å sykle ved å sykle. Dette omtales som ”taus kunnskap” (Pettersen 1997:194-202) eller ”taus kompetanse” (Rørvik 1994:82-87). Polanyi-tradisjonen setter fokus på betydningen taus kunnskap har; det som vi ikke kommuniserer muntlig men som bare er sånn det er (Pettersen 1997:196-197). Denne tradisjonen vektlegger også at handlingsbasert kunnskap er personlig og individuell. Rørvik gjengir tre former for kompetanse (han velger begrepet ’kompetanse’ fremfor kunnskap): teoretisk, fortrolig og praktisk kompetanse (Rørvik 1994:84).

Teoretisk kompetanse er den kompetanse man erverver seg ved ’symbolsk representasjon’, dvs. mening knyttet til ord, tall og andre symboler (ibid:84, 38). Det er språket som muliggjør produksjon, lagring og formidling av kunnskapen, og som dermed gir teoretisk kompetanse (ibid:67). Kanskje ligger dette nærmest det vi oftest tenker på når vi snakker om kunnskap, nemlig den kunnskap som kan formuleres skriftlig og muntlig.

Fortrolig kompetanse er en type kompetanse som er vanskeligere å forklare med ord og i skrift. Rørvik sier dette er kompetanse som likner intuisjonen (ibid:84). Dette er kompetansen hvor vi oppfatter hvordan noe er, uten nødvendigvis å kunne si hvorfor vi oppfatter det slik. Eksempler kan være hvor vi står i et valg mellom to tilsynelatende like fornuftige muligheter, men opplever at det ene er mer riktig / bedre enn det andre. Mange vil da referere til en god eller dårlig magefølelse.

Praktisk kompetanse er for eksempel slik kompetanse trenede håndverkere har; de kjenner hvordan materialet former seg og vet hvordan de skal arbeide fra tanke til resultat, uten at dette nødvendigvis lar seg forklare på annet vis enn ved å vise hvordan det gjøres. Sykkeleksempelen ovenfor er i samme kategori.

Rørvik oppsummerer forholdet mellom teoretisk kunnskap og de ulike formene for kompetanse i et skjema (Rørvik 1994:85)¹³:

Taus kompetanse	→ Praktisk kompetanse	→ Uartikulerbar kompetanse
	→ Fortrolig kompetanse	→ Artikulerbar kompetanse
<i>Grense for verbalisering</i>		↓
Teoretisk kunnskap		

Figur 3.2

¹³ Modellen er gjengitt med en liten modifikasjon; Rørvik har teoretisk kompetanse øverst.

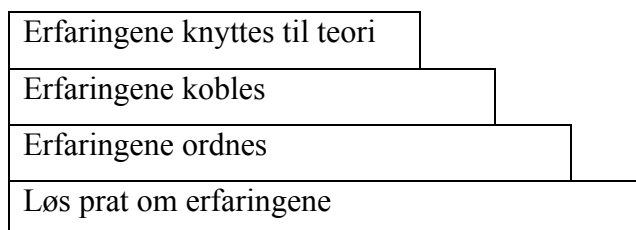
Linjen mellom taus kompetanse og teoretisk kunnskap representerer grensen for verbalisering. Den øvre delen av figuren er den kunnskapen som er taus, men som kan foredles og krysse grensen for å bli teoretisk kunnskap. Det som skjemaet for øvrig viser er at den tause kompetanse kan være både den fortrolige og den praktiske kompetansen. Av slik kompetanse kan noe være artikulert, mens noe ikke lar seg artikulere. Den artikulerte kompetansen kan verbaliseres som teoretisk kunnskap. I analysen av funnene fra intervjuene vil jeg særlig se etter hva konfirmantene har fått kunnskap om og hvordan denne kunnskapen er forvaltet etter syv måneder.

3.1.2. Erfaring

En erfaring kan forklares som en bevisst opplevelse et menneske har hatt. Det kan både handle om fysiske og mentale opplevelser. Den språklige opprinnelsen til det norske ordet 'erfare' kommer av tysk 'erfahren' hvor 'er' er et forsterkende prefiks til 'fahren' som betyr å gå (Tiller 1999:20). Det er noe subjektivt over dette begrepet. Det er det enkelte individ som selv farer rundt og erfarer. Erfaring fra reisen kan også bli til kunnskap. Slik kunnskap omtales gjerne som "erfaringsbasert kunnskap" (Pettersen 1997:194). Dette er kunnskap basert på akkumulering av praktiske erfaringer, og kan forklares ut fra figur 3.2: erfaringen gir en praktisk kompetanse hvor deler av denne kan artikuleres og gi teoretisk kunnskap. Den erfaringsbaserte kunnskapen kan like gjerne kalles en praktisk kunnskap. Pedagog Roar C. Pettersen tar i bruk tre begreper om dette: ferdigheter, knowhow (vite-hvordan) og kompetanse (ibid:198-199). Ferdigheter er det den som utfører handlingen selv kan vurdere graden av hvor dyktig man er til det man gjør. Knowhow er handlinger basert på erfaring hvor kvaliteten på handlingen bedømmes av det sosiale fellesskap rundt den som handler. Kompetanse representerer et slags siste trinn hvor ferdigheter har blitt til knowhow og nå gjøres til gjenstand for refleksjon og teoretisering slik at den som innehar kompetanse kan påvirke og endre kunnskapsområdet.

Pedagogikkprofessor Tom Tiller snakker om erfaringslæring – prosessen fra erfaring til kunnskap (Tiller 1999). Han mener refleksjon omkring erfaringen er det som danner grunnlaget for kunnskap (ibid:28). En modell Tiller trekker frem for å illustrere trinnene i erfaringslæring, er det han kaller læringstrappa (ibid:33-35). Læringstrappa har fire trinn, hvor det på første trinn foregår en løs samtale om de erfaringer som er gjort. På trinn to ordnes erfaringene i kategorier – de erfaringene som likner hverandre knyttes sammen. Trinn tre er trinnet hvor kategorier av

erfaringer koples og gir et helhetlig bilde av erfaringene. På det siste trinnet knyttes erfaringene til teori og skaper et bindeledd mellom de erfaringer vi gjør og generell kunnskap. Idealet er at denne trappen går begge veier: erfaringer påvirker kategoriene, koplinger og kunnskap, og kunnskapen gir følger for koplinger, kategorier og erfaringer (Læringstrappa, Tiller 1999:34):

Figur 3.3

Med dette har vi sett at erfaring kan danne grunnlag for ferdigheter og kompetanse. På bakgrunn av dette vil jeg i analysen se etter hvilke erfaringer konfirmantene peker på syv måneder etter deltakelse i Kirkens Nødhjelps fasteaksjon, altså erfaringer de bærer med seg.

3.1.3. Holdning

Statsviter Ragnar Waldahl plasserer holdninger mellom erfaringer og kunnskaper på den ene siden og handlinger på den andre siden (Waldahl 1989:73). Han vil hevde at kunnskap og erfaring er konstitutivt – nødvendige og forutgående – for holdninger, mens handlinger er konsekutivt – noe som springer ut av holdningene. Følgelig deler også Waldahl holdningsbegrepet i tre komponenter; kunnskapskomponent, følelseskomponent og handlingskomponent (ibid:73-74). Kunnskapskomponenten er den intellektuelle oppfattelsen av et objekt, og viser dermed til den individuelle observasjon av sosiale og fysiske omgivelser og hvordan disse tolkes. Følelseskomponenten er de følelsesmessige reaksjoner et individ knytter til et objekt. Handlingskomponenten er den tendens individet har til reaksjon i møte med objektet, evt. vurderingen av ulike handlingsalternativ.

Waldahl viser til at den retning en holdning har, peker ut standpunktet individet har overfor et objekt, mens intensiteten i en holdning viser engasjementet (ibid:75). Ordbokforklaringen på begrepet holdninger viser til det Waldahl kaller retning ved å si at holdning betyr innstilling eller standpunkt (Kunnskapsforlaget 2011). Intensiteten betyr at forskjellige individer kan ha samme holdning med samme retning, men at ulik intensitet gir utløp i ulikt engasjement.

Høy intensitet betyr også at holdningen er vanskeligere å endre (Waldahl 1989:75). Det finnes en rekke teorier om hvordan holdninger kan endres. Teoriene er komplekse, så jeg vil her bare gjengi et riss av den kortfattede presentasjonen Waldahl gir i sin bok (ibid:79-87). Et sett med teorier legger vekt på læringsprosesser, hvor innlæring av kunnskap gjennom erfaring, fakta og assosiasjoner danner grunnlaget for holdninger. Tilførsel av kunnskap eller utsettelse for erfaringer eller assosiasjoner kan endre holdninger. Holdninger endres primært i positiv eller negativ retning.

Neste teoriset kaller Waldahl vurderingsteorier (ibid:80-82). Vurderingene går ut på at ulikt vurderingsgrunnlag (kontekst, kunnskap m.m.) gir ulike vurderinger som spiller inn på holdningene. Med tanke på holdningsendring er personens referansepunkt viktig. Påvirkning til å endre holdningene er lettere hvis påvirkningen er innenfor personens aksepteringsintervall (nærliggende personens egne holdninger). Sannsynligheten for at påvirkningen avvises er stor dersom påvirkningen faller innenfor personens forkastelsesintervall (påvirkningen innehar et standpunkt som strider mot personens holdninger). De påvirkninger som verken er nærliggende eller motstridende i forhold til personens holdninger, vil kunne vurderes som uinteressante, irrelevante eller noe personen ikke har/ønsker å ha mening om. Disse havner i personens likegyldighetsintervall.

Et tredje teoriset er de kognitive teoriene (ibid:82-84). Utgangspunktet er menneskets søken etter balanse – det må være samsvar mellom elementene i holdningsmønstret. Muligheten for holdningsendring vil melde seg når forholdet mellom to holdninger som bør samsvare ikke gjør det. Andre alternativ kan være tilbaketrekking; distansere seg fra holdningskonflikten, elementendring; tilpasse holdningene så de fungerer sammen, kompromissdannelse; finne en mellomløsning, omprioritere; vektlegge annerledes ved for eksempel å nedtone den ene holdningen, rettfærdiggjøring; finne en forklaring på at de tilsynelatende motstridende holdningene kan gå sammen. Alle disse kan være metoder for å sno seg unna holdningsendring, selv om det vil være grader av holdningspåvirkning i dem alle.

Siste teoriset Waldahl presenterer er informasjonsteoriene (ibid:84-85). Disse legger til grunn at det er kunnskapen som er primærkilde til holdninger. Ny kunnskap evt. eliminering av gammel kunnskap kan gi holdningsendring. Ny erfaring og kunnskap kan også forsterke et holdningsgrunnlag. Dersom målet er holdningsendring er det i følge disse teoriene nødvendig å vite hvilken kunnskap og informasjon folk

har fra før, for så å ta utgangspunkt i denne. Like fullt som at dette er forutsetningen i informasjonsteoriene, erkjenner de som støtter disse at folks subjektive tanker og oppfattelser også spiller en rolle i tillegg til selve informasjonen de gis eller besitter.

Oppsummert kan det poengteres at ingen av teoriene om holdningsendring er fullstendige teorier, men alle gir viktige bidrag til å forstå de ulike sidene ved holdningers kompleksitet.

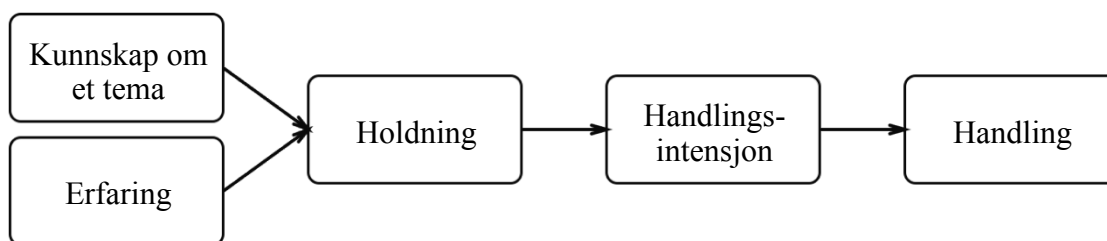
3.1.4. Handling

Med handling tenker jeg på en gjerning eller en aksjon – den faktiske fysiske handling et menneske foretar seg. Mennesket er et handlende vesen: ”Det är genom vad vi gör coh försöker göra som vi primärt känner världen.” skriver filosof Bengt Molander (1996:107). Gjennom handlinger lærer vi verden å kjenne, men handlinger er også noe vi har lært (ibid:109). Handlingene har en opprinnelse som ikke nødvendigvis er bevisst; noen ganger bare gjør det vi gjør fordi det oppleves naturlig å gjøre det. Når jeg senere ser på hvilke handlinger konfirmanter har foretatt som følge av deltakelse i Kirkens Nødhjelps fasteaksjon, vil jeg også forsøke å analysere hvorfor de gjør det de gjør.

Som vi så i gjennomgangen av begrepet holdning, vil holdninger kunne være styrende for handlinger. Forholdet mellom holdning og handling, samt viktigheten av intensitet i holdningen for at en handling skal gjennomføres, kan illustreres med den erfaring jeg har med å gjennomføre kampanjer i frivillige organisasjoner: I en kampanje hvor målet er å løse et problem, har man fokus på å påvirke beslutningstakere (LNU 2008). Deres holdninger skal påvirkes slik at de utfører en handling som gjerne kan være å jobbe for et bestemt politisk vedtak. I denne prosessen er det viktig å få med seg flest mulig til å påvirke. Det vil da være ulike målgrupper for kampanjen; de som skal være med å påvirke og de som skal påvirkes. For å få flest mulig til å være med å påvirke, trenger kampanjen ulike handlingsalternativer. Noen handlingsalternativ er enkle (eks. signere på et opprop), andre er noe mer krevende (eks. delta i demonstrasjon) mens andre krever mer (skrive avisinnlegg, delta i debatter, holde foredrag etc.). Hvilket handlingsalternativ som passer for en person vil avhenge av intensiteten i holdningen deres. Det er uansett en forutsetning at holdningene kampanjen står for treffer innenfor personenes aksepteringsintervall.

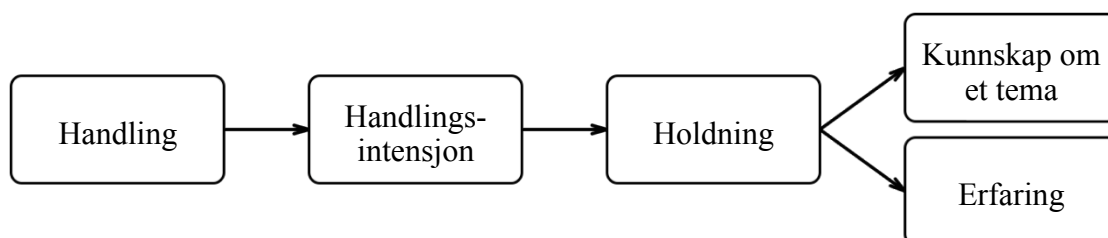
3.1.5. Forholdet mellom begrepene

I et forsøk på å samle de fire begrepene i en modell, tar jeg her utgangspunkt i Waldahls bearbejdede Fishbein og Ajzen-modell (Waldahl 1989:86). Waldahls bearbejdede modell inneholder en normativ komponent som påvirker handlingsintensjonen i modellen nedenfor. Fordi jeg her ikke har redegjort for det normative grunnlaget, som selvsagt spiller inn, er denne delen av modellen utelatt. Derimot har jeg tatt inn erfaring som en egen komponent, noe som ikke er tatt med i Waldahls modell (med mindre han inkluderer denne i "Kunnskap om et tema"). Jeg har også beholdt komponenten handlingsintensjon, fordi denne utgjør et viktig mellomledd mellom holdning og handling. I følge Molander henger intensjon og handling så tett sammen at de er uatskillelige (1996:108). Modellen ser da slik ut:

Figur 3.4

Dette er en modell som plasserer holdningsbegrepet i midten. Den stiller kunnskap og erfaring ved siden av hverandre, men som vi har sett tidligere, er det også koplinger innbyrdes mellom disse. Teolog og professor Harald Hegstad viser i et semesteråpningsforedrag ved Det teologiske Menighetsfakultet til teolog Don S. Brownings praksis-teori-modell (Hegstad 2002). Denne modellen sier at det er praksis som danner grunnlag for teori. De begrepene jeg har brukt, er handling (praksis) og kunnskap (teori). Dersom Browning var utgangspunktet for min modell, ville en løsning være å reversere figur 3.4:

Figur 3.5

Heller ikke denne modellen blir tilfredsstillende. Den forrige modellen fikk frem at også kunnskap og erfaring påvirker holdninger. Intensjonen i modellene kan slås

sammen i én modell ved å gjøre pilene til toveis piler. Det spiller da ingen rolle om det gjøres med figur 3.4 eller 3.5 – modellene vil bli like. De to figurene ovenfor har for øvrig to ting felles: begge har holdning i midten av modellen og begge er lineære – fra ett ytterpunkt til et annet. Spesielt er det vanskelig å godta den lineære strukturen i modellene, fordi denne forutsetter en innfallsvinkel fra den ene eller andre siden, og at rekkefølgen på komponentene i modellen må følges slavisk. Et siste forsøk på å lage en tilfredsstillende modell kan være å gjøre den sirkulær, det vil si en modell som likner den hermeneutiske sirkel (Gilje og Grimen 1993:153-155). Dersom holdningene gjøres til sentrum i en sirkulær modell, vil de andre elementene danne sirkelen og gjensidig ha innvirkning på hverandre og holdningene:

Figur 3.6

Pilene på tvers åpner muligheten for ikke å følge sirkelen rundt, men hoppe over et ledd. Erfaringer og handlinger vi gjør, påvirker og endrer vår kunnskap og vise versa. Både kunnskap, erfaringer og handlinger er med å prege våre holdninger og vise versa. Holdninger styrer handlingsintensjoner som igjen resulterer i handlinger som gir erfaringer som blir til kunnskap. Slik kunne vi fortsette. Summen av dette blir; alt påvirker alt og innfallsporten til forholdet mellom begrepene kan variere. Modeller viser aldri mer enn en flik av virkelighetens kompleksitet. Det er allikevel denne siste modellen som etter mitt skjønn best illustrerer forholdet mellom de fire (fem) begrepene.

3.2. Internasjonal diakoni og konfirmasjon

3.2.1. Internasjonal diakoni

Diakoni er i Den norske kirke definert slik:

Diakoni er kirkens omsorgstjeneste. Den er evangeliet i handling, og uttrykkes gjennom nestekjærlighet, inkluderende fellesskap, vern om skaperverket og kamp for rettferdighet. (Kirkerådet 2008:5)

Konkret favner diakonien et stort spekter av holdninger, handlinger og ord, og utspiller seg i menigheter, institusjoner, organisasjoner og samfunn for øvrig. Bøkene *Diakoni – en kritisk lesebok* (Johannessen m.fl. 2009) og *Diakonen – kall og profesjon* (Dietrich m.fl. 2011) er bøker av nyere dato som tar for seg det diakonale feltet sett fra en norsk synsvinkel.

Det som er interessant å se på i denne studien er det vi gjerne kaller internasjonal diakoni. Teologen Kjell Nordstokke forbindes av mange med dette, blant annet på grunn av boken *Verdensvid tjeneste – en innføring i internasjonal diakoni* (Nordstokke 1994). Gjennom fire år som direktør i Det Lutherske Verdensforbundet (LVF) for avdelingen diakoni og misjon, har han satt sitt preg på samtalen om diakoni på det internasjonale plan. Det er også verd å nevne at Nordstokke i skrivende stund sitter som styreleder for styret i Kirkens Nødhjelp. Han har også bidratt med en artikkel om internasjonal diakoni i den nylig nevnte boken *Diakoni – en kritisk lesebok* (Johannessen m.fl. 2009:69-85). Her viser han til at begrepene internasjonal diakoni og økumenisk diakoni er paralleller (ibid:69): Kirkelige aktører og kirkelig engasjement som knyttes sammen på tvers av landegrensener og andre grenser. Internasjonal diakoni er en virkeliggjøring av den sendelse til verden som kirken har fått fra Gud (ibid:70). Ikke bare er dette en sendelse som bærer med seg språklig forkynnelse, men et oppdrag til omsorg for hele mennesket og hele skaperverket. Som begrep mener Nordstokke at diakoni er egnet til å forankre et sosialt engasjement i en lokalkirkelig kontekst, selv om prosjektene som drives skulle komme fra en vestlig bistandsorganisasjon.

Diakoni i kontekst er et dokument utgitt av LVF med Nordstokke som redaktør (Nordstokke 2010)¹⁴. Dokumentet er resultat av en prosess hvis hensikt er ”å skape en felles plattform for måten diakoni gjenspeiles på i lutherske kirkers identitet og praksis” (ibid:8). Med dette som utgangspunkt er det nærmeste dokumentet kommer en definisjon på diakoni når det sies at ”diakoni er et teologisk begrep som viser til kjernen i kirkens identitet og oppdrag.”, samt at ”diakoni er et kall til handling som svar på menneskelig lidelse og urettferdighet, og som omsorg for skaperverket.” (ibid). Det er paralleller mellom denne definisjonen og den definisjon som brukes av Den norske kirke (jf. ovenfor). Når *Diakoni i kontekst* sier diakoni er et teologisk –

¹⁴ Jeg benytter her den norske oversettelsen av dokumentet, oversatt av Knut Grønvik. Originaltittel på dokumentet er ”Diaconia in context”, som ble publisert i 2009.

ekklesiologisk kjernebegrep, svarer Den norske kirke ved å knytte an til kirkens omsorgstjeneste og evangeliet i handling. Svaret på menneskelig lidelse er i Den norske kirkes definisjon nestekjærlighet og inkluderende fellesskap, og når *Diakoni i kontekst* nevner urettferdighet og omsorg for skaperverket, så finner vi disse igjen i formuleringene ”vern om skaperverk og kamp for rettferdighet”. Hvorvidt denne likheten er en tilfeldighet, et uttrykk for felles tankegang eller uttrykk for tette koplinger mellom forfatterne av *Diakoni i kontekst* og *Plan for diakoni i Den norske kirke* vil jeg ikke ta stilling til her¹⁵.

3.2.2. Internasjonal diakoni og konfirmasjon

Kirkens Nødhjelps fasteaksjon representerer et innslag av internasjonal diakoni i konfirmasjonsundervisningen. Fra 70-tallet og frem til vår tid har det blitt produsert en rekke bøker til bruk i konfirmasjonsopplæringen, som forteller deler av historikken omkring internasjonal diakoni og konfirmasjon:

Konfirmantboken *Tro i dag – Sentrum* er skrevet til konfirmanter og kan brukes som lærebok i konfirmantundervisningen (Eide m.fl. 1986). Boken har ikke noe eget kapittel om diakoni, men forklarer diakoni som menighetens organiserte hjelpearbeid til mennesker som trenger det (ibid:128). Flere steder i boken speiles en tanke om kristnes ansvar for den verden vi lever i. I kapitlet om Gud er det et eget avsnitt om ”jorden vi lever på” (ibid:53-55). Her refereres tidstypiske temaer som krig og urett, våpenkappløp, maktbalanse, atombombetrussel og terror samt avstanden mellom rike og fattige. Også klimatrusselen nevnes. Etter et sitat fra biskopene om fred og nedrustning, utfordres konfirmantene til å spørre seg hvordan de kan være med og forandre verden og om dette er noe de er opptatt av. Konfirmantene utfordres også på om de ”synes ... ungdom bør gi noen av lommepengene sine til mennesker som lider nød” (ibid:55). På slutten av avsnittet om misjon utfordres konfirmantene til bl.a. å drøfte om misjonærer bør kritisere myndigheter som bruker vold i de landene de jobber i (ibid:88-90).

¹⁵ Kari Jordheim var sentral i arbeidsgruppen som utarbeidet forslag til ny *Plan for diakoni* (Kirkerådet 2008). Olav Fanuelsen, den gang dekan for diakoniutdanningen ved Diakonhjemmet, tok del i siste fase av arbeidet med planen. De er i dag begge Nordstokkes overordnede; Jordheim som seksjonsleder for diakoni og ledelse ved Diakonhjemmet hvor Nordstokke arbeider, og Fanuelsen som prorektor. Nordstokke har tidligere innehatt forstanderstillingen ved samme høyskole og hatt kontakt med Diakonhjemmet i perioden han jobbet for LVF.

Konfirmantene kommer er en bok om konfirmanter og beregnet for dem som driver eller har interesse for kirkens konfirmantarbeid (Pettersen 1985). Redaktør for boken Erling J. Pettersen, nåværende Stavangerbiskop, viser til utviklingen som har skjedd i konfirmasjonsundervisningen fra ren kunnskapsformidling til ”eksperimentelle arbeidsformer som tjenesteoppgaver og undervisningsopplegg” (ibid:3-4). Boken er spennende fordi den er skrevet i den tiden hvor *Plan for konfirmasjonstiden* hadde vært i bruk i kort tid – den samme planen som sa at det skulle legges til rette for praktiske tjenesteoppgaver som konfirmantene kan ta del i (Kirkerådet 1978:11, 42-43). Boken kom også ut det året konfirmantene begynte å delta i Kirkens Nødhjelps fasteaksjon (se punkt 2.3.1).

Dag Hareide (kateket, i dag rektor ved Nansenskolen) har skrevet kapitlet *En menighet i tjeneste* (Pettersen 1985:93-102). Utgangspunktet til Hareide er nettopp dette at konfirmantene skal ta del i en tjenesteoppgave, noe som i liten grad gjennomføres i menighetene. Han hevder i starten av kapitlet følgende:

- Konfirmanttid uten tjenesteoppgaver er en like alvorlig mangel som konfirmanttid uten bønn og gudstjeneste.
- Det er sjokkerende begrenset hva konfirmanter husker av teoretisk formidling i dag – mens det de selv *gjør*, husker de.
- (...)
- Våre menigheter må bli *menigheter i tjeneste*: i diakoni, misjon og menneskerettighetsarbeid. Ikke partipolitikk, men vilje til – som Jesus – å støtte samfunnets utstøtte, selv der det vekker reaksjon blant noen. (ibid:93-94).

Nordstokke har også bidratt i denne boken, blant annet ved å ta til orde for at verdenskartet måtte være en del av konfirmantundervisningen (ibid:79-82). Formålet med å trekke verdenskartet inn i undervisningen mente Nordstokke måtte være for å øve seg på et ”kristent etisk gangsyn” – å se at alle mennesker er likeverdige Guds skapninger og dermed våre neste (ibid:80).

I 1994 kom boken *Ærlig talt – en bok for konfirmasjonstiden* (Bjørnøy m.fl. 1994). *Ærlig talt* har, som Eide m.fl. (1986), heller ikke noe eget kapittel med tittelen diakoni. En definisjon bak i boka definerer diakoni som tjeneste og sier at ”diakoni er å ta vare på skaperverket og verne om menneskeverdet, gjøre en innsats for at alle mennesker på jorda skal få et godt liv.” (Bjørnøy m.fl. 1994:158). For øvrig har kapitlene ”Guds drøm om jorda” og ”Nok til alle?” tematikk som ligger opp mot internasjonal diakoni med utgangspunkt i skapelsesteologi og forvalteransvar (ibid:83-105). Bak i boken tematiseres også menneskeverdet hvor viktigheten av

kontinuerlig kamp for menneskeverd og menneskerettighetene løftes frem (Bjørnøy m.fl. 1994:166). Forvaltning omtales i et lite avsnitt hvor det poengteres at:

Ved det store forbruket som vi i verdens rike land har vennt oss til, bruker vi opp jordas ressurser. Vi har nå nådd en grense. Dersom vi ikke legger om livsstilen går det mot stupet. (ibid:160)

Hvis vi beveger oss enda litt nærmere vår tid, finner vi et avsnitt om diakoni i *Håndbok til Plan for konfirmasjonstiden* (Kirkerådet 1998a:112-115). Denne henviser til planen som sier at diakoni i konfirmasjonstiden både handler om omsorg for konfirmantene og at konfirmantene ”får delta i diakonale oppgaver” (Kirkerådet 1998b:29). Håndboken påpeker at diakoni både er holdning og handling, og at konfirmantene bør være med i tjenesteoppgaver sammen med aktive frivillige i menigheten. Solidaritetsaksjoner nevnes som en av en rekke mulige tjenesteoppgaver. Kirkens Nødhjelps fasteaksjon nevnes eksplisitt i et eget avsnitt, hvor det sies at:

For kontakten mellom konfirmantene og menigheten forøvrig ville det være en fordel hvis slike aksjoner også engasjerte andre frivillige fra menigheten, slik at konfirmantene kunne oppleve å delta i et viktig arbeid sammen med andre voksne mennesker. For menighetene kan det også være en sovepute at fasteaksjonen utvikles til å bli konfirmantenes ansvar. (Kirkerådet 1998a:113).

Kristin Fæhn, daværende diakonikonsulent, skrev også om diakoni i håndboken:

Diakoni har ofte forfalt til veldedighet i ordets negative betydning. Det er maktpåliggende at diakoni ikke formidles som en ovenfra-og-ned-holdning, der noen er givere og andre er mottakere. Diakonal holdning er gjennomsyret av respekt og en forståelse av at behov for omsorg er gjensidig. (ibid:114-115)

Til sist et bidrag av enda nyere dato; temaheftet *Global konfirmant – et opplegg for ungdom, 13-18 år, om kristen tro, miljø, forbruk og rettferd* (Norges KFUK-KFUM 2008). Heftet er utarbeidet av en prosjektgruppe i Norges KFUK-KFUM og produsert med støtte fra Trosopplæringsreformen (ibid:5)¹⁶. Dette er et temahefte med opplegg for 10 samlinger à 2 timer hvor sentrale tema i konfirmasjonsundervisning knyttes opp mot temaene miljø, forbruk og rettferd. Noen eksempler fra heftet: Temaet skapelse knyttes opp til mennesket som forvalter og hvordan vi kan ta vare på skaperverket. Nestekjærlighet koples til rettferdig handel. Temaet dåp innleder til å snakke om vannforbruk og forurensning. De siste to samlingene legger opp til at konfirmantene / ungdommene skal lage en gudstjeneste med utgangspunkt i det de har lært i de andre samlingene.

¹⁶ Jeg var selv del av denne prosjektgruppen og har forfattet mesteparten av de to siste samlingene i heftet – samling 9 og 10 – som omhandler gudstjenesten.

3.3. Plan for trosopplæring: Konfirmasjon og internasjonal diakoni

Det er *Plan for trosopplæring* som i dag legger rammene for konfirmasjonstiden i Den norske kirke (Kirkerådet 2010:23-25). I planen er det satt opp følgende mål og fokus for konfirmasjonstiden:

Målet for konfirmasjonstiden er å vekke og styrke troens liv som gis i dåpen slik at de unge kan leve sitt liv i forsakelse og tro, tilbedelse og tjeneste som Jesu Kristi disipler i hjem, menighet og samfunn. (ibid:23)

Fokus: Konfirmasjonstiden skal gi en helhetlig oversikt over og et møte med troens innholds-, praksis- og fellesskapsdimensjoner i dialog med konfirmantenes livsspørsmål. (ibid).

Rammene for konfirmasjon er at den gjennomføres det året konfirmanten fyller 15, tidsrommet for konfirmanttiden strekker seg over minst åtte måneder og skal ha en samlet varighet på 60 timer (ibid:25). Videre understreker planen at det som skjer i konfirmasjonen er at kirken bekrefter at konfirmanten er ”døpt til liv i Kristus” (ibid:24). Dette er til forskjell fra tidligere tiders konfirmasjon hvor det var konfirmanten som skulle bekrefte sin personlige tro for offentligheten og for Gud. Like fullt ligger dåpen som et kriterium for å delta i den avsluttende forbønnshandlingen. For de konfirmantdeltakere som ikke er døpt, vil dette være noe de må ta stilling til. Siden religiøs myndighetsalder i Norge er satt til 15 år¹⁷, er konfirmasjonstiden mulig å betrakte ”som en tid for myndiggjøring av kirkens medlemmer.” (ibid).

Utgangspunktet for innholdet i konfirmasjonstiden er trosopplæringens hovedtemaer, slik de er beskrevet i *Plan for Trosopplæring* kap.3 (ibid:13-17). Hovedtemaene er ”Livstolkning og livsmestring”, ”Kirkens tro og tradisjon” og ”Kristen tro i praksis” med ”Guds kjærlighet i Jesus Kristus” som sentrum (jf. sirkelmodell, ibid:15). Alle tiltak skal preges av sentrumet – Guds kjærlighet i Jesus Kristus (ibid:14). Noen stikkord fra disse hovedtemaene er spesielt interessante innen rammen av denne studien: ”Kristen livstolkning innebærer å forstå seg selv og tilværelsen i lys av relasjonen til Gud, seg selv, andre mennesker og i forhold til resten av skaperverket.”, og videre at kristen tro i praksis blant annet innebærer ”tjeneste og etterfølgelse” og at troen ”leves ut i hverdagen gjennom å være medmenneske og medarbeider i familien, kirken og samfunnet ut fra hver enkelt sine forutsetninger.” (ibid).

¹⁷ Jf. §3 i Lov om trdomssamfunn og ymist anna. av 13.juni 1969 nr. 25

Plan for trosopplæring har også en rekke undertemaer for innholdet i menighetenes arbeid med barn og unge, inndelt etter de tre hovedmålene (Kirkerådet 2010:16-17). Flere av de undertemaene som knyttes til de tre hovedtemaene er relevant kontekst for denne studien (ibid):

Livstolkning og livsmestring	Kirkens tro og tradisjon	Kristen tro i praksis
Utfordre etisk refleksjon og handling	Guds omsorg for den skapte verden	Diakoni: Delta i kirkens diakonale virksomhet.
Godt og ondt	Menneskeverd og menneskesyn	Etikk: Arbeid med etiske spørsmål i lys av kristen tro og frihet.
Rett og galt	Forvalteransvar	Faste og forsakelse: Impulser til å leve bærekraftig og se egne behov i lys av fellesskapets beste.
Tilgivelse og forsoning	Jesus møter og elsker menneske	Medarbeiderskap: Praktisere tro gjennom aktiv deltakelse, ansvar og medarbeiderskap i kirke og samfunn.
Ressursforvaltning og forbruk	Misjonen, den verdensvide kirke og den lokale menighet	
Likestilling og rettferd	Kirken som Jesu legeme	
	Fastetiden	

Figur 3.7

Som nevnt ligger alt dette til grunn for konfirmanttiden, selv om alt selvsagt ikke kan behandles inngående i løpet av 60 timer. Derfor er det foretatt en prioritering av kjernetiltak i konfirmantundervisningen. De fire kjernetiltakene som alt konfirmantopplegg skal lages ut fra er gudstjenesteliv, undervisning, diakoni og andaktsliv (ibid:24). Det presiseres også at tilrettelegging for den enkelte bør etterstrebtes. Kjernetiltaket diakoni utdypes i kapitlet om sentrale dimensjoner i en helhetlig trosopplæring (ibid:30-31). På den ene siden presenteres diakoniens innhold som en føring for hvordan kirken skal møte barn, unge og foreldre. På den annen side er det barn og unge som selv skal utfordres til aktivt å ta del i kirkens diakonale oppdrag:

Ved å ta del i menighetens internasjonale engasjement og solidaritet med mennesker som lider, vil barn og ungdom få erfare at de tilhører et verdensvidt fellesskap med ansvar for hverandre. Trosopplæringen må være med på å rette fokus på utfordringer og muligheter til forandring når det gjelder forbruk, miljø og rettferd. Kirken må stå sammen med grupper i samfunnet som arbeider for å fremme menneskeverdet og en mer rettferdig verden, og som viser alternativer for en bærekraftig forvaltning av skaperverket. (ibid:31)

4 Metode

I dette kapitlet vil jeg gjøre rede for mine metodiske valg, samt gi en refleksjon rundt disse. Å være forsker er en ny erfaring for meg, men feltet jeg forsker innenfor er ikke helt ukjent (se avsnitt 1.1). Metodisk har mitt kjennskap til feltet både styrker og svakheter. Svakheterne er at kjennskapet kan gjøre blind – at jeg overser noe fordi jeg tar ting for gitt. For å motvirke dette har jeg vært meg denne svakheten bevisst. Styrken ved å kjenne forskningsfeltet er at jeg forstår ting kjapt og kan stille relevante spørsmål. Å være kjent med undersøkelsens kontekst er i følge professor i utdanningspsykologi Steinar Kvale en nødvendighet (Kvale 1997:53). Et eksempel på at mitt kjennskap til konteksten var nyttig, var når konfirmantlederen i en menighet brukte begrepet ”regionskontakt”. Dette koplet jeg umiddelbart til mitt kjennskap til Kirkens Nødhjelps regionskonsulenter (se avsnitt 2.2.1).

4.1. Valg av metode

Grovt sett er det to metoder som råder innen samfunnsvitenskapelig datainnsamling og -bearbeiding: kvalitativ og kvantitativ. Sosiolog Tove Thagaard gir følgende stikkord til forholdet mellom de to metodene (Thagaard 2002:17):

Kvantitativ metode

Utbredelse og antall

Analyse av tall

Avstand til intervjupersoner

Store utvalg

Kvalitativ metode

Prosess og mening

Analyse av tekst

Nærhet til intervjupersoner

Små utvalg

Det er flere gode grunner til at jeg valgte kvalitativ metode. For det første har Kirkens Nødhjelp selv fått gjennomført kvantitative undersøkelser blant konfirmanter om deltakelse i fasteaksjonen, men ikke kvalitative (se avsnitt 1.2 og 1.3). En annen grunn var tidsfaktoren: Kirkens Nødhjelps fasteaksjon gjennomføres tradisjonelt tirsdag før palmesøndag. I 2010 var dette 23. mars, mens det i 2011 var 12. april¹⁸. Denne masteroppgaven er skrevet vårsemesteret 2011 med innleveringsfrist 16. mai 2011. Temaet for studien var ikke satt før tidlig på høsten 2010. Å undersøke utbyttet av 2011-aksjonen ville være umulig grunnet det korte tidsrommet mellom aksjon og innleveringsfrist. Alternativet ble å få et tidsspenn mellom konfirmantenes deltakelse i

¹⁸ Fasteaksjonen ble forøvrig utvidet i 2011 og ble gjennomført 10.-12. april, hvor 12. april var tirsdag før påske (Kirkens Nødhjelp 2011).

Kirkens Nødhjelps fasteaksjon mars 2010 til datainnsamling kunne begynne. I dette lå også muligheten for å gjennomføre en retrospektiv undersøkelse hvor tidsfaktoren spiller en rolle; hva husker konfirmantene et drøyt halvår etter aksjonen?

Til å undersøke dette mener jeg kvalitativ metode egner seg best. Her utgjør det kvalitative forskningsintervjuet kjernen i arbeidet, og metoden legger rammene for hvordan intervjuene utføres og behandles. Et intervju er et ”inter view” – ”mellom synspunkter” og kan sies å være den levende samtalen som finner sted mellom intervjueren og intervjupersonen (Kvale 1997:28). Et forskningsintervju er dermed en faglig samtale hvor målet er å samle data gjennom å stille spørsmål til intervjupersonen om dennes livsverden (ibid:31-32). Den kvalitative metode åpner mulighetene for grundig utforsking av et tema; å gå i dybden gjennom å stille utdypende spørsmål både under og i bearbeidelsen av intervjuene. Forskeren ”låses” ikke til de spørsmål som stilles på et spørreskjema, men kan forfølge interessante temaer i samtalen med intervjupersonene (ibid:68).

Som Thagaard nevnte ovenfor, er det vanlig med et mindre utvalg personer i en kvalitativ undersøkelse. Poenget med kvalitativ undersøkelse er ikke å ha mest mulig data for å generalisere, men best mulig data for å gå i dybden. Til dette trengs ikke nødvendigvis mange intervjuer – det kommer an på hva som skal undersøkes.

4.2. Utvalg: Menigheter og konfirmanter

Utgangspunktet for utvelgelse av intervjupersoner er problemstillingen (se avsnitt 1.2). Det er et poeng at utvalget er strategisk valgt i forhold til denne (Thagaard 2002:53). I min problemstilling utgjør konfirmanter naturlig en strategisk gruppe. Den andre strategiske gruppen jeg valgte, var konfirmantlederne som er ansvarlig for konfirmantundervisningen. Disse kan fortelle hva konfirmantene faktisk var med på uavhengig av hva konfirmantene selv husker. Konfirmanter og konfirmantledere preges – slik alle gjør – av sin kontekst. Når målet er å gå i dybden, vil det være nyttig med et utvalg intervjupersoner som kommer fra relativt lik kontekst. Samtidig er det godt å ha en viss bredde blant intervjupersonene nettopp for å få dybde. Jeg valgte derfor å avgrense utvalget til Borg bispedømme (Østfold og Akershus fylke). Dette ble valgt fordi jeg hadde kontakter der og det lå innen rimelig reiseavstand fra Oslo hvor jeg oppholdt meg til daglig. En undersøkelse i Borg er også mer relevant for landet for øvrig enn hva en undersøkelse i Oslo ville være, fordi Borg har fordeling mellom bygd og by, primær-, sekundær og tertiærnæring, kyst og innland.

Metoden jeg benyttet for å komme frem til utvalget av intervjupersoner var å gå via min praksisveileder for spesialpraksis høsten 2010, Jan Mathisen. Han arbeider som diakon i Borg og kjenner både Kirkens Nødhjelp og bispedømmet godt. Mathisen fikk i oppdrag å kontakte 3 forskjellige menigheter fra ulike prostier hvorav minst én skulle ha diakon. Jeg ønsket også at det skulle være noe forskjell på menighetene i forhold til størrelse og beliggenhet (by/bygd). Mathisen fant 3 menigheter hvor konfirmantlederen sa ja til å stille til intervju, og konfirmantleder ble så bedt om å finne 3 konfirmanter fra sin menighet. Disse var blitt konfirmert våren 2010 og følgelig deltakere i Kirkens Nødhjelps fasteaksjon i 2010. Jeg etterspurte konfirmanter som konfirmantleder anså som representative for kullet, samt representanter for begge kjønn. Det ble så avtalt tid og sted, og konfirmantlederen sørget for kontakt med konfirmantene slik at de kom når de skulle¹⁹.

For å skille mellom menighetene, har de fått navnene Alfa, Beta og Gamma. Hovedgrunnen for å skille mellom menighetene er først og fremst for å få frem de ulike kontekstene intervjupersonene tilhører:²⁰

<i>Navn</i>	<i>Geografisk kontekst</i>	<i>Menighets-kontekst</i> ²¹	<i>Diakoni</i>	<i>Intervjupersoner</i>
Alfa-menigheten	Middels stor bygd. Befolkningen er i høy grad pendlere	Hovedkirke i sitt fellestråds-område. Mer enn 5 ansatte. Tre menigheter.	Ikke diakon, men diakoniplan og diakoniutvalg.	Konfirmantleder: sokneprest (mann). Tre konfirmanter – to jenter, en gutt.
Beta-menigheten	By i Borg bispedømme. Industri samt variert næringsliv.	Hovedmenighet i byen. Mer enn 10 ansatte.	Har diakon, diakoniplan og et omfattende diakonalt arbeid.	Konfirmantleder: kateket (kvinne). Tre konfirmanter – alle jenter.
Gamma-menigheten	Liten bygd. Landbruk er en sentral del av næringsgrunnlaget og preger lokalkulturen.	Tre ansatte. Del av et fellestråd med mer enn 5 ansatte. Fem menigheter.	Ikke diakon, diakoniplan eller diakoniutvalg.	Konfirmantleder: menighetspedagog (mann) ²² . Fire konfirmanter – tre jenter, en gutt.

Figur 4.1

Kjønnsfordelingen blant konfirmantene i utvalget ble skjev; åtte jenter og to gutter. Ut fra bestillingen på blanding av kjønn, forventet jeg en kjønnsdeling på 1 + 2 fra

¹⁹ Metoden minner om snøballmetoden, men i den metoden er det intervjupersonene som sender intervjueren videre til neste intervjuperson (Thagaard 2002:54).

²⁰ Informasjon om menighetene i tabellen stammer fra intervjuene samt funn på nettsider.

²¹ Antall ansatte oppgis med ”mer enn” istedenfor eksakt antall for å sikre anonymitet.

²² Menighetspedagog er undervisningsansvarlige i menighet som ikke er kateket- eller teologutdannet. Menighetspedagoger lønnes også på et lavere lønnstrinn (Kirkelig arb.giver- og interesseorg. 2010).

hvert sted, noe som ville gi en total kjønnsdeling på 4 + 5 blant konfirmantene. Problemet med skjev kjønnsfordeling kan kanskje primært skyldes den metoden jeg valgte å bruke for å få tak i intervjupersoner. Metoden gjorde at jeg ikke fikk direkte kontroll med hvem som kom til intervju, og jeg forflyttet ansvaret for å finne intervjupersoner hele to ledd: fra meg selv til diakon Mathisen og videre til konfirmantlederen i menigheten. Den neste årsaken er mangel på grundig forarbeid fra min side. Grunnen til at det ble slik er tidsfaktoren; jeg gjennomførte intervjuer oktober 2010 for at det ikke skulle gå for lang tid fra konfirmantene deltok i Kirkens Nødhjelps fasteaksjon. Dette betyr at jeg gjennomførte intervjuer før jeg var i gang med selve masteroppgavearbeidet. Hadde innsamlingen av data blitt gjennomført senere ville forarbeidet trolig vær bedre. Samtidig ville tidsspennet fra konfirmantene var med på fasteaksjonen i mars 2010 fort blitt så stor at informasjon fra dem ville blitt mangelfull.

Ideelt sett ville jeg hatt en god kjønnsfordeling mellom konfirmantene, slik at jeg i analysen kunne sammenlikne gutter og jenter. Skulle dette vært gjort om igjen, ville jeg også tenkt at det ut fra kvalitativ metode ville vært like fornuftig med flere konfirmanter fra samme menighet – eventuelt fra to menigheter (for eksempel med og uten diakon), enn tre konfirmanter fra tre menigheter. Jeg ville nok også gjennomført intervju av samme gruppe konfirmanter før og etter deltakelse i Kirkens Nødhjelps fasteaksjon for å kunne se etter endring. Her er tidsfaktoren igjen grunnen til at dette ikke ble slik.

4.3. Datainnsamling

Til intervjuene laget jeg detaljerte intervjuguider – en til konfirmantene og en til konfirmantlederne (se vedlegg). Samtlige spørsmål ble stilt på alle intervjuer. Denne intervjuformen omtales som strukturerte intervjuer (Johannessen m.fl. 2004:134). Bruken av strukturert intervju letter sammenlikningen av svarene og analysearbeidet. Intervjuformen kan likne en undersøkelse hvor svaralternativene ikke er gitt på forhånd, og dermed oppstår en annen mulighet til utdypende svar enn hva kvantitativ metode legger opp til. Både Thagaard (2002) og Johannessen m.fl. (2004) anbefaler en myk start, en dramaturgisk oppbygning og en myk slutt på intervjuet. Å starte med å spørre konfirmantene om hva diakoni er, og avslutte med spørsmålet om hva faste er, var nok ikke noen myk start og slutt. Spørsmål to til konfirmantene, om hva som er det første de husker fra sin deltakelse i Kirkens Nødhjelps fasteaksjon, var et mykere

spørsmål og åpnet samtalen mer enn diakoni-spørsmålet. I spørsmålene til konfirmantlederne tok jeg med spørsmål relatert til *Plan for trosopplæring* vel vitende om at de trolig ikke hadde denne, men *Plan for konfirmasjonstiden* fra 1998 som grunnlag for konfirmasjonsundervisningen (se avsnitt 2.1). Det er likevel rimelig å anta at konfirmantlederne har kjennskap til *Plan for trosopplæring*, på grunn av all oppmerksomhet denne har hatt både i kirke og samfunn.

En grunn for å bruke detaljert intervjuguide som ingen av de nevnte forfatterne (Thagaard 2002, Johannesen m.fl. 2004 og Kvale 1997) direkte påpeker, er at når temaet er så smalt at de fleste trolig ikke har så mye å fortelle hvis de skulle fortalt helt fritt, tilsier min logiske sans at sjansen for respons fra intervjupersonene øker ved bruk av en detaljert guide. Ut fra egen erfaring med konfirmanter, forventet jeg ikke lange og utfyllende svar, og la derfor opp til mange konkrete spørsmål.

På forhånd hadde alle intervjupersoner mottatt et skriftlig notat som forklarte hva de sa ja til å delta på (se vedlegg). Dette ble distribuert til konfirmantleder som igjen sendte videre til konfirmanter. Jeg hadde også med kopi av brevet og gikk igjennom dette sammen med intervjupersonene før selve intervjuet. Intervjuene ble tatt opp på diktafon. Bruken av denne ble forklart intervjupersonene før intervjuet startet. Det ble også vektlagt at materialet i etterkant ville anonymiseres.

Stedet for hvor intervjuene gjøres, kan ha innvirkning på selve intervjuet (Johannesen m.fl. 2004:137-138). Alle intervjuene i denne undersøkelsen ble gjennomført i lukkede rom på kirkekontor / menighetsbygg. På to av konfirmantintervjuene satt vi på prestens kontor, to ble gjennomført på konfirmantleders kontor, åtte intervjuer ble gjennomført i møterom / grupperom og ett intervju ble gjennomført på lunsjrom. Intervjupersonene var med andre ord mer på "hjemmebane" enn meg, noe som var tenkt å kunne gi dem en trygghetsfordel. Det er ikke sikkert at konfirmantene som ble intervjuet på prestens kontor opplevde dette som hjemmebane – her ville lunsjrommet vært å foretrekke.

4.4. Troverdighet, bekreftbarhet og overførbarhet

I forskningslitteratur ville en hyppigere brukt tittel på dette kapitlet vært reliabilitet, validitet og generaliserbarhet. Kvale mener disse tre begrepene ofte fremstilles som vitenskapens hellige treenighet (Kvale 1996:158). Reliabilitet handler om forskningsfunnenes pålitelighet, validitet er forskningens sannhet og riktighet,

mens generalisering er i hvilken grad funnene i studien kan sies å gjelde generelt (Kvale 1996:47, 156, 160).

Thagaard viser til at begrepene reliabilitet, validitet og generaliserbarhet i kvalitativ metode gjerne byttes ut med troverdighet, bekreftbarhet og overførbarhet (Thagaard 2002:21). Troverdighet i forskningen skal si noe om tilliten man kan ha til forskningen. Bekreftbarhet fokuserer kvaliteten forskningen har gjennom støtte fra andre forskere. Overførbarhet er hvorvidt forskningen også gjelder i andre sammenhenger enn der hvor forskningen har funnet sted. Jeg velger å bruke de tre sistnevnte – troverdighet, bekreftbarhet og overførbarhet – blant annet fordi jeg mener disse kommuniserer bedre på norsk.

Troverdighet: Spørsmålet om troverdighet omhandler hvilken innflytelse jeg har hatt på intervjuene og det materialet som danner grunnlaget for analysen og drøftningen. I forhold til intervjupersonene har jeg ikke hatt kontakt med dem annet enn i forbindelse med intervju. Dette gjør at intervjupersonene ikke har noen forkunnskaper om meg ut over det de får gjennom informasjonsskrivet (se vedlegg). Jeg har heller ikke noen forkunnskaper om dem, ut over at jeg vet at konfirmantene ble konfirmert våren 2010 og at konfirmantlederne hadde ansvaret for konfirmantene og er kirkelig ansatt.

Det er et skjevt maktforhold i et intervju; intervjueren er den som leder samtalen, velger tema og struktur (Kvale 1996:74). Særlig i forhold til konfirmantene kan det stilles spørsmålstegn ved om min person kan ha innvirkning på intervjuene (Johannessen m.fl.2004:138): jeg er ca.10 år eldre enn konfirmantene, har høyere utdanning enn dem og ser ut som en voksen mann. Situasjonen rundt intervjuene kan også virke fremmed. Summen av dette kan være at konfirmantene blir mer reservert, nervøse, ikke får sagt alt de kanskje kunne ha sagt – eventuelt forsøker å gjøre inntrykk på meg på et eller annet vis. At jeg er vant til og glad i å jobbe med ungdom mener jeg bidro til å motvirke slike utslag.

Mitt forhold til Kirkens Nødhjelp bør det også stilles spørsmålstegn ved (Kvale 1996:70). I 2007 og 2008 mottok jeg lønn fra dem i forbindelse med mitt arbeid som reiseledsager (se avsnitt 1.1). Jeg har gode venner med nære bånd til organisasjonen, og temaet for denne studien ble til gjennom samtaler med Kirkens Nødhjelp. Derimot mottar jeg ingen goder fra dem for denne undersøkelsen, de har ingen styringsrett eller innflytelse på hva jeg skriver eller hvordan jeg tolker mitt datamateriale, og jeg

har ikke andre baktanker som vil styre meg fra for eksempel å kritisere Kirkens Nødhjelp. Som forsker anser jeg meg som uavhengig av dem.

Bekreftbarhet: Vil andre kunne bekrefte mine funn? Dette vil eventuelle senere studier vise. Jeg vil i drøftingen se mine funn i forhold til det Kirkens Nødhjelp har funnet i sine undersøkelser, samt trekke inn funn fra den europeiske konfirmantundersøkelsen (Schweitzer m.fl. 2010). For øvrig ser jeg for meg at denne studien kan brukes i senere undersøkelser ved å ta utgangspunkt i mine funn for eksempel i en spørreundersøkelse (Kvale 1996:51).

Overførbarhet: Er det mulig å overføre kunnskap fra denne studien til andre områder – i så fall hvilke? I klartekst er dette et spørsmål om hvor vidt min undersøkelse med 10 konfirmanter og 3 konfirmantledere kan si noe om hvilket utbytte konfirmanter generelt har av å delta i Kirkens Nødhjelps fasteaksjon. Et direkte svar vil kanskje være nei. 10 konfirmanter er ikke et representativt utvalg av de 35000 bøssebærerne som hvert år går med innsamlingsbøsse for Kirkens Nødhjelp, og 3 menigheter kan neppe sies å representerte de 1300 menighetene som er involvert²³. Mitt utvalg utgjør dermed 0,0003% av alle bøssebærere og representerer 0,0023% av menighetene, og ville nok ikke blitt godtatt som grunnlag for statistisk generalisering (ibid:161). Når dette er påpekt, så er det andre forhold ved kvalitativ metode som gjør at jeg allikevel vil påstå at mine funn er interessante i en større sammenheng enn tre menigheter i Borg bispedømme. Det som trekkes frem av hovedfunn i kapittel 7 er også det jeg mener bør være overførbart.

4.5. Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste

Fordi konfirmantene er under myndighetsalder og noen av intervju spørsmålene (f.eks. ”Hva er diakoni? / hva er faste?”) kunne gi opplysninger om deres religiøse oppfatninger, tok jeg kontakt med Norsk Samfunnsvitenskapelig Datatjeneste (NSD) for å finne ut om prosjektet var meldepliktig ut fra personvernloven. I første telefonsamtale med NSD fikk jeg ikke noe klart svar. På grunn av ulike meninger blant lærere, tok jeg en ny telefon hvor NSD tydelig oppfordret til å melde inn prosjektet slik at NSD kunne ta en vurdering. Prosjektet ble meldt inn, og etter

²³ Tall fra artikkelen ”35000 bøssebærere i dag” om Kirkens Nødhjelps fasteaksjon 2009 (Kirkens Nødhjelp 2009b). Tallet 35000 bøssebærere inkluderer i følge artikkel både unge og voksne. I *Pedagogisk opplegg* sies det ca. 35000 ungdommer (Pedagogisk opplegg, Kirkens Nødhjelp 2010b:4)

vurdering av meldeskjema samt en kort e-post-korrespondanse ble prosjektet vurdert som meldepliktig og tilrådet på to betingelser:

- 1) Lydopptak på diktafon transkriberes, anonymiseres, og lydfil slettes.
- 2) For samtlige intervjupersoner under 18 år trengs godkjenning fra foreldre.

Siden intervjuene ble gjennomført allerede i oktober 2010, ble intervjuene igangsatt før endelig tilbakemelding fra NSD. Et resultat ble at det måtte innhentes godkjenning fra foreldrene til konfirmantene i etterkant av intervjuene. Denne innhentingen skjedde via diakon Mathisen i Borg slik at jeg heller ikke her hadde direkte kontakt med mine intervjupersoner. For øvrig er lydopptak transkribert og anonymisert og lydfiler slettet.

4.6. Analyse

Analysen som ligger til grunn for presentasjonen av funnene i neste kapittel, tar utgangspunkt i de fire begrepene kunnskap, erfaring, holdning og handling. I forarbeidet ble samtlige transkriberte intervjuer gjennomgått og sitater markert med ulike farger for å indikere utsagn som sa noe om de ulike begrepene. Disse ble så systematisert. Intervjuene med konfirmantledere viste seg å være mest interessante for å forklare hvordan Kirkens Nødhjelps fasteaksjon ble gjennomført i de enkelte menighetene. For intervjuene med konfirmantene ble det naturlig også å presentere funnene systematisert etter de fire begrepene. Her er målet å se og tolke hva konfirmantene har sagt om disse fire temaene.

I presentasjonen av funnene vil bruken av anførselstegn ("...") indikere direkte sitat fra en av intervjupersonene. Sitatene er transkribert fra muntlig til skriftlig form. I størst mulig grad har jeg beholdt den muntlige formuleringen, men jeg har bl.a. fjernet unødvendig gjentakelse og overflødig bruk av ord slik at sitatene flyter best mulig i sin skriftlige form. I enkelte intervjuer oppgis opprinnelsesland til noen av Kirkens Nødhjelps gjester. Disse er anonymisert som "afrikaner" og "asiat". Ved ytterligere spesifisering av opprinnelsesland i denne sammenhengen ville det for ansatte i Kirkens Nødhjelp la seg gjøre å finne ut hvilken menighet det er snakk om. Jeg har valgt å ikke skille mellom gutter og jenter, både av anonymiseringshensyn og fordi grunnlaget for å se etter forskjeller mellom kjønnene er for tynt (2 gutter, 8 jenter).

5 Funn i datamaterialet

I den første delen av denne presentasjonen vil jeg gå gjennom hvordan konfirmantlederne presenterer arbeidet med Kirkens Nødhjelps fasteaksjon i sine menigheter og hvilken sammenheng de ser denne inn i. Det er viktig å presisere at presentasjonen baserer seg utelukkende på én persons uttalelser, men for alle menighetene er det denne personen som er tettest på både konfirmantene og organiseringen av fasteaksjonen i menigheten.

Hoveddelen av funnene er det jeg har fra konfirmantene. Det er jevnt over de som deltar og gjør en innsats i fasteaksjonen, og det er deres synspunkter som er særlig interessante for denne studien. Funnene hos konfirmantene er strukturert etter de fire formene for utbytte: kunnskaper de har fått, erfaringer de har gjort, holdninger de har opparbeidet og handlinger de har gjort som følge av deltakelse i fasteaksjonen. Det er viktig å igjen understreke at undersøkelsen er retrospektiv og at den følgende presentasjonen baserer seg på intervjuer gjort syv måneder etter deltakelse i Kirkens Nødhjelps fasteaksjon. Det vanligste er å spørre deltakere like etter de har vært med på en aktivitet om hva som var bra og mindre bra. Tidsrommet på syv måneder gjør at utbyttet til konfirmantene kommer frem – vi ser hva som faktisk har festet seg hos dem av kunnskaper og erfaringer, om holdninger har blitt formet og hvilke handlinger de har utført som følge av deltakelsen.

5.1. Fasteaksjonen i menighetene

5.1.1. Alfa-menigheten

I Alfa-menigheten beskrives fasteaksjonen primært som konfirmantenes aksjon, selv om konfirmantlederen skulle ønske at det var hele menighetens aksjon. Grunnlaget for å si at det er konfirmantenes aksjon er at ”innsamlingen og engasjementet” tilhører dem. Det vil være en urimelig tolkning å si at konfirmantlederen med dette mener at ingen andre (for eksempel ham selv) er engasjert i aksjonen. Det som trolig menes, er at primærengasjement tilhører konfirmantene. Med andre ord er konfirmantene de mest sentrale aktørene i gjennomføringen av fasteaksjonen i Alfa-menigheten, og derfor forbinder folk lokalt fasteaksjonen med konfirmantene fremfor menigheten som helhet. Foreldre og noen andre voksne hjelper til på selve aksjonsdagen.

I Alfa-menigheten informeres menigheten og lokalsamfunnet for øvrig om fasteaksjonen gjennom menighetsblad, kunngjøringer på gudstjenester og materiell som er tilgjengelig i kirken. Konfirmantlederen nevner fasteaksjonsbøssene i papp som eksempel på materiell som deles ut, men medgir at disse ikke er mye brukt.

Konfirmantene og deres foreldre informeres om aksjonen på to tidspunkt: på informasjonsmøte på høsten – ved oppstart av konfirmantåret, og nytt informasjonsmøte i januar. Selve aksjonsgjennomføringen skjer over tre dager – lørdag og søndag før tirsdagen med gjennomføring av aksjonen: lørdagen før aksjonen samles konfirmantene til to timer med informasjon om innholdet i aksjonen. I 2010 hadde Alfa-menigheten besøk av to representanter fra Kirkens Nødhjelp; en nordmann og en afrikaner²⁴. De fortalte om situasjonen i det aktuelle afrikanske landet og fokuserte spesielt på vannrelatert problematikk. I løpet av undervisningsbolken ble det også vist filmer. Etter de to timene med undervisning om tema for fasteaksjonen, var konfirmantene med på et gudstjenesteverksted hvor materiell til gudstjenestebruk produsert av Kirkens Nødhjelp ble tatt i bruk. Gudstjenesten ble gjennomført på søndagen. I tillegg til dette har konfirmantene i Alfa-menigheten jobbet med tematikken til fasteaksjonen i hjemmegrupper. En hjemmegruppe er en gruppe konfirmanter som samles i private hjem for å jobbe med oppgaver de har fått fra konfirmantlederen. I løpet av vinteren var konfirmantene med på tre-fire slike hjemmegrupper hvorav minst en ble brukt til å jobbe med fasteaksjonsmateriellet.

I Alfa-menigheten står misjonsorganisasjonene sterkere enn Kirkens Nødhjelp, i følge konfirmantlederen. Grunnen til dette mener han ligger i at misjonsorganisasjonene har egne lokale grupper som jobber for deres sak, noe Kirkens Nødhjelp ikke har. Derfor blir fokuset på Kirkens Nødhjelp et punktuelt fokus knyttet til fasteaksjonen – med unntak av enkelte ofringer som går til Kirkens Nødhjelp. Konfirmantlederen hevder at de fleste i menigheten ser på Kirkens Nødhjelp som en ren ”nødhjelpsaktør” selv om han selv vet at ”det er ikke bare nødhjelp, men at det er et tilbud og hjelp til et verdig liv som går lenger enn nødssituasjonen.”

²⁴ I forbindelse med Kirkens Nødhjelps fasteaksjon kommer det gjester fra forskjellige land hvor Kirkens Nødhjelp arbeider, som drar på informasjonsturné sammen med en norsk reiseledsager. I tillegg deltar Kirkens Nødhjelps norske og utenlandske ettåringer – deltakere på utvekslingsprogrammet Communication for Change – med en egen informasjonsturné.

På tross av at menigheten har lite kunnskap om og engasjement for Kirkens Nødhjelp, beskriver konfirmantlederen tilbudet om å være med på fasteaksjonen som et ”kjærkomment tilbud i konfirmanttiden”. Han beskriver diakoni og misjon som et viktig punkt i konfirmantundervisningen, men synes det er lite stoff om dette i konfirmantbøker og annet materiell. ”Da må jeg nødvendigvis ta det stoffet fra dem som lager det” selv om ”det blir noe man tar inn utenfra”. Konfirmantlederen er ikke helt fornøyd med materialet fra Kirkens Nødhjelp, men bruker det fordi det er det beste tilgjengelig på konfirmantmaterialmarkedet som dekker området internasjonal diakoni. Sammen med misjon uttrykker konfirmantlederen et tydelig ønske om at diakoni skal være en integrert del av konfirmantundervisningen.

Grunnen til at konfirmantlederen kopler sammen diakoni og misjon, ligger i hans diakoniforståelse. Om diakoni generelt sier han at ”Diakoni er for meg en praktisk tjeneste vi som kristne skal ha med oss som refleksjonsbakgrunn i møte med mennesker; å være Jesu munn og føtter i verden.” Det er når han skal beskrive internasjonal diakoni at han kopler diakoni og misjon, hvor diakoni utgjør en del av en utvidet misjonsforståelse.

Kirkens Nødhjelp sier i *Pedagogisk opplegg for konfirmanter og ungdom* at aksjonen er et praktisk redskap for å drive trosopplæring (Pedagogisk opplegg, Kirkens Nødhjelp 2010b:4). Konfirmantlederen i Alfa-menigheten mener dette ikke er helt treffende, fordi trosopplæring er så mye mer. Han sier at ”det som Kirkens Nødhjelp bidrar med, er en del av troen”, og den biten er det han beskriver som diakoni. Oppfordringen hans til Kirkens Nødhjelp er å heller være tydelig på at de opererer innenfor det diakonale aspektet ved trosopplæringen fremfor å prøve og bidra med trosopplæring generelt.

Konfirmantlederen kunne også godt tenke seg at Kirkens Nødhjelp var enda mer spesifikk i valg av tematikk. Han mener klimaendringer er et for vidt og vagt tema, og valgte selv å fokusere på vann. Dette gjorde han fordi han mener at jo enklere tematikken er, jo lettere formidles det til konfirmanter. Mindre informasjon, mer bilder. Og nettopp for å gjøre det så enkelt som mulig å kommunisere aksjonen både til menigheten generelt og konfirmantene spesielt, mener han det er viktig at Kirkens Nødhjelp har et tema fremfor å generelt samle inn til Kirkens Nødhjelp.

5.1.2. Beta-menigheten

Når konfirmantlederen skal beskrive forholdet mellom Kirkens Nødhjelps fasteaksjon og menigheten, sier hun at ”Det er jo i utgangspunktet menighetens aksjon, men så blir det alltid konfirmantenes.” Hun har altså en tanke og et ønske om at hele menigheten skal ha et eierforhold til aksjonen. For å gjøre noe med dette, involveres konfirmantforeldrene i stor grad i aksjonsgjennomføringen ved at de bidrar med kjøring der det er behov samt bevertning når konfirmantene kommer tilbake fra innsamlingen. I Beta-menigheten har de også forsøkt å verve menighetsmedlemmer til å gå med innsamlingsbøsse gjennom arrangementer og møtesteder. De fokuserer da særlig på å involvere de konfirmantlederen kaller frivillige i menigheten. De forsøker å sende ut flere av menighetens frivillige på innsamling sammen med konfirmantene. Dermed er de et lite stykke på vei mot at aksjonen skal bli menighetens aksjon, selv om hun må medgi at det er et stykke arbeid som gjenstår. Ønsket om og innsatsen for å gjøre Kirkens Nødhjelps fasteaksjon til hele menighetens aksjon er tydelig vektlagt.

Gjennomføringen av Kirkens Nødhjelps fasteaksjon gjøres i Beta-menigheten som et samarbeid mellom konfirmantleder og diakon. I følge konfirmantlederen har de sammen rutine på gjennomføringen og fordeler arbeidsoppgaver godt. De har tidligere hatt besøk av representanter for Kirkens Nødhjelp, men har blandet erfaring med dette – noe dårlig og noe helt greit. Konfirmantlederen beskriver presentasjonene fra Kirkens Nødhjelps utsendinger som pedagogisk svake, ”veldig rotete opplegg” og at ”de ikke har hatt kontakt med konfirmantene” – i betydningen at opplegget ikke har kommunisert med konfirmantene. Derfor har konfirmantleder i Beta-menigheten valgt å ikke etterspørre gjester fra Kirkens Nødhjelp, men istedenfor gjennomføre aksjonsforberedelsene sammen med diakonen. Hun sier selv at opplegget da har ”fungert veldig greit”, og legger til med litt latter at ”Vi er så flinke vet du!”

Tematisk har det vært positivt for Beta-menigheten at tema i Kirkens Nødhjelps fasteaksjon har vært klimaendringer. De har koplet dette opp mot menighetens engasjement som en aktiv grønn menighet. Dette innebærer at menigheten har høyt fokus på klimaspørsmål og praktisk arbeid med dette lokalt, noe som gjør tematikken nær og ikke fjern. De klimaendringer som skjer i verden, angår Beta-menigheten. Konfirmasjonstiden innledes med en dobbeltime om skaperverket ”som vi har fått i gave, men som vi er i ferd med å ødelegge”. På denne måten har konfirmantlederen knyttet Kirkens Nødhjelps fasteaksjon tett opp mot et tema som ellers er viktig lokalt.

Selv om klimaendringer har vært et tema som har passet godt til Beta-menigheten, så mener konfirmantlederen at hvilke tema Kirkens Nødhjelp velger ikke er så viktig så lenge det handler om ”å hjelpe andre enn oss selv”. Det er dette hun mener er det viktigste å sette fokus på i fastetiden, og som det er viktig at konfirmantene får erfaring med. Hun er derfor enig i at aksjonen gir hjelp til å sette kristen tro ut i praksis, men ser at det å samle inn penger er en av flere måter å gjøre dette på.

Selve opplegget i Beta-menigheten er konsentrert til en dobbelttime før selve aksjonsdagen, hvor konfirmantene lærer om aksjonens tema. Konfirmantlederen og diakonen har da tatt i bruk både filmer, pedagogisk hefte og Facebook. På aksjonsdagen viser de filmene om å være bøssebærer. Hun beskriver filmene som svært gode i møte med konfirmanter – særlig etter at Kirkens Nødhjelp begynte å bruke konfirmanter i informasjonsfilmene.

Konfirmantlederen ønsker også en fornyelse av det pedagogiske heftet. Hun mener aktivitetene i heftet fungerer godt, men Kirkens Nødhjelp har brukt de samme aktivitetsmodellene²⁵ mange år på rad. Som konfirmantleder gjennom en årrekke ønsker hun seg derfor nye varianter bygget på samme lest; leker og aktiviteter som illustrerer poengene Kirkens Nødhjelp vil ha frem. Hun ønsker seg også et femminutters andaktsopplegg til bruk som avslutning på konfirmanttimen. Dette finnes allerede i Pedagogisk opplegg for konfirmanter og ungdom, så trolig har konfirmantlederen oversett eller glemt dette (Pedagogisk opplegg, Kirkens Nødhjelp 2010b:16). Generelt mener konfirmantlederen at Kirkens Nødhjelp ikke treffer alle konfirmantene med det de lager av materiale, men viser til at konfirmanter er så forskjellige at det ikke ville være mulig. Hun tror av samme grunn det er svært varierende hva konfirmantene får ut av å være med i Kirkens Nødhjelps fasteaksjon. Blant annet mener hun det handler mye om konfirmantens innstilling, og skisserer så tre ulike holdninger hun har observert:

- Noen synes generelt det er dritt å gå rundt og spørre etter penger.
- Noen synes det er viktig det som de er med på.
- Noen synes det er dritt å være med fordi det er kirken som ber dem gjøre det.

²⁵ Blant de aktivitetene hun viser til er ”Banantrikset”, som finnes i flere varianter (en lek som illustrerer markedskrefter/forurensning i produksjon og frakt), samt ”Vote with your feet” (en aktivitet hvor deltakerne tar stilling til påstander ved å fysisk plassere seg i rommet). Som poengtert i fotnote 11 stammer metodene fra dramapedagogikken. I den fagtradisjonen finnes også flere andre vurderingsøvelser som kanskje kunne gi Kirkens Nødhjelp inspirasjon til å utarbeide nye aktiviteter.

Bak alle disse holdningene ligger det at konfirmantene trolig ikke opplever deltakelse i fasteaksjonen som en frivillig, men som en pålagt oppgave.

5.1.3. Gamma-menigheten

Også i Gamma-menigheten mener konfirmantlederen Kirkens Nødhjelps fasteaksjon egentlig er en menighetsaksjon, men at det blir oppfattet som en konfirmantaksjon. Menigheten gjøres oppmerksom på aksjonen gjennom plakater i kirken, kunngjøringer med mer. Samtidig vektlegger konfirmantlederen at aksjonen fungerer som et breddetiltak fordi i ei lita bygd som den Gamma-menigheten tilhører, er det mange som berøres direkte og desto flere som berøres indirekte.

Konfirmantlederen gjør følgende utregning:

Her bor det X tusen mennesker. Si 50 av de er konfirmanter. Og de har to foreldre hver. Da er vi oppe i 150 mennesker. Så har de to søsken hver – da slenger vi på 100 til. Da er det 250 mennesker som er direkte berørt av at deres konfirmant går med bøsse. Men det er ei lita bygd med mange røtter ut, så plutselig er halve bygda klar over at en av deres er ute og går med bøsse for Kirkens Nødhjelp.

I denne utregningen går det frem at det bor X tusen mennesker i bygda. Det er her viktig å presisere at konfirmantlederen mener kommunen – tettstedet i bygda er fortsatt et lite sted og kommunen har spredt befolkning. Denne utregningen legger han også til grunn for hvorfor det er viktig å ha Kirkens Nødhjelps fasteaksjon som en del av konfirmanttiden. Aksjonen fungerer som et fellesskapstiltak for bygda hvor blant annet lokalavisen stiller med gratis annonsering ”fordi de vet jo at dette betyr mye for mange”. Konfirmantlederen sier også at aksjonen er en måte kirken lokalt kan ”vise tydelighet” på. Hvorvidt han med dette mener kirken for øvrig sliter med å vise tydelighet kommer ikke helt frem av intervjuet. En rimelig tolkning vil være at han opplever kirken ofte som litt vag, men at Kirkens Nødhjelps fasteaksjon er med å gi kirken et positivt og tydelig ansikt hvor kirken tar ansvar i kampen for å bekjempe fattigdom og ta tak i verdens nød.

Før selve aksjonen inviteres konfirmantforeldre til å være med konfirmantene på en samling i kirken. I 2010 hadde menigheten besøk av internasjonal gjest fra et asiatiske land som var med på denne samlingen. Han viste film og fortalte om sitt hjemland. Konfirmantlederen vurderer det som positivt at gjestene som kommer har nærhet til prosjektet – en kompetanse konfirmantlederen selv ikke kan inneha. Ikke alle gjestene har fungert like godt, men det året de hadde innsamlingsrekord i

Gamma-menigheten (ikke i 2010), peker konfirmantlederen på internasjonal gjest som hovedfaktor for innsamlingsrekord. ”De skjønnte plutselig at det de gjør betyr noe veldig mye for mange mennesker”.

I tillegg er det en egen økt på halvannen time hvor konfirmantlederen følger det pedagogiske opplegget Kirkens Nødhjelp har laget med filmer og aktiviteter. Han velger imidlertid å ikke presentere den politiske kampanjen for konfirmantene fordi ”..en politisk kampanje; den får rett og slett ikke plass i tiden min.” Derimot har det skjedd at den politiske kampanjen har vært brukt på åpne ungdomskvelder i regi av menigheten.

Før selve aksjonen på aksjonsdagen har de en samling hvor de går gjennom siste informasjon og ser filmen en gang til. Konfirmantene sendes ut med foreldre som sjåfører. Etter endt innsamling venter kake og saft på menighetshuset.

Som i Alfa-menigheten er misjonsorganisasjonene representert i Gamma-menigheten. Menigheten har også eget misjonsprosjekt gjennom en av disse. Likevel mener konfirmantlederen at disse ikke er konkurrenter til Kirkens Nødhjelps fasteaksjon. Å delta i Kirkens Nødhjelps fasteaksjon er

..helt selvsagt. De er vår forlengede arm ut. Og de vet vi også at fungerer. Det ser jeg jo; når det skjer noe rundt om i verden så er Kirkens Nødhjelp høyt oppe og raskt ute.

Klimaendringer, som var tema 2010, tror konfirmantlederen at gav flere konfirmanter noen aha-opplevelser. Særlig trekker han frem møtet med internasjonal gjest og den ”himmelropende” forskjellen det er på ressursforbruk. Dette er viktig kunnskap å gi konfirmantene, fordi han mener konfirmantene ”har veldig lite begrep om at det finnes en større verden rundt dem som er annerledes enn den de lever i.” Og videre mener han at ”De er rett og slett for unge til å ta inn over seg verdens nød, men her får de en liten smak av det i hvert fall.” Denne lille smaken passer også godt inn som bit av trosopplæringen, ”for hvis vår tro skal dreie seg om levd liv, så må vi faktisk gjøre noe.”. Fasteaksjonen blir en måte å gjøre dette noe på.

En annen utfordring i møte med konfirmantene og denne type problematikk, er i følge konfirmantlederen at konfirmantene sliter med begrepene; diakoni er et fremmedord, nestekjærlighet har de kanskje hørt om, mens nåde er helt ukjent. Av denne grunn blir bruk av film og bilder viktig for å formidle vanskelig tematikk slik Kirkens Nødhjelp gjør i sin aksjon. Og det som vises må konfirmantene kunne relatere seg til, sier konfirmantlederen. Det de kan sammenlikne med egen hverdag

mener han er lettest å formidle. Tematikken med klimaendringer har fungert godt i Gamma-menigheten fordi flere av eksemplene på prosjekter i Kirkens Nødhjelp-regi var enkle å relatere til et lokalsamfunn hvor landbruket står sterkt. Et eksempel på dette var et prosjekt hvor metangass utvinnes fra husdyrmøkk og brukes til koking og belysning med mer.

5.2. Funn hos konfirmantene

Dette avsnittet presenterer funn fra intervjuene med de ti konfirmantene. Når jeg skriver ”en konfirmant” eller ”konfirmantene”, refererer dette til utvalget på ti konfirmanter – ikke konfirmanter generelt. Presentasjonen er delt inn i fire avsnitt ut i fra de fire begrepene kunnskap, erfaring, holdning og handling. Når jeg nedenfor siterer fra samtaler mellom meg og en konfirmant, indikerer I = intervjuer (altså meg) og K = konfirmant. Alle sitater er markert med parenteser som inneholder bokstav og tall. Bokstaven angir menighetstilhørighet; A = Alfa, B = Beta og G = Gamma. Tallet i parentesen er for å skille intervjupersonene fra hverandre.

Eksempel: (B-1) og (B-2) er begge konfirmanter fra Beta-menigheten, men det er snakk om to forskjellige konfirmanter.

5.2.1. Kunnskap

Tilegnet kunnskap varierer veldig mellom de forskjellige konfirmantene. Ti konfirmanter har fått ti ulike kunnskapsutbytter av å delta i Kirkens Nødhjelps fasteaksjon. Hva de har lært har til dels vært avhengig av hva de har hatt av forkunnskaper. I samtalene med konfirmantene har de fleste svart lett på spørsmål om klimaendringer. De fikk spørsmål om hva klimaendringer er, hvordan de oppstår, hva klimaendringer kan forårsake, hvem som rammes (negativt) og hvem som er skyld i klimaendringene. Klimaendringer forklares blant annet med korte svar slik som ”Endring i naturen” (A-1), mens noen svarer lengre:

Det er jo det at vi har et veldig stort forbruk av CO₂ nå, så da skjer det jo mye i verden; vannet stiger og isen smelter. Der vannet stiger, blir det flom. I Afrika for eksempel. Det var der de trengte vann tror jeg. Der blir det varmere, mens noen steder blir det kaldere, andre steder tørrere. (G-1)

At CO₂ har noe med klimaendringer å gjøre, går igjen hos mange av konfirmantene når de forklarer hvordan klimaendringer oppstår. Kildene til CO₂ som konfirmantene oppgir er biler, fabrikker, drivstoff eller fossilt brennstoff. Men ikke alle konfirmantene tror klimaendringer primært er forårsaket av mennesker. I utvalget

på 10 konfirmanter finner vi to skeptikere – begge fra Gamma-menigheten. På spørsmål om hvordan klimaendringer oppstår, svarer en konfirmant at:

Det vet jeg egentlig ikke helt, men det er jo mange som tror at det er fordi vi slipper ut så mye CO2. Kanskje det skader jorda litt. Men jeg tror kanskje det ikke har så mye med det å gjøre – at det er sånn som skjer nå. At det blir litt varmere og at det smelter mer is og vi kommer til å få litt mer vann. Det hadde skjedd uansett. (G-3)

På spørsmålet om hvem som har skyld i klimaendringene sier en annen at:

Mennesker er en god del skyld i det, fordi det er mye biltrafikk og CO2-utslipp fra biler. Men jeg tror også at noe av det er naturlig – at det ville ha skjedd uansett, men kanskje vi har fremskyndet det litt. (G-2)

Begge konfirmantene tar et forbehold om at mennesker har delvis ansvar for klimaendringer. Den første er mer tydelig i sin skepsis til slik kunnskap. Sitatene viser at konfirmantene reflekterer over den kunnskapen de presenteres for, og tar ikke all kunnskap for god fisk. De andre konfirmantene er for øvrig ganske samstemt i at de som rammes hardest av klimaendringer er ”De i de fattige landene” (B-3), mens de som forårsaker klimaendringer er ”Norge og de rike landene for det meste” (A-3).

I flere av samtalene med konfirmantene viste det seg at mange av dem hadde hatt om klimaendringer på skolen:

I: Hva er klimaendringer?

K(G-4): Det er.. (pause). Jeg hadde om det i forrige uke.

I: På skolen?

K(G-4): På skolen ja. ...

”i forrige uke” betyr at konfirmanten hadde undervisning om klimaendringer uken før intervjuet. Dermed er kunnskapen fra skolen fersk kunnskap, mens kunnskap ervervet gjennom deltakelse i Kirkens Nødhjelps fasteaksjon er eldre kunnskap. Dette illustrerer at kunnskap bygges over tid. Trolig har alle konfirmantene hørt om klimaendringer før de var med på fasteaksjonen. Materialet fra Kirkens Nødhjelp gir et lite innputt som bygger på den tidligere kunnskapen og utvikles gjennom ny kunnskap senere, for eksempel fra skolen. Fordi intervjuene er retrospektive vil den kunnskapen konfirmantene oppgir være en blanding av forkunnskap (kunnskap de hadde før aksjonen) og etterkunnskap (kunnskap de har fått etter aksjonen) i tillegg til det de måtte få i selve aksjonen.

Den kunnskapen som eksplisitt kan sies å komme fra deltakelse i aksjonen, er kunnskaper de har fra filmene de har sett og personer de har møtt. Her utmerker Alfa- og Gamma-menigheten seg. Begge disse hadde besøk av internasjonal gjest fra

Kirkens Nødhjelp, og i begge menighetene har besøkene gjort inntrykk på konfirmantene og gitt dem kunnskap om hjemlandene til gjestene:

K (A-1): Vi hadde jo førpresentasjon i kirken, og det synes jeg var veldig spennende egentlig. For vi hadde jo besøk av to jenter. Jeg husker ikke helt hvor hun ene var fra, men hun andre var *afrikaner* eller noe tror jeg. Det var et sted nede i Afrika. Og hun snakket om hvordan hun bodde og hvordan andre mennesker i hennes land bodde, og de hadde med powerpoint og viste oss bilder og litt fakta og sånn da. Så det var veldig spennende egentlig.

I: Husker du noe av det de sa?

K (A-1): De snakket om at det var ikke alle som hadde vann innlagt i husene sine der de bodde, så det var mange som dro ned til en bekk og badet der. Det synes jeg var litt ekkelt.

I: Du kunne ikke tenkt deg å gå ned til en bekk for å bade?

K (A-1): Nei, egentlig ikke.

I: Husker du hvor gammel hun var hun som kom?

K (A-1): Jeg tror hun var i 20årene.

I: Så litt eldre enn deg. Og ganske annen måte å leve på. Hva tenkte du om at hun levde sånn?

K (A-1): Jeg syntes veldig synd på henne, men hun fortalte også om at hun var på besøk i Norge og hvordan det var her i forhold til der nede, og hun var ikke av de fattigste og ikke av de rikeste heller. Hun var i mellomklassen for å si det sånn. Og hun fikk bare en viss tid å dusje på, var det hun sa. Men når hun var på hotell her i Norge så kunne hun dusje så lenge hun ville. Det var veldig artig å høre hvordan forskjellene var derfra og her.

Denne konfirmanten har åpenbart fått en del kunnskap om hvordan livsforholdene ”der nede” er, og forskjellene mellom livsforholdene der og i Norge. Dette er også et eksempel på at det er vanskelig å skille mellom kunnskap, erfaring og holdning.

Kunnskapen kommer gjennom erfaringen av møtet med denne jenta fra ”et sted nede i Afrika”. Det konfirmanten får høre, møter hennes eget liv som ungdom i Norge hvor blant annet tilgangen på vann er så godt som ubegrenset. Først og fremst synes hun denne kunnskapen og erfaringen er ”spennende” og ”artig å høre”. Med andre ord en slags form for underholdning. Samtidig er noe av det hun får høre ”ekkel” og hun ”synes veldig synd på henne”. Litt senere i intervjuet vurderer samme konfirmant sin deltakelse i Kirkens Nødhjelps fasteaksjon slik:

Det var veldig interessant, for vi lærte om hvordan de hadde det der nede og om at de har det dårligere og ikke så god beholdning med ting som vi har. Det kunne jeg jo egentlig tenkt meg litt selv også, men liksom hvor ille var det liksom. (A-1)

Møtet med jenta fra Afrika bekreftet konfirmantens kunnskap om Norge som et rikt og ressurssterkt samfunn, og at ”de ... der nede” har det dårligere enn oss og ikke har samme materielle kapital. Det kan også se ut til at hun ble litt overrasket over ”hvor ille” det faktisk er. Dette sier også noe om konfirmantens holdninger til hvordan verden henger sammen. Satt litt på spissen, kan uttalelsen minne om holdningen at ’vi i nord er de rike, de i sør – særlig i Afrika – er de fattige’. Denne typen uttalelser ser utelukkende på materielle ressurser og overser menneskelige ressurser.

Som påpekt tidligere har flere av konfirmantene en del kunnskaper om klimaendringer som ikke er ervervet gjennom deltakelse i Kirkens Nødhjelps fasteaksjon: ”Du fikk jo vite litt mer om akkurat de klimaendringene, men jeg føler egentlig at jeg visste en del av det fra før.” (G-1). Møtet med internasjonal gjest har derimot gjort noe med kunnskapen om klimaendringers påvirkning: ”Du er kanskje ikke like oppmerksom på det. Men når du hører en som snakker om det; det er ganske sterkt da, det er det.” (G-1). Denne konfirmanten har altså hatt kunnskap om klimaendringers virkning, men møtet med internasjonal gjest har ført til en større forståelse for alvorlighetsgraden i at klima endres.

Konfirmantene har også gjennom aksjonen fått kunnskap om Kirkens Nødhjelp som organisasjon. På direkte spørsmål om hva slags organisasjon Kirkens Nødhjelp er, gis i hovedsak tre litt ulike svar:

- 1) Det har noe med kirken å gjøre: ”Nødhjelp som er organisert av kirken?” (A-2). ”Det er vel en organisasjon som kirken styrer. Kirkens Røde Kors på en måte.” (G-1). ”Det er en organisasjon som hjelper mennesker via kirken.” (A-1).
- 2) Det er en hjelpeorganisasjon: ”Det er sånn som hjelper andre som ikke har det så bra som oss.” (B-2). ”Det er en organisasjon som hjelper fattige folk eller folk som har lidd av naturkatastrofer.” (B-3). ”En organisasjon som hjelper mennesker.” (G-3). ”Det er sånn som hjelper folk som sulter og trenger hjelp.” (A-1).
- 3) Det er en pengeinnsamlingsorganisasjon: ”Du går rundt med bøsser og får penger fra andre, eller spør om noen andre har penger. Også hjelper de – disse pengene i hvert fall – hjelper disse andre landene.” (G-4). ”Er sånn pengehjelp og sånn. At de hjelper folk som bor på gata.” (G-2). ”Hjelper folk. Penger! Eller samler inn penger.” (B-1).

Kunnskapen om hva Kirkens Nødhjelp er, relateres i stor grad til erfaringen konfirmantene gjør som deltakere i Kirkens Nødhjelps fasteaksjon. Fordi aksjonen driftes lokalt av deres menighet, er det naturlig å kople Kirkens Nødhjelp til kirken. Selve navnet til Kirkens Nødhjelp legger også føringer for hvordan de forteller om organisasjonen. Spesielt er nødhjelpsbegrepet interessant. Dette gir konfirmantene assosiasjoner til hjelp til dem som ikke har det bra; folk som ”sulter” eller ”bor på gata”. Det at de selv har vært med på innsamling, gjør at en viktig side ved Kirkens Nødhjelp handler om å samle inn penger til arbeidet. Hva arbeidet konkret består i, er det varierende kunnskap om. Seks av konfirmantene nevner primært arbeid som ble fokusert i Kirkens Nødhjelps fasteaksjon 2010; ”miljøkatastrofer” (A-2), ”hus de kan bo i” (G-4), ”bygge hus” (G-3) og liknende. To av konfirmantene nevner imidlertid også mer konkret bistandsarbeid. På spørsmål om hvorfor Kirkens Nødhjelp skal bygge hus og sånn, svarer en konfirmant at ”De skal få det bra og de skal få en utdanning de også. Alle skal få like rettigheter ...” (G-3). Rettighetsarbeid blir altså nevnt, men ikke presisert. En annen konfirmant antar at siden Kirkens Nødhjelp er tilknyttet kirken ”Så driver de sikkert med ’kristnifisering’ – gjør folk kristne rundt omkring i verden.” (G-1). Navnet og sammenhengen Kirkens Nødhjelp står i, gir altså denne konfirmanten en antakelse om at Kirkens Nødhjelp har misjon som en av sine satsninger.

Oppsummert kan vi si at konfirmantene har fått med seg noe kunnskap om klimaendringer, men det er en begrenset mengde kunnskap som blandes med tidligere og senere kunnskap om temaet. Den kunnskap de har eksplisitt fra deltakelsen i Kirkens Nødhjelps fasteaksjon handler om hva Kirkens Nødhjelp er og konkrete prosjekter organisasjonen driver.

5.2.2. Erfaring

Den kanskje mest opplagte erfaringen konfirmantene har, men som må sies, er at konfirmantene har erfart å gå med innsamlingsbøsse og banke på fremmede dører. Erfaringene med dette vurderes jevnt over positivt av konfirmantene. Blant intervjuene forteller noen av konfirmantene om konkrete møter med mennesker når de ringte på dørene. En konfirmant forteller om et møte med en gammel dame:

Det var en gammel dame som spurte meg om jeg ville komme inn og spise middag. Jeg banka på døra og så sa jeg ’Ja...’ – nå husker jeg ikke hva man sier da. Men så sa hun ’Ja, men du kan få litt penger, og hvis du vil så kan du

komme inn her og spise middag med meg.' Og så jeg bare 'Jeg skulle ønske det, men jeg har ikke tid til det nå'. (G-4)

Konfirmanten fortalte dette på en slik måte at det virket som hun syntes det var en positiv og hyggelig opplevelse å bli invitert på middag til en fremmed gammel dame. Noen har erfaringer av kanskje enda mer spesiell karakter:

K (B-3): Det var mange morsomme mennesker vi møtte på som gjorde mye rart også.

I: Husker du noe gøy som noen gjorde?

K (B-3): Ja, det var noen som hadde hengt opp en kakerlakk på ringeklokka, for de visste at vi skulle komme den dagen. Så var det ingen andre som turde å ringe på fordi det var sånn plastikkgreie. Så måtte jeg gå og ringe på. Når de åpnet så lurte de på om vi hadde sett kakerlakken. Det var litt morsomt.

Dette er bare to små historier som begge illustrerer en viktig erfaring konfirmantene gjør seg; de møter alle slags mennesker når de ringer på dørene til fremmede. Og erfaringene er blandet:

Vi møtte veldig mange mennesker som så forskjellig på det. Noen ville ikke åpne; noen bare så at vi var der så gikk de. Mens andre var veldig åpne og ville hjelpe og syntes det var veldig bra. Andre brydde seg ikke. Jeg husker at vi møtte veldig mange forskjellige mennesker. (B-2)

Konfirmantene erfarer dermed både det å bli tatt hjertelig i mot og få støtte til det de er med på, men får også erfaringen med å bli avvist eller oversett med vilje. Konfirmantene hadde med seg en brosjyre som fortalte om aksjonen. To av dem nevner eksplisitt denne som nyttig når de gikk fra dør til dør, slik at de kunne forklare hva innsamlingen gikk til. For de fleste av konfirmantene var dette første gang de gikk med innsamlingsbøsse. Men en konfirmant nevner erfaringen med å gå med innsamlingsbøsse for TV-aksjonen. Den erfaringen var positiv og derfor gledet konfirmanten seg til å gå med bøsse for Kirkens Nødhjelp (G-3).

Som nevnt ovenfor fikk to av konfirmantgruppene besøk fra Kirkens Nødhjelp. I begge tilfellene var det internasjonal gjest – en afrikansk kvinne i Alfa-menigheten og en asiatisk mann i Gamma-menigheten:

Jeg husker jo at vi fikk besøk av en fra *et asiatisk land*, tror jeg han var fra, som fortalte om hvordan det var å bo i et sånt land, med for eksempel krig og sånn, og dårlige hus og lite mat. Så vi fikk liksom et lite innblikk i hvordan det er, og hva vi hjelper til med hvordan de har det. (G-3).

Disse møtene er noe av det første flere av konfirmantene både i Alfa- og Gamma-menigheten forteller om, noe som gir et inntrykk av at møtene har vært viktige for dem. De blir i hvert fall husket av de fleste, men ikke alle. En av konfirmantene

husker bedre filmen, men nevner senere i intervjuet besøket av den asiatiske mannen (G-2). En av konfirmantene fra Alfa-menigheten husker ikke besøket i det hele tatt, men husker å ha sett en film uten å kunne fortelle hva den handlet om (A-3).

Alle konfirmantene ble spurt om de snakket med noen om Kirkens Nødhjelps fasteaksjon. En av konfirmantene forteller om samtale med medkonfirmanter. På oppfordring fortalte konfirmanten også litt av det de snakket om:

Da prata vi om hvor mye vi klarte å få inn, og hva det gikk til, tror jeg. Og så fikk vi se sånn oversikt over hvor mye folk fikk inn og hvor mye vi klarte å få inn totalt alle sammen. Så vi synes jo det var morsomt at vi klarte å hjelpe til så mye med bare at vi gikk liksom. (B-2)

Samtaletemaet var altså primært de konkrete erfaringene med å samle inn og litt konkurransen som lå i hvor mye de fikk inn. Konfirmanten nevner ikke selve tema for aksjonen som et samtaleemne, utenom det at pengene faktisk skulle gå til å hjelpe noen. Dette er allikevel en positiv erfaring for konfirmanten som har forstått at den lille innsatsen de gjorde har betydning for mennesker som får hjelp gjennom Kirkens Nødhjelp.

En av dem som ikke hadde snakket med noen om aksjonen, ble så spurt om hva som var grunnen til at aksjonen ikke ble et samtaleemne: ”Jeg vet ikke. Det var ikke noe samtaleemne. Er kanskje ikke noe vi er vant til å snakke om, kanskje?” (B-1). Denne refleksjonen er interessant, blant annet fordi Kirkens Nødhjelp har som mål for det pedagogiske opplegget å ”tilrettelegge for fruktbare samtaler og engasjement blant de unge” (Pedagogisk opplegg, Kirkens Nødhjelp 2010b:4). Denne konfirmanten (B-1) viser til at samtaleemnet er uvant og derfor blir det ikke noen samtale. Skal det forventes at konfirmantene samtaler om aksjonens fokus, trenger de å øve seg på det. Denne treningen er det ikke lagt opp til at de skal få i det pedagogiske opplegget til Kirkens Nødhjelp selv om det er et formulert mål. Eneste sted hvor det forekommer samtaletema, er i en liste på fire spørsmål til bruk i andakt/ord til ettertanke (Pedagogisk opplegg, Kirkens Nødhjelp 2010b:16). Som vi så, har minst en av konfirmantlederne oversett denne siden i heftet (Beta-menigheten). Dersom konfirmanten ikke kommer fra et hjem hvor tema som klimaendringer diskuteres, ikke er i et vennemiljø som har interesse for dette og heller ikke blir utfordret til å snakke om temaet i konfirmantundervisningen, er det ikke så rart at konfirmanten sier ”Er kanskje ikke noe vi er vant til å snakke om” (B-1), og dermed snakkes det heller ikke om. Konfirmanten bekreftet også i intervjuet at dette var første gang vedkommende var med på en innsamlingsaksjon.

Erfaringene konfirmantene har går på ett vis på to plan. Det ene er erfaringen alle bøssebærere i en hvilken som helst innsamlingsaksjon gjør seg, nemlig det å gå med innsamlingsbøsse fra dør til dør og møte ulike mennesker. Det andre planet er de erfaringene som bare fås gjennom Kirkens Nødhjelps fasteaksjon, nemlig erfaringene med å møte mennesker fra land hvor Kirkens Nødhjelp har arbeid, temaene Kirkens Nødhjelp fokuserer på og aksjonen som del av en lengre konfirmasjonstid.

5.2.3. Holdning

Erfaringene som bøssebærer har blant annet for denne konfirmanten bevisstgjort en holdning: ”Etter at jeg gikk med bøsse så skjønner jeg at når noen kommer på vårt hus, så bør man være positive og glade og sånn. Det var ikke alle som var like glad mot meg.” (A-1). Erfaringen av at ikke alle var så hyggelige og positive når konfirmanten selv var den som banket på med innsamlingsbøsse, var en negativ erfaring. Samtidig har nok konfirmanten erfart at flere var positive, og opplevd dette som en god erfaring. Denne positive erfaring ønsker konfirmanten at også andre bøssebærere skal få, og at konfirmanten selv kan bidra til dette. Holdningen er derfor at bøssebærere skal møtes med en positiv innstilling.

Innstilling er en viktig faktor for holdningen. En konfirmant var selv engasjert i miljøsaken før deltakelse i Kirkens Nødhjelps fasteaksjon, og var av den grunn positivt innstilt til aksjonen. Konfirmanten fortalte om dette i forlengelsen av en frustrasjon over de som ikke ville gi eller høre på hva de skulle si når de ringte på:

Jeg synes egentlig at det er veldig rart at vi som har det så godt og forbruker så mye, lager problemer og så får vi dem ikke selv. Også bryr vi oss ikke, for det hender jo ikke oss. Da synes jeg egentlig vi er veldig egoistiske som tenker sånn, fordi vi kommer jo sikkert til å få problemene vi også. Og det at vi faktisk ikke bryr oss om andre mennesker fordi det er ikke oss det rammer, så da finnes det sikkert ikke. Og vi forbruker masse som vi egentlig ikke trenger, vi er late, vi kjører faktisk mye mer bil enn vi trenger, når vi istedenfor kan kjøre kollektivt eller sykle eller gå. (A-2)

Av de ti konfirmantene jeg intervjuet, er dette den som tydeligst er engasjert i selve tematikken Kirkens Nødhjelp fokuserte på i fasteaksjonen 2010. Aksjonen ble for henne et sted hvor hun kunne få utløp for sine holdninger i miljøsaken, og samtidig oppleve frustrasjon over at ikke alle har samme holdning som henne. Holdningene kommer også til uttrykk som svar på spørsmålet om hva som var det viktigste med å delta i Kirkens Nødhjelps fasteaksjon: ”Det er jo viktig å vite om at det er flere i vår verden enn oss selv. At det vi gjør faktisk har en konsekvens for andre, og ikke bare

for oss selv.” (A-2). At tema for aksjonen var det viktigste for henne, understrekes ved at hun godt kan være med på aksjonen igjen hvis det var samme tema ”for å vise at dette er noe jeg står for.” (A-2). Hun ønsker med andre ord å vise tydelighet. Holdningene hennes i miljøsakene er viktig for henne.

En annen konfirmant opplevde at det de fikk høre og se i forbindelse med Kirkens Nødhjelps fasteaksjon gjorde inntrykk, og kombinert med undervisning i skolen også fikk henne til å tenke i forhold til egne holdninger i miljøsakene:

I: Tenker du annerledes om urettferdighet i verden, klimaspørsmålet eller noe annet nå enn før du var med på aksjonen?

K (B-2): Jeg tror jeg gjør det nå, men det er ikke bare på grunn av dem – vi har hatt veldig mye om det på skolen nå i høst. Så da har jeg liksom fått se andres synspunkter og at det er vi som ødelegger og så går det ut over alle andre.. og da får man jo et inntrykk av at det er urettferdig at vi som skal ha det så bra, skal gjøre det sånn at andre skal få det dårlige. At vi for eksempel skal kjøre ned hit da, og så skal vi ødelegge for noen andre fordi at vi må bruke bilen.

I: Har det da fått deg til å tenke annerledes om ting du gjør selv?

K (B-2): Ja, jeg prøver å ikke bli kjørt hele tida. Gå litt mer og ikke hele tiden måtte bli kjørt over alt i hvert fall.

I: Men du tenker at det at dere har lært om det på skolen er minst like viktig som at dere lærte litt om det her?

K (B-2): Ja, i hvert fall nå, fordi vi lærte like mye om det på skolen for nå har vi lært det nå nylig, men du glemmer det så lett når du bare lærer det en gang. Men det gjør jo inntrykk når du ser at små barn driver og skriker fordi dem ikke får mat, og mister foreldrene og...

Her er det mye å kommentere: For det første har konfirmanten et viktig poeng i at repetisjon er nødvendig for at kunnskap skal bli værende. Det er også viktig for at holdninger skal stabiliseres at stadig ny informasjon bygger opp under holdningen. Hun har sett at det er en kopling mellom det vi gjør i Norge og det som skjer med klima i andre land. At summen av kunnskap fra fasteaksjonen og skoleundervisningen resulterer i handling hvor hun heller går enn å bli kjørt, viser at kunnskapen har påvirket holdningene hennes på en slik måte at holdningene nå er så viktige at hun handler på bakgrunn av dem. Så langt jeg har sett i materialet til fasteaksjonen 2010 presenterer ikke Kirkens Nødhjelp skrikende sultrammede barn. Dette har trolig konfirmanten sett på TV eller andre steder, og kopler her sammen slike erfaringer med det arbeidet Kirkens Nødhjelp står i.

I flere av samtalen kom vi inn på hvor vidt konfirmantene har tillit til at pengene fra Kirkens Nødhjelp går til det formålet de får høre at pengene går til:

K (G-2): Jeg tenker litt sånn at i hvert fall Kirkens Nødhjelp – det er jo en stor organisasjon – at det er troverdige greier.

I: Er det fordi de er store eller fordi de heter Kirkens Nødhjelp?

K (G-2): Nei, altså det er litt begge deler. Fordi at som kristen så har du jo visse ting å følge etter. Du samler jo ikke inn de pengene for å ta dem selv – du gjør det jo for å hjelpe.

Flere oppgir kirken som grunnlag for tillit til Kirkens Nødhjelp: ”I og med at det er en direkte avløper av kirken, så stoler jeg på dem rett og slett.” (G-1). En annen mener det at de bruker lite reklame beviser at pengene går til formålet (A-2). Dette siste eksempelet viser at konfirmanten har en holdning om at de som bruker mye reklame bruker opp midler som kunne gått til formålet. At konfirmanten ikke har registrert mye reklame for Kirkens Nødhjelp gir grunnlag for en tillitsfull holdning til at pengene kommer frem.

Et litt annet grunnlag for å stole på Kirkens Nødhjelp, representeres av en konfirmant som ut fra å ha sett filmen og snakket med sin far, mener det er grunn til å stole på at pengene kommer frem: ”Jeg så filmen fra Kirkens Nødhjelp, og da tenkte jeg at det kanskje er sant at du kan stole på dem. Pappaen min sa at ’Du kan stole på det. Pengene går jo til de fattige i andre land’.” (G-4). Denne konfirmanten har innvandrerbakgrunn og har i følge intervjuet bodd i Norge i 3-4 år. Erfaring av å være innvandrer gir et litt annet bakteppe å reflektere erfaringene fra Kirkens Nødhjelps fasteaksjon på enn hva tilfellet er for de andre konfirmantene:

Jeg kommer jo fra fattigdom-øya. Altså *en øy i Asia*. Det er ikke det rikeste landet som finnes. Så vi var ikke de rikeste der heller. Så jeg tenker på det, på landene liksom. Også nå sitter jeg her i Norge, koser meg og fint vær og hus å bo i og.. Så tenkte jeg på disse andre menneskene på *øya*. De har ikke noe hus å bo i, og har ikke nok klær og har ikke nok mat til å spise om morgenen.. Så det påvirker meg sånn, å tenke på disse andre. (G-4)

Erfaringene og minnene fra familiens opprinnelsesland og kunnskapen om levestandarden der gjør at det for denne konfirmanten ble naturlig å tenke spesielt på dem når hun deltok i Kirkens Nødhjelps fasteaksjon. Det gir også en annen innfallsvinkel til å reflektere over forskjellene mellom Norge og de land hvor Kirkens Nødhjelp arbeider, fordi konfirmanten selv har erfaring med å bo i et land med stor fattigdom. Det er ikke usannsynlig ut fra denne uttalelsen at deltakelse i aksjonen har vekket minner som ikke bare er gode, men også truffet såre minner hos konfirmanten.

Konfirmantene jeg har intervjuet er samstemt i at det var en viktig aksjon å være med på, uavhengig av hva de ellers husker. En av dem som ikke husket så mye fra selve fasteaksjonen sier fortsatt at å delta var ”viktig og bra” (A-3):

I: Hvorfor var det viktig og bra?

K (A-3): Fordi det er bra å hjelpe andre folk.

I: Hvorfor skal vi hjelpe andre folk?

K (A-3): Nei, her i Norge har vi ganske bra i forhold til andre land, så kan vi hjelpe de og da gjøre sånn at de får bedre liv.

Å hjelpe andre og å dele er en viktig holdning hos denne konfirmanten. Hvor mye denne holdningen er formet av deltakelse i Kirkens Nødhjelps fasteaksjon er umulig å fastslå, men aksjonen var i tråd med konfirmantens holdninger og derfor er konfirmanten positiv til å delta i slike aksjoner. Konfirmanten kunne også tenke seg å være med neste år, og forklarer dette med at det er ”Viktig å hjelpe til” (A-3). Faktisk sier alle ti konfirmantene at de kunne tenke seg å bli med på Kirkens Nødhjelps fasteaksjon igjen: ”Jeg hadde blitt med, fordi det var ganske gøy i vår. Kan hende det er kaldt ute, men jeg har ikke noe imot det. Jeg er ikke sånn lat!” (G-4); ”..hvis jeg fikk spørsmål om det eller leste at de trengte flere til å gå” (B-2). En konfirmant poengterer at selv om vedkommende selv ville vært med igjen (forutsatt at noen venner også var med), så er det ikke alle i konfirmantens klasse som ville sagt det samme: ”Det var mange i klassen min som syntes det var kjipt; ’Å herregud skal vi gå med bøsse?’ Men jeg synes det var gøy, jeg.” (B-3).

Som nevnt mener konfirmantene i utvalget stort sett at de var med på noe de oppfattet som positivt:

K (B-1): Jeg tenkte at jeg gjorde noe bra for noen andre mennesker. At noen kanskje kom til å få det bedre. Det var litt sånn... gå rundt å tigge penger liksom, hvis jeg kan si det. Men det var jo til noe godt!

I: Det er litt mer greit å gå og tigge penger når det går til noe godt?

K (B-1): Ja.

Denne konfirmanten har tydeligvis en holdning om at å tigge penger ikke er noe særlig positivt, men så lenge (for-)målet er godt helliger det middelet. Konfirmanten har i hvert fall erfart at fasteaksjonen var noe som betydde noe positivt for andre, og håper at dette bidraget vil gjøre at andre får det bedre. En annen konfirmant som synes det var bra å være med på aksjonen, nevner også konfirmasjonstiden som ramme:

K (B-2): Jeg synes det var veldig bra at en del av konfirmasjonstiden gikk til at vi skulle hjelpe andre. Også var det gøy å kunne gå rundt å gjøre noe bra for andre og sånn.

I: Var dere med på andre ting i konfirmasjonstiden som var direkte rettet mot å hjelpe andre?

K (B-2): Nei, det tror jeg ikke.. Jo! Nå kom jeg på noe, for vi hadde sånn kor. Og da gikk pengene til Haiti.

Konfirmanten opplever fasteaksjonen som en del av konfirmantundervisningen som helhet. Konfirmanten ser det som positivt at de i løpet av konfirmanttiden får være med på å gjøre noe for andre. Dette kan både skyldes en holdning om at det å hjelpe andre bør være en del av konfirmasjonstiden, men like gjerne at Kirkens Nødhjelps fasteaksjon representerer variasjon i konfirmasjonsopplegget. Dermed er det ikke hjelpen i seg selv som er viktig, men variasjonen. Konfirmanten har også en erfaring til med innsamling i løpet av konfirmanttiden; et ungdomskor som hadde en konsert hvor de samlet inn til nødhjelpsarbeid i Haiti. Disse pengene gikk også til Kirkens Nødhjelp, i følge intervjuet med konfirmantlæreren i Beta-menigheten.

Konfirmantenes holdninger blir påvirket gjennom deltakelse i Kirkens Nødhjelps fasteaksjon, blant annet holdningen til det å være bøssebærer, holdning til temaet for aksjonen og til mottakerne av pengene som samles inn. Hvordan holdningene påvirkes avhenger av hvilke holdninger konfirmantene har fra før, samt tidligere kunnskap og erfaring.

5.2.4. Handling

Flere av konfirmantene i undersøkelsen har gjort eller planlagt å gjøre handlinger som følge av at de var med på aksjonen. Blant det mest konkrete noen av konfirmantene har gjort, er en som kan fortelle at ”Jeg står kortere i dusjen. Det gjør jeg fordi at jeg prøver å tenke på de som ikke står så lenge i dusjen. Spare litt på vann og sånn.” (A-1). Å dusje kortere er en konkret måte for konfirmanten i hverdagen å gjøre en solidaritetshandling. Det er to formål med denne handlingen; minne seg selv om de som ikke har samme privilegier som nordmenn, samt redusere sitt vannforbruk.

Konfirmanten med det sterke miljøengasjementet (A-2) som ble sitert tidligere, nevner en rekke handlingsalternativer for dem som ønsker å gjøre noe i forhold til miljøet:

I: Hva tenker du er det viktigste vi kan gjøre i forhold til miljøet?

K (A-2): Man kan jo begynne å gjøre små ting. Melde seg inn i organisasjoner, slå av lyset, trenger ikke alt det vi har lyst på, trenger ikke å bli kjørt – vi kan ta toget, vi kan gå. Ja, sånne ting.

I: Har du meldt deg inn i noen organisasjon selv?

K (A-2): Jeg har ikke kommet så langt, men jeg skal melde meg inn i grønn ... Nei jeg husker ikke hva den heter. Den miljøorganisasjonen for ungdommer.

Blant forslagene ser vi at hun nevner reduksjon i forbruk som et handlingsalternativ for å gjøre noe positivt for miljøet. Hun er den eneste av konfirmantene som nevner dette. Den organisasjonen hun sikter til er mest sannsynlig Natur og Ungdom, som titulerer seg som ”Norges eneste miljøvernorganisasjon for ungdom” (Natur og ungdom 2011). Deltakelsen i Kirkens Nødhjelps fasteaksjon har vært med å prege hennes engasjement i miljøsaken, og det er ikke usannsynlig at hun vil gjøre flere handlinger: ”Det ble nok litt sterkere det miljøengasjementet etter det. For man får jo øynene litt mer opp når man er med på sånne ting.” (A-2).

Et konkret handlingsalternativ Kirkens Nødhjelp selv har lagt opp til som del av fasteaksjonen er å underskrive på en politisk kampanje. Det var bare i Beta-menigheten at denne, i følge konfirmantlæreren, ble tatt i bruk med konfirmantene. I Gamma-menigheten har underskriftskampanjen tidligere blitt presentert på en ungdomskveld hvor det ikke var obligatorisk for konfirmantene å delta. Interessant nok husker ingen av konfirmantene fra Beta-menigheten denne underskriftskampanjen. En av dem sier riktig nok at ”Det tror jeg ikke jeg var med på. Eller jo. Kanskje? Jeg vet ikke helt. Nei, jeg husker ikke helt.” (B-3). Hun blir usikker, mens de to andre var rimelig sikre på at de ikke deltok og det virket som de ikke skjønnte helt hva jeg spurte etter. Hvor vidt de deltok i underskriftskampanjen eller ikke, er derfor usikkert. Men dersom de faktisk deltok, kan den ikke ha gjort noe særlig inntrykk på dem. En av konfirmantene i Gamma-menigheten husker at han for halvannet år siden deltok i en underskriftskampanje som het Climate Justice på ungdomskvelden (G-1). Dette var en kampanje Kirkens Nødhjelp og Changemaker hadde som den norske versjonen av Tck-Tck-Tck-kampanjen i 2009²⁶.

Selv om de andre konfirmantene ikke har deltatt i kampanjen, sier flere at det ville vært interessant å høre om den og at de er åpne for å delta i politiske underskriftskampanjer. En konfirmant svarte også ”Ja” (G-2) når jeg spurte om det

²⁶ Kirkens Nødhjelp 2009c

var dumt at hun ikke hadde fått høre om kampanjen. En annen konfirmant fra samme menighet sier at hun egentlig ikke ønsket å høre om kampanjen:

For det første så tror jeg ikke at jeg hadde skjønt så mye av det. Jeg hadde kanskje kunnet prøvd å satt meg litt inn i det, men jeg vet ikke om jeg hadde klart å kunne gjøre noen forskjell. Eller at jeg hadde vært med på det. (G-3).

Konfirmanten er her usikker på om hun selv ville skjønne noe av en slik politisk kampanje. Sitatet viser selvinnsikt hos konfirmanten rundt egen evne til å forstå vanskelig tematikk, og en skepsis til hvorvidt et slikt handlingsalternativ har effekt.

I Gamma-menigheten er det en av konfirmantene som valgte å skrive om Kirkens Nødhjelps fasteaksjon på sin private blogg:

I: Snakket du med noen om Kirkens Nødhjelps fasteaksjon utenom i konfirmantundervisningen?

K (G-2): Ja, jeg prata med ei som er dette årets konfirmant, og i tillegg så blogget jeg om det. Så jeg fortalte det da til de som leste det. Nå vet jeg ikke hvem som leste det, men det er jo da folk fra hele Norge.

I: Hvorfor valgte du å blogge om det?

K (G-2): Fordi at jeg tenkte at det går til en bra sak. Og det å gi litte grann informasjon om det – i hvert fall det jeg visste – det var liksom det minste jeg kunne gjøre, da. Så kanskje hvis det ringte på hos noen som kanskje hadde lest det jeg hadde skrevet - og da hadde jeg med noen av disse forskjellige – hvis du gav så mye så hjalp det sånn og sånn. Så håper jeg kanskje at det var noen som tenkte litt på det også.²⁷

Med utsagnet ”disse forskjellige – hvis du gav så mye så hjalp det sånn og sånn” refererer hun til Kirkens Nødhjelps utregninger på hvor mye penger som trengs for å dekke et bestemt formål. Eksemplene i *Pedagogisk opplegg for konfirmanter og ungdom* er at ”100 kroner er nok til å plante tre trær i Kenya.”, ”500 kroner er nok til et førstehjelpssett til bruk i redningsarbeidet ved flom i Bangladesh.” og ”10000 kroner er nok til å bygge et flomsikkert hus i Vietnam.” (Pedagogisk opplegg, Kirkens Nødhjelp 2010b:19). Konfirmanten bidro med dette aktivt selv til informasjonsspredning ved bruk av sosiale medier på internett. For henne var dette ”det minste” hun kunne gjøre for ”en bra sak”. Holdningen om at saken er god kombinert med erfaringsbasert kunnskap om hvordan sosiale medier fungerer, resulterte i handlingen å blogge om saken.

Som tidligere nevnt opprettet Kirkens Nødhjelp en side på nettsamfunnet Facebook som de kalte ”Konfirmant 2010” (Facebook 2011a). Et par av konfirmantene jeg

²⁷ Et søk på internett etter blogger om Kirkens Nødhjelps fasteaksjon gir flere treff. Se for eksempel Gattes blogg (Gattes blogg 2010).

intervjuet har vært innom denne. En forteller at hun fikk vite om nettsiden i undervisningen og var innom facebooksidene (G-2). En annen forteller slik:

I: Hørte du om en facebook-side?

K (G-3): Det hørte jeg vel om, eller jeg så det tilfeldigvis. Det var vel noe sånn reklame på siden, og så var det noe sånn Jonna tror jeg. Det husker jeg. Det var morsomt.

I: Så du via reklame på Facebook?

K (G-3): Ja, de henvender seg jo mot akkurat den aldersgruppa så... Litt lurt det der!

I: Ble du tilhenger?

K (G-3): Nå sto det bare sånn You Tube link rett og slett. Jeg var vel ikke med i noe gruppe tror jeg. Jeg så alle You Tube videoene da, det gjorde jeg.

I: Var de bra?

K (G-3): Ja, det var veldig morsomt.

Via link på Facebook oppsøkte denne konfirmanten nettsamfunnet You Tube og så filmene om Jonna bøssebærer (se avsnitt 2.3.3). Han bemerker også hvordan reklame på nettsamfunn som Facebook fungerer. Reklamene skreddersys den enkelte bruker på den måten at informasjon brukeren selv har lagt ut (alder, kjønn, sivil status, hvilke andre facebook-sider man er tilhenger av, venners interesser etc.) danner grunnlag for hvilke reklamer som dukker opp når en bruker besøker nettsamfunnet. Konfirmanten ovenfor fikk levert relevant reklame, kom inn på facebook-profilen til Kirkens Nødhjelp og gikk derfra til YouTube – nettsamfunn for videodeling.

Den andre som nevner disse filmene er den andre gutten i utvalget. Det er litt tynt materiale for å si dette, men fordi det bare er guttene som nevner Jonna-filmene kan det se ut som disse spesielt har appellert til guttene. En mulig forklaring er at det var en mannlig skuespiller i filmene, Jonna Strømme, og karakteren han spiller oppfører seg til dels som en litt rampete tenåringsgutt. Konfirmanten var også med i Facebook-gruppen "Konfirmant 2010":

I: Hvorfor ble du medlem?

K (A-3): Fordi jeg skulle være med på aksjonen.

...

I: De hadde konkurranser. Var du med på det?

K (A-3): En konkurranse var jeg med på.

I: Hvilken da?

K (A-3): Hvis du tagga hvor du kom fra på et kart og skrev navnet ditt og hvor du kom fra, da kunne du vinne noe.

I: Vant du?

K (A-3): Nei, vant ikke.

Konkurransen han deltok i, var en konkurranse hvor Kirkens Nødhjelp hadde lagt ut et norgeskart. Medlemmer av facebook-siden kunne merke av seg selv på dette kartet og skrive i kommentarfeltet under navnet sitt og hvor man kom fra. Noen av de som merket seg av på kartet vant en premie. Denne konfirmanten (A-3) var aktivt medlem av gruppen fordi han var med på selve aksjonen. På denne måten ble også aksjonen mer enn hva som skjedde i menigheten og lokalsamfunnet.

En av konfirmantene oppgir at hun ikke er på Facebook, men besøkte Kirkens Nødhjelps egne nettsider fordi adressen sto på en brosjyre hun fikk (A-1). Dette var det flere som gjorde: ”Jeg husker jeg var inne på hjemmesiden, for å få litt informasjon om hva det gikk ut på” (B-2). Konfirmanten husker imidlertid ikke hva hun så på når hun besøkte hjemmesiden. Ut fra samtalen går det også frem at konfirmanten besøkte nettsiden fordi de ble oppfordret til det i undervisningen. Kunnskapen om at Kirkens Nødhjelp hadde en egen nettside med informasjon samt nysgjerrighet på hva konfirmanten kunne finne der, gjorde at konfirmanten handlet og besøkte nettsiden. En annen som var innom nettsiden ”en liten tur” (B-3) mener at ”Det var bare ting vi hadde hørt her.” (B-3) på siden. Det vil si at konfirmanten ikke opplevde informasjonen på nettsiden til Kirkens Nødhjelp som utfyllende, men kanskje som bekreftende på den informasjonen de var gitt i undervisningen. Begge disse som besøkte Kirkens Nødhjelps egne nettsider, tilhører Beta-menigheten. Det viser seg derfor at å informere om Kirkens Nødhjelps nettside gjør at noen konfirmanter faktisk besøker nettsiden.

Det er interessant å se at flere av konfirmantene på egenhånd utfører handlinger fordi de har vært med på Kirkens Nødhjelps fasteaksjon. Dusje kortere og blogging er eksempler på dette. Videre deltar flere aktivt i frivillige handlinger slik som å besøke og bruke facebook-siden ”Konfirmant 2010” og se filmer på You Tube. Det handlingsalternativet Kirkens Nødhjelp selv la opp til gjennom den politiske kampanjen, er et handlingsalternativ ingen av konfirmantene husker å ha deltatt i, men flere kunne tenke seg å høre om dette. Summert kan det ut fra dette datamaterialet hevdes at konfirmanter gjerne gjør mer enn bare å gå med innsamlingsbøsse.

6 Drøfting

I dette kapitlet er det i hovedsak problemstillingen som skal drøftes med bakgrunn i forskningsstatus (avsnitt 1.3), teori (kapittel 3) og datamaterialet (kapittel 5).

Bakgrunnskapitlet (kapittel 2) skal fortrinnsvis være i bakgrunnen, men vil bli referert enkelte ganger. Problemstillingen er:

Med utgangspunkt i tilbakemeldinger fra fasteaksjonsdeltakere i tre menigheter i Borg bispedømme våren 2010; hvilket utbytte har konfirmanter av å delta i Kirkens Nødhjelps fasteaksjon?

Utbytte er her innholdsbestemt til å bety kunnskap, erfaring, holdning og handling. Sammen med datamaterialet (se kapittel 5) vil teoriene om disse begrepene (se avsnitt 3.1) danne grunnlaget for første del av drøftingen hvor jeg drøfter hva konfirmanter har fått ut av å delta i Kirkens Nødhjelps fasteaksjon. I andre del av drøftingen løftes problemstillingen ett hakk høyere: Når nå utbyttet er drøftet – hvordan passer dette i forhold til Den norske kirkes konfirmasjonsundervisning slik den presenteres i *Plan for trosopplæring*, da med et spesielt fokus på internasjonal diakoni som del av denne? Formålet med denne drøftingen må både være å slå fast konkret utbytte hos konfirmanter, samt stille spørsmål ved om dette kan forsvares som del av konfirmasjonen i rammen av *Plan for trosopplæring* og internasjonal diakoni i Den norske kirke.

Jeg vil i det følgende flere ganger ta til ordet for at Kirkens Nødhjelp bør ha en tydeligere trosdimensjon inn i det materialet som spesielt er utviklet til bruk i møte med konfirmanter. Med trosdimensjon mener jeg kristen tro uttrykt gjennom en språkbruk hvor Gud, Jesus og Den hellige Ånd naturlig er inkludert og som relateres til konfirmasjonens kjernefokus, nemlig ”møte med troens innholds-, praksis- og fellesskapsdimensjoner i dialog med konfirmantens livsspørsmål.” (Kirkerådet 2010:23).

6.1. Konfirmantenes utbytte

6.1.1. Kunnskap

I teorikapitlet skilte jeg mellom taus og verbal kunnskap. Når konfirmanter i intervjuene formulerer kunnskap, er ikke denne taus men artikulert jf. figur 3.2. I forhold til klimaendringene ble det ganske klart at kunnskapen fra Kirkens Nødhjelps fasteaksjon blir en dråpe i kunnskapshavet. Denne blander seg med det konfirmanter kan fra før og kunnskap de har fått senere. Det var påfallende at noen av

konfirmantene som hadde vansker med å fortelle om hva de var med på i selve fasteaksjonen, like fullt formulerte greie svar om hva klimaendringer er. Særlig i ett av intervjuene gikk samtalen ganske trått frem til vi kom til spørsmålene om klimaendringer. Da løsnet det, og konfirmanten hadde en del kunnskap om dette.

Imsen viste til noen teorier som hevdet at kunnskap er statisk (Imsen 1997:48-56). Jeg mener det er mer riktig å si at kunnskap er i en dynamisk utvikling slik Dewey sa (ibid:62-67). Dette ser vi hos konfirmantene som stiller seg litt tvilende til den kunnskapen de er presentert for; de er ikke sikre på at klimaendringer primært er menneskeskapt, men at naturen selv er årsak. Dette underminerer ikke det faktum at klimaendringer – uavhengig av opprinnelse – skaper problemer for mennesker. Konfirmantene har derfor ikke problemer med å delta i aksjonen. Freire var kritisk til det som ble kalt undertrykkende pedagogikk; en pedagogikk hvor eleven blir passiv mottaker og sees som uvitende (ibid:67-69). Det at *Pedagogiske opplegg for konfirmanter og ungdom* så godt som er blottet for spørsmål til samtale (Pedagogisk opplegg, Kirkens Nødhjelp 2010b), gjør undervisningen i beste fall lite utfordrende og stimulerende. I verste fall blir kunnskap i fasteaksjonen presentert slik at konfirmantene oppfattes som uvitende, hvilket blir en form for ”undertrykkende” undervisning. Det vil nok være en overdrivelse å påstå dette i tilfellet for fasteaksjonen, blant annet fordi kunnskapen som formidles omtaler mennesker som lider og hvordan vi – sammen med dem – kan være med å påvirke og handle til beste for fellesskapet. Jeg tror likevel konfirmantene ville vært tjent med om det pedagogiske materialet fra Kirkens Nødhjelp i større grad la opp til samtale med konfirmantene om de tema som presenteres. Dette betyr at kunnskapen Kirkens Nødhjelp formidler til konfirmantene ikke må formidles som den ene rette sannhet, men at konfirmantene stimuleres til samtale. Jeg har selv erfaring med at dette gjøres, men heftet i seg selv legger ikke forholdene til rette for en slik praksis. Dermed blir det opp til den enkelte konfirmantleder eller utsending fra Kirkens Nødhjelp å samtale med konfirmantene om kunnskapen de presenteres for. Hva med de konfirmantene som stilte seg tvilende til kunnskapen Kirkens Nødhjelp presenterte; fikk de komme med sine synspunkter i undervisningen? Begge disse tilhørte Gamma-menigheten hvor presentasjonen av fasteaksjonen ble gjort i plenum sammen med foreldre. Er det et forum som åpner for at konfirmantene stiller seg kritiske til det de blir presentert for? Det var gjester fra Kirkens Nødhjelp som formidlet kunnskapen til konfirmantene i Gamma-menigheten. Åpner eller stenger det for konfirmantenes eventuelle kritiske

tanker til det de presenteres for at det er gjester som formidler fremfor en konfirmantleder de kjenner? I Beta-menigheten har konfirmantlederen valgt å ikke invitere gjester fra Kirkens Nødhjelp fordi de ikke har kommunisert godt med konfirmantene. Å kommunisere godt med konfirmantene er en forutsetning for at den som formidler greier å åpne for konfirmantenes innspill og ta deres eventuelle kritiske tanker på alvor.

Møtene med gjester fra Kirkens Nødhjelp har både i Alfa- og Gamma-menigheten satt tydelige spor hos konfirmantene. De sitter igjen med mer konkret kunnskap om prosjektene og det arbeidet Kirkens Nødhjelp driver i de landene gjestene kom fra enn konfirmantene i Beta-menigheten som kun har sett filmene. Konkret møte med enkeltmennesker ser her ut til å være en mer effektiv form for kunnskapsformidling enn film, selv om film hos både konfirmanter og konfirmantledere anses som et mer effektivt virkemiddel enn rent muntlig foredrag fra konfirmantleder. Dersom disse tre skal rangeres, kommer altså møte med internasjonal gjest øverst, dernest film, dernest foredrag av konfirmantleder. Internasjonal gjest er også det mest ”eksotiske” for konfirmantene – noe ganske annet enn hva som skjer i konfirmantundervisningen for øvrig. Film som medium er de vant med, men filmer laget for konfirmantgruppen og med konfirmanter i filmen oppleves positivt. Foredrag fra konfirmantlederen har de hørt før. Konfirmantlederforedrag blir det minst sensasjonelle og dermed det minst attraktive.

Filmene og besøk av gjestene har det til felles at de tenderer til å bli en form for underholdning for konfirmantene. Beskrivelser som ”spennende” og ”artig å høre” bygger opp under en slik forståelse. Underholdning kan absolutt formidle kunnskap, men det er en vanskelig genre å håndtere. I dette tilfellet, fasteaksjon i rammen av konfirmanttiden, er det viktig at underholdningselementet blir et middel og ikke et mål i seg selv. Min vurdering er at Kirkens Nødhjelp per i dag produserer gode filmer, og håndterer underholdningsgenren godt – den er et middel og ikke målet.

Et annet element i dette er at fasteaksjonen representerer noe annerledes i konfirmanttiden for mange av konfirmantene. Det er rimelig å anta at fasteaksjonen mange steder bryter både i form, innhold og fokus med undervisningen for øvrig. Dette gjør sitt til at konfirmantene faktisk husker mye og har en god del kunnskap syv måneder etter deltakelse. Aksjonen har gjort inntrykk – både tematisk og som avbrekk fra annet som skjer i konfirmasjonstiden. *Plan for trosopplæring* legger opp til varierte former for undervisningen, så lenge kjernen er ”Guds kjærlighet i Jesus

Kristus” (Kirkerådet 2010:14). Variasjon gjør kunnskapsformidlingen mer effektiv. Fordi fasteaksjonen er variasjon, lærer og husker konfirmantene mer. Samtidig er det viktig at konteksten konfirmasjonstid må være tydelig.

Et annet kunnskapstema som var sentralt i funnene hos konfirmantene, var kunnskapen om Kirkens Nødhjelp. Denne kunnskapen så vi at i stor grad relatertes til konfirmantenes erfaring av deltakelse i Kirkens Nødhjelps fasteaksjon. Kort oppsummert fortalte de om Kirkens Nødhjelp som en kirkelig forankret hjelpeorganisasjon som driver pengeinnsamling i Norge for å hjelpe mennesker. I sitatene om Kirkens Nødhjelp er det ikke tydelig hvor vidt konfirmantene forstår at arbeidet til Kirkens Nødhjelp primært utføres andre steder i verden av lokale samarbeidspartnere eller om de tror en del av arbeidet også er hjelpearbeid i Norge for eksempel slik Kirkens Bymisjon jobber. Det er ikke spesielt viktig hvor vidt konfirmantene forstår nøyaktig hva Kirkens Nødhjelp er. Med konfirmasjonstiden som kontekst, er det viktigste at de forstår at de er med i kirkens internasjonalt diakonale arbeid – et omsorgsarbeid som strekker seg langt ut over Norges grenser.

6.1.2. Erfaring

Plan for trosopplæring sier at barn og unge i kirken skal utfordres til deltakelse i internasjonalt engasjement:

Ved å ta del i menighetens internasjonale engasjement og solidaritet med mennesker som lider, vil barn og ungdom få erfare at de tilhører et verdensvidt fellesskap med ansvar for hverandre. (Kirkerådet 2010:31)

Når en menighet velger å ta del i Kirkens Nødhjelps fasteaksjon, blir aksjonen en del av menighetens internasjonale engasjement. I Alfa- og Gamma-menigheten er misjonsorganisasjonene viktige aktører på dette området og i det daglige mer aktive og synlige enn Kirkens Nødhjelp. Likevel er deltakelse i fasteaksjonen selvsagt. Grunnen til at barn og unge skal ta del i slikt arbeid er å gi dem erfaringen av å ”tilhøre et verdensvidt fellesskap med ansvar for hverandre” (ibid). Erfarer konfirmantene dette i fasteaksjonen? De erfarte å gå med bøsse, møte ulike mennesker både i undervisning og som bøssebærere, bli avvist og tatt hjertelig imot. Med bakgrunn i det materialet jeg har, er det vanskelig å si om de erfarte å være del av et verdensvidt fellesskap som har ansvar for hverandre. Konfirmantene ble på ett vis pålagt å ta ansvar med å gå med bøsse – det var en del av pakken med å være konfirmant. Dette ansvaret tok de, og de skjønnte at den lille innsatsen de gjorde hadde

betydning for mange. De tok sin del av ansvaret – kanskje like mye av plikt som av lyst. Men hvem tok ansvar for dem? I sitatet ovenfor er gjensidighetsaspektet tydelig. Det er ikke nord som skal ta ansvar for sør fordi vi er rike og de er fattige, men vi skal sammen ta ansvar for hverandre. Gjensidigheten skinner ikke helt igjennom og refereres ikke av konfirmantene. Det nærmeste er kanskje at flere av konfirmantene mente klimaendringer er forårsaket av rike land i nord, og at vi må gjøre noe med våre klimautslipp for at andre skal få det bedre. Igjen blir bildet at det er vi med materielle og økonomiske ressurser som kan og må løse verdens problemer.

Erfaringene konfirmantene har gjort som bøssebærere gir dem ferdigheter i å gå med bøsse og i å møte ulike typer mennesker. Det er en begrenset mengde erfaring konfirmantene får i dette, men det kan være viktige erfaringer. Det å oppøve ferdigheter til å bli knowhow og senere kompetanse tar tid (jf. Pettersen 1997). For dem som gikk med innsamlingsbøsse for første gang, blir dette en viktig erfaring. Hvorvidt de opplevde dette positivt eller negativt får konsekvenser for om de vil ønske å være bøssebærere en annen gang. Noen av konfirmantene så vi at hadde erfaring med å gå med bøsse tidligere. Disse erfaringene ble koplet til den nye erfaringen og gav både trygghet i oppgaven og – fordi den forrige erfaringen var positiv – lyst til å delta i utgangspunktet. Dermed ble deltakelse i fasteaksjonen ikke bare plikt, men også lyst.

Noen av konfirmantene erfarte at det var unaturlig å snakke om tematikken de var blitt presentert for. Som en av konfirmantene selv påpekte kunne dette skyldes manglende erfaring. Hvis vi ser på Tillers læringstrapp (figur 3.3) har ikke denne konfirmanten annen erfaring å kople til, og dermed blir det mest løsprat om erfaringene. Konfirmanten som hadde erfaring med å gå med bøsse fra tidligere, kunne ordne erfaringene fra fasteaksjonen i samme kategori som tidligere erfaringer. Dette betyr at utbyttet konfirmantene har i form av erfaringer vil være ulikt fordi de er på ulike steder i for eksempel læringstrapp-modellen. Har de andre erfaringer å knytte an til, vil utbyttet være større enn hvis dette er for første gang. Samtidig vil førstegangserfaringene gi et grunnlag for læringsklatring ved at senere erfaringer kan ordnes sammen med fasteaksjonserfaringene. En dag er konfirmanten kanskje selv aktiv i en menighet, forening, politisk parti eller liknende, og skal ut å møte mennesker med et budskap. Erfaringene fra fasteaksjonen gir for mange konfirmanter den første kompetanse på lokal aksjonering. Trinn én er lagt i fasteaksjonen – de er klar for trinn to og tre.

6.1.3. Holdning

I avsnitt 3.2 siterte jeg Kristin Fæhn som skrev om diakoni i *Håndbok til Plan for konfirmasjonstiden* (Kirkerådet 1998a:114-115). Hun sa at diakoni ikke må fremstilles med en ovenfra-og-ned holdning hvor vi er hjelpere og andre mottakere, men at den diakonale holdning gjennomføres av en gjensidighetstanke. Dette samsvarer med den overgangen Torkelsen viste at skjedde i Kirkens Nødhjelp rundt 1980; de tok et oppgjør med fremstillingen av mottakerne som passive som trengte vår aktive hjelp (se avsnitt 1.3). Ut fra hvordan konfirmantene ordlegger seg om dem som får hjelp gjennom Kirkens Nødhjelps arbeid, har ikke denne gjensidighetsholdningen nådd frem. Når konfirmantene snakker om ”de fattige der nede i Afrika” og at det er bra vi som er så rike kan hjelpe de som er fattige og har det så fælt, tyder det på at å kommunisere den holdningen Kirkens Nødhjelp selv har ut til konfirmantene ikke er så lett.

Hvis vi bruker Waldahls tre komponenter – kunnskap, følelse og handling (se avsnitt 3.1.3) – har konfirmantene fått kunnskap om hvor vanskelig de som rammes av klimaendringer har det og hvordan Kirkens Nødhjelp hjelper disse gjennom de pengene som samles inn. Det konfirmantene får se og høre vekker ulike følelser hos dem. Konfirmantene synes synd på de som har det så ille. En konfirmant får også vekket følelser knyttet til erfaringene fra sitt opprinnelsesland i Asia samt kan ta i bruk kunnskap om forholdene der. Handlingskomponenten er vanskelig å gjette seg frem til. Det at konfirmantene ikke protesterte mot å være med på aksjonen, men tvert i mot sier de kan tenke seg å være med igjen, gjør at handlingskomponenten kan sies å være at det å gå med bøsse er en grei ting å gjøre. Summen av disse kan bli en holdning som ikke er preget av et gjensidighetsforhold, men et skjevhetforhold mellom ”oss” og ”dem”. Skal et gjensidighetsforhold formidles, må disse komponentene styre i den retningen. I formidlingen av tematikken må både Kirkens Nødhjelp, som produserer materialet, og konfirmantlederen / den som har presentasjon for konfirmantene være bevisst at det de sier og formidler vekker følelser hos konfirmantene og følelsene er med å bestemme våre holdninger. Et godt forberedelsesspørsmål vil da være; hvilke følelser vekker vi med det vi nå formidler? Er det de følelsene vi ønsker å vekke? Dersom konfirmantene får se en som er fattig som selv tar tak i sitt eget liv, er autonom og har ressurser til å gjøre noe med sin situasjon (jf. Torkelsen 2007), vil jeg anta at det kan vekke følelsen av beundring.

Dermed vil motivasjonen for aksjonsdeltakelse ikke være å hjelpe de stakkars fattige, men å støtte ham eller henne som står på for å bedre sin og andres situasjon.

I forhold til klimaendringer er holdningene til konfirmantene om hva vi bør gjøre variert. En konfirmant som i utgangspunktet hadde en holdning om at klimaendringer er menneskeskapt og som mennesker må vi handle for å redusere klimaendringene så mye som mulig, vil lett styrke sine holdninger gjennom fasteaksjonen 2010. Holdningene i fasteaksjonen er innenfor konfirmantens aksepteringsintervall. Dersom konfirmanten derimot mener klimaendringer primært skyldes naturen selv, vil holdninger som sier at vårt CO₂-utslipp må ned for å unngå klimaendringer havne i konfirmantens likegyldighetsintervall eventuelt forkastelsesintervall. I begge disse tilfellene vil intensiteten i holdningen spille en rolle. Intensiteten vil trolig økes hos den første av disse, mens hos skeptikeren vil det kunne slå begge veier: kunnskapen som motstrider tidligere kunnskap kan svekke intensiteten i holdningen ("kanskje det er sant at vi påvirker klima?") eller styrke den ("dette er bare tull. Så klart er det naturen som selv står bak klimaendringer – ikke vi.)

En konfirmant påpekte at selv med kunnskap om at mennesker påvirker klimaendringer, var ikke det å redusere eget eller familiens CO₂-utslipp et alternativ. Dette kan forklares med kognitive teorier som sier at der vi har en holdningskonflikt er tilbaketrekking et alternativ (Waldahl 1989:83). Når holdningen om at det å bli kjørt eller ha masse TV-er i huset er praktisk og bra (for å bruke konfirmantens eksempel), strider det mot en holdning om å redusere forbruk og utslipp. Ved tilbaketrekking overser man den siste holdningen for å kunne leve etter den første. Informasjonsteoriene om holdningsendringer vektlegger kunnskapen som er der fra før (se avsnitt 3.1.3). I forhold til Kirkens Nødhjelps fasteaksjon betyr disse teoriene at Kirkens Nødhjelp må vite hva det forventes at konfirmantene kan om tema de presenterer (ved for eksempel å se på læreplaner i skolen), for deretter å argumentere med det som utgangspunkt.

Et siste interessant moment vedrørende holdninger, som er litt løsrevet fra drøftingen om konfirmantenes holdninger til klimaendringer, er konfirmantenes tillitsforhold til Kirkens Nødhjelp. Kirkens Nødhjelps egen undersøkelse avdekket at 78% av konfirmantene hadde tillit til at pengene fra aksjonen kom frem (se avsnitt 1.3). I datamaterialet til denne studien fikk vi se hvorfor de har tillit til Kirkens Nødhjelp; det er kombinasjonen av Kirkens Nødhjelp som en stor og synlig aktør og dennes kopling til kirken. Hvor mye tilliten til kirken har å si for tilliten til Kirkens

Nødhjelp må imidlertid ikke overvurderes. Undersøkelsen Høeg deltok i avdekket som nevnt at kun 48% av konfirmantene hadde en positiv holdning til kirken (Høeg 2009:233).

6.1.4. Handling

Et viktig handlingsalternativ Kirkens Nødhjelp legger til rette for i fasteaksjonen – i tillegg til å gå med innsamlingsbøsse – er deltakelse i den politiske kampanjen. Den politiske kampanjen synliggjør Kirkens Nødhjelps tredje hovedarbeidsområde i tillegg til nødhjelp og langsiktig bistand, nemlig beslutningspåvirkning. Av disse tre fanget de fleste konfirmantene opp at nødhjelp i en eller annen form er en viktig del av Kirkens Nødhjelps arbeid. Noen nevnte prosjekter som hos Kirkens Nødhjelp går inn i den langsiktige bistanden (husbygging, vannprosjekter og lignende), men ingen nevnte direkte beslutningspåvirkning. Hadde konfirmantene vært med på den politiske kampanjen, ville kanskje noen ha sagt noe sånt som at ”Kirkens Nødhjelp er sånne som samler inn underskrifter.” Riktig nok husket en konfirmant at det var en kampanje for en tid tilbake som het Climate Justice, men husket ikke at dette var en kampanje i regi av Kirkens Nødhjelp. Både Alfa- og Gamma-menigheten hadde besøk fra Kirkens Nødhjelp, men det ser ikke ut til at disse gjestene utfordret konfirmantene til deltakelse i den politiske kampanjen. Konfirmantlederen i Gamma-menigheten opplever at han selv ikke hadde tid til å gjennomføre denne. I Beta-menigheten sier konfirmantlederen at de var med på den politiske kampanjen, men dette husker ikke konfirmantene. Den politiske kampanjen blir følgelig betraktet som sekundær og ikke ansett av konfirmantledere som like viktig som innsamlingen. Hadde disse to vært sett som likeverdige ville kanskje konfirmantlederen i Gamma-menigheten prioritert forberedelsestiden annerledes, og konfirmantlederen i Beta-menigheten gjort mer for å promotere den politiske kampanjen. At konfirmantene i Beta-menigheten ikke husker kampanjen må bety at denne ikke ble veldig fokusert.

Manglende vektlegging av den politiske kampanjen fører til at konfirmantene ikke får med seg at Kirkens Nødhjelp driver med beslutningspåvirkning. Dette er kanskje ikke så viktig i og for seg, men det jeg mener er positivt med en politisk kampanje er at konfirmantene lærer at verdens urettferdighet kan – og må – bekjempes på flere måter enn gjennom innsamling av penger. Penger er aldri en løsning i seg selv. Dette forsto Kirkens Nødhjelp på 80-tallet, og er grunnen for at muligheten til beslutningspåvirkning er del av fasteaksjonen (Torkelsen 2007). Gjennom den

politiske kampanjen legger Kirkens Nødhjelp til rette for at konfirmantene skal lære nettopp dette, men ikke alle menigheter tar den politiske kampanjen i bruk. Dette kan skyldes flere årsaker enn dårlig tid, blant annet frykt for å blande politikk og religion, vegring mot å ta standpunkt, ønske om ikke å utsette konfirmantene for press til å delta i noe de kanskje ikke forstår eller at konfirmantlederen selv synes det krever for mye å sette seg inn i nødvendig kunnskap for å fronte en politisk kampanje. Jeg mener konfirmantene og ikke minst de som i andre enden av en politisk kampanje kan få det bedre som følge av støtte er tjent med at den politiske kampanjen løftes tydeligere frem. En mulighet for å gjøre den politiske kampanjen lettere å ”selge” til menighetene kan være å tydeliggjøre den politiske kampanjen som trosopplæring; at Kirkens Nødhjelp argumenterer for hvorfor kampanjen ut i fra vår kristne tro er viktig og forklarer hvorfor det å ha en politisk kampanje er trosopplæring – en del av et kristent liv og tjeneste. En strategi kunne parallelt med integrering av trosdimensjonen være at man i ett fasteaksjonsår la stor tyngde på nettopp den politiske kampanjen for å få øynene opp for denne hos kirkelig ansatte. Her tror jeg Kirkens Nødhjelp kan bruke sin forståelse for hvorfor politisk påvirkningsarbeid er nødvendig i kampen mot fattigdom, kople dette med deres fundament som en kristen diakonal organisasjon og komme med gode argumenter for hvorfor menigheter bør delta i politiske kampanjer som har fattigdomsbekjempelse som mål. Årsaken til her å si ”menighetene” fremfor ”konfirmantene” er at det sjelden er konfirmanter som bestemmer om den politiske kampanjen skal inn i deres konfirmantundervisning. Datamaterialet viste for øvrig at de fleste konfirmantene som ikke hadde hørt om den politiske kampanjen gjerne ville høre om denne.

Selv om ingen av konfirmantene husket at de var med på den politiske kampanjen som del av fasteaksjonen 2010, gjorde de andre aktive handlinger som følge av at de deltok i Kirkens Nødhjelps fasteaksjon; konfirmanten som dusjet kortere, konfirmanten som blogget, konfirmanten som ble med i Facebook-gruppen Konfirmant 2010 og konfirmanten som så filmer på You Tube. Tre av fire konkrete handlinger er knyttet til bruk av sosiale medier og alle de ”tre store” – blogg, Facebook og You Tube – er representert. Kirkens Nødhjelp hadde selv lagt opp til bruk av Facebook og You Tube ved å lage konfirmantsiden på Facebook og legge ut filmer på You Tube. Konfirmanten som ble med i Facebook-gruppen sa det var på grunn av at vedkommende skulle være med på fasteaksjonen. Når Facebook-gruppen het ”Konfirmant 2010” er det ikke utenkelig at en del som oppdaget denne var

konfirmanter som søkte etter konfirmantsider på Facebook – godt mulig en bevisst strategi fra Kirkens Nødhjelps side. ”Konfirmant 2010” var altså en Facebook-gruppe om Kirkens Nødhjelps fasteaksjon og konfirmanterers deltakelse i denne – ikke en gruppe for konfirmasjon for øvrig. At ideen med å bruke ”Konfirmant + årstall” er god, bekreftes av at TDK Media i 2011 valgte samme strategi for å få sendt ut sitt reklameprodukt (se avsnitt 2.3.3). I begge tilfellene kan nettbrukeren bli litt lurt. Konfirmanten tror kanskje hun eller han blir med i en Facebook-gruppe som handler om konfirmasjonstiden – for eksempel laget av Den norske kirke²⁸, men den ene handler om Kirkens Nødhjelps fasteaksjon og den andre er en side for å få sendt reklame til konfirmanter.

6.1.5. Utbytte

I figur 4.1, hvor jeg skjematisk viste til forskjellene mellom de tre menighetene, var det en kolonne som hadde tittelen ”Diakoni”. Den viste at både Alfa- og Beta-menigheten hadde diakoniplan og diakoniutvalg, men bare Beta-menigheten hadde diakon. Gamma-menigheten hadde ingen av disse. Et interessant spørsmål er da om menighetenes diakonale arbeid har betydning for konfirmantenes utbytte av fasteaksjonen? Det er ikke noe i datamaterialet som tyder på at det er noen forskjell på utbytte hos konfirmantene i Beta-menigheten som hadde diakon, og de to andre menighetene. Det ser derimot ut til at forholdet er litt motsatt; utbyttet er noe større hos Alfa- og Gamma-menigheten fordi konfirmantene her hadde besøk av internasjonal gjest fra Kirkens Nødhjelp. Den menigheten som på papiret har minst diakoni, fordi de verken har diakon, diakoniutvalg eller diakoniplan, er Gamma-menigheten. Heller ikke her tilsier datamaterialet at dette har noe å si for konfirmantenes utbytte av deltakelse i Kirkens Nødhjelps fasteaksjon. Det å ikke ha diakon, diakoniutvalg eller diakoniplan betyr absolutt ikke at menighetene ikke er engasjert i diakoni eller at staben i menigheten ikke har et diakonalt engasjement. Poenget her er at det å ha diakon, diakoniplan og diakoniutvalg ikke gir noe utslag i konfirmantenes utbytte i følge denne studiens datamateriale.

I teorikapitlet vurderte jeg ulike modeller for sammenhengen mellom begrepene kunnskap, erfaring, holdning og handling (se avsnitt 3.1.5). Sammenlikningen

²⁸ Domenet ”konfirmant.no” eies og driftes av Den norske kirke. Derfor ville det ikke vært unaturlig om Den norske kirke også benyttet Facebook og hadde en side som het ”Konfirmant + årstall”. Tittelen på konfirmant.no-nettsiden er i 2011 ”Konfirmant 2011” – jf. facebook-gruppene.

indikerte at kunnskap, erfaring, holdning og handling er komplekse fenomener som ikke lett lar seg fange i en modell. Den sirkulære modellen jeg endte opp med, tar dette opp i seg; begrepene står ikke i en relasjon med hverandre hvor to begreper danner ytterpunkter, men de har innbyrdes innflytelse på hverandre. Konfirmantene har gjennom deltakelse i Kirkens Nødhjelps fasteaksjon fått impulser til alle de ulike delene av sirkelen. Dette er i en større sammenheng små impulser, særlig der det dreier seg om tema som klimaendringer hvor konfirmantene får kunnskap fra flere hold (skole, media, hjem). Noe av det som gjør utbyttet fra fasteaksjonen spesielt, er at den representerer et annerledes innslag i konfirmanttiden. Det blir en unik erfaring konfirmantene ellers ikke har så mye av (utenom de som har vært med i TV-aksjon el.likn.).

6.2. Kirkens Nødhjelps fasteaksjon og trosopplæring

Målet for konfirmasjonstiden er å vekke og styrke troens liv som gis i dåpen slik at de unge kan leve sitt liv i forsakelse og tro, tilbedelse og tjeneste som Jesu Kristi disipler i hjem, menighet og samfunn. (Kirkerådet 2010:23)

Dette er målet Den norske kirke har for konfirmasjonstiden. Deltakelse i fasteaksjonen er en del av denne tiden, og det er da naturlig å spørre: Er konfirmantenes utbytte av deltakelse i Kirkens Nødhjelps fasteaksjon samsvarende med dette målet? Hvis ikke jeg har oversett noe, så nevnes Jesus kun en eneste gang i *Pedagogisk opplegg for konfirmanter og ungdom*. Det er i det siste av fire forslag til spørsmål i "Andakt/ord til ettertanke" (Pedagogisk opplegg, Kirkens Nødhjelp 2010b:16). Spørsmålet lyder slik: "Hvordan så Jesus på mennesker som trengte hans omsorg?" Dette spørsmålet er etter min mening formulert på en slik måte at det gjerne kunne vært stilt av en lærer i RLE-undervisning i skolen uten at vedkommende lærer ville anklages for forkynnelse. Spørsmålet handler ikke om hva Jesu omsorg for andre betyr for meg, men hva bibelen sier om Jesus. Kirkens Nødhjelp profilerer seg som en diakonal organisasjon, men trosdimensjonen er tilnærmet fraværende i det pedagogiske opplegget til bruk for konfirmanter. Kirkens Nødhjelp gir liten hjelp til konfirmantlederen for hvordan dette skal relateres til troen på Jesus Kristus og livet som disippel. Det nærmeste de kommer i *Pedagogisk opplegg* er ved å foreslå dette:

La ungdommene lese en bønn for fattige som stadig rammes og trues av mer ekstremt vær. (...) La eventuelt ungdommene lage egne bønner for mennesker eller områder som rammes av mer ekstremt vær. (Pedagogisk opplegg, Kirkens Nødhjelp 2010b:16)

Det er formulert fem bønner hvor ungdommene (det vil stort sett si konfirmanter) blant annet kan be om å lære seg ”å dele av vår overflod med dem som har mistet alt / ikke har vann / er tørste / er sultne” og ”å leve på en god og bærekraftig måte og lære oss å ta vare på skaperverket og våre medmennesker.” (Pedagogisk opplegg, Kirkens Nødhjelp 2010b:17). Dette er et helt greit opplegg, og svært gjenkjennelig for alle oss som har vært involvert i kristent barne- og ungdomsarbeid. Det er to forhold jeg særlig savner i materialet fra Kirkens Nødhjelp som er beregnet til bruk i konfirnanttiden; mer kreativitet i trosformidling og generelt en tydeligere trosdimensjon. Kirkens Nødhjelp fremstår som en oppdatert og kreativ organisasjon. Ungdomsbevegelsen Changemaker er et strålende eksempel på dette. Men at Kirkens Nødhjelp etter mer enn 25 år med konfirmanter i tjeneste ikke greier å være mer kreative enn å komme opp med noen relativt lettvinde bønneforslag, synes jeg er litt skuffende. Jeg tror både konfirmanter, konfirnantledere og Kirkens Nødhjelp vil være tjent med at trosdimensjonen tydeliggjøres i det pedagogiske opplegget. En tydeligere trosdimensjon vil være til hjelp for konfirmanter og kople det de er med på i fasteaksjonen tydeligere til konfirnantåret for øvrig. Konfirmanten som forteller om erfaring fra TV-aksjonen, sidestiller disse to aksjonene. Jeg mener det er rimelig å forvente mer av den diakonale organisasjonen Kirkens Nødhjelp når de går inn og får rom i Den norske kirkes trosopplæring i den utstrekning de faktisk gjør; at det formidles tydelig til konfirmanter hvorfor dette er en helt naturlig del av en ”tjeneste som Jesu Kristi disipler” for å sitere *Plan for trosopplæring* (Kirkerådet 2010:23).

Med denne kritikken som bakteppe blir jeg usikker på om Kirkens Nødhjelp er bevisst forskjellen på at de som i stor grad er aktive i fasteaksjonen er konfirmanter og ikke ungdom generelt. Her mener jeg nemlig det er en vesentlig forskjell. Konfirmanter er en bestemt gruppe ungdom som tar del i kirkelig trosopplæring (jf. avsnitt 2.1, 3.2 og 3.4). Et eksempel på et hefte som tydeligere kople globale spørsmål med kristen tro er *Global Konfirmant* (se avsnitt 3.2). Jeg mener Kirkens Nødhjelp i større grad må ta på alvor at de som organisasjon kommer utenfra og inn i Den norske kirkes konfirmasjonsundervisning, og at dette er noe ganske annet enn å komme inn i en offentlig ungdomsklubb eller skoleklasse. Det blir for innholdstomt og lite kreativt med fem bønner og ett spørsmål i et andaktsopplegg som blant annet konfirmantlederen i Beta-menigheten overser (se avsnitt 4.1.2). Det holder ikke å hevde at det pedagogiske opplegget er et praktisk redskap for å drive trosopplæring (se avsnitt 2.3.3) dersom trosdimensjonen ikke er en del av denne opplæringen. Mitt

inntrykk forblir at Kirkens Nødhjelp vektlegger den praktiske tjenesten uten å sette den inn i konteksten av trosopplæring i konfirmasjonstiden. Både *Plan for trosopplæring* (Kirkerådet 2010), denne og tidligere undersøkelser med konfirmanter (se avsnitt 1.3) viser at de tema Kirkens Nødhjelp løfter frem i fasteaksjonen er ønsket hjertelig velkommen både fra Den norske kirke sentralt, konfirmantledere som mangler annet tilfredsstillende materiale på diakonale tjenesteoppgaver og fra konfirquantene som rangerer rettferdighet og ansvar for andre på tredjeplass over interessante tema i konfirmanttiden.

Kirkens Nødhjelps fasteaksjon ble en del av konfirmasjonsundervisningen fordi menighetene skulle gi konfirquantene tjenesteoppgaver i konfirmasjonstiden (se avsnitt 2.3.1). Dette var nyttig både for Kirkens Nødhjelp som økte innsamlingstallene sine, og for menighetene som fikk et ferdig opplegg til tjenesteoppgaver. Argumentasjonen til Hareide i boken *Konfirquantene kommer* viser hvorfor slike tjenesteoppgaver er viktige (Pettersen 1985:93-94, se avsnitt 3.2.1). Tjenestene er fortsatt med i målet for konfirmasjonstiden slik vi så ovenfor. Og tjenestene skal utføres fordi konfirquantene skal lære hva det vil si å være Jesu Kristi disipler i hjem, menighet og samfunn. Det jeg er litt redd for, er at Kirkens Nødhjelp har plukket ut to ord i fra målet for konfirmasjonstiden – tjeneste og samfunn – og lagt til side resten av målet når de har laget *Pedagogisk opplegg for konfirmanter og ungdom*. Deltakelse i Kirkens Nødhjelps fasteaksjon er helt klart en tjeneste for verdenssamfunnet. Dette er også det konfirquantene får ut av fasteaksjonen; de deltar i en tjeneste som er samfunnsnyttig. I og for seg er dette kjempebra og absolutt noe konfirquantene skal ta del i som en bit av konfirmasjonstiden. Det ville likevel vært en styrke om Kirkens Nødhjelp tydeliggjorde sammenhengen mellom denne samfunnstjenesten og det å være Jesu Kristi disippel. Øvrig fasteaksjonsmateriell, som består av gudstjenesteopplegg, andakter, sanger med mer er mye tydeligere på koplingen mellom kristen tro og deltakelse i aksjonen enn hva det pedagogisk opplegget er.

Kirken er sendt ut i verden av Gud og har som ansvarsoppgave å drive med blant annet internasjonal diakoni (Johannessen m.fl. 2010:70). Som vi så i avsnitt 3.2.1 mener Nordstokke at diakoni fungerer godt for å forankre et sosialt engasjement i en lokalkirkelig kontekst – i Norge og andre steder i verden. At internasjonal diakoni da hører med i konfirmasjonstiden er naturlig. Bøker som *Tro i dag – Sentrum* (Eide m.fl. 1986), *Konfirquantene kommer* (Pettersen 1985) og *Ærlig talt – en bok for*

konfirmasjonstiden (Bjørnøy m.fl. 1994) forteller hver på sin måte litt om historien omkring konfirmasjonstiden og internasjonal diakoni. De to bøkene som direkte henvender seg til konfirmantene (ibid og Eide m.fl. 1986) har riktig nok ikke noe sterkt fokus på dette, men tema er nevnt og ikke glemt. Den største utfordringen i dag kan se ut til å være mangel på ressursmaterieell som inkluderer både sendelsen fra Gud og omsorgstjenesteoppdraget for verden. Her trenger Den norske kirke selv å utvikle mer materieell, og Kirkens Nødhjelp kan gjøre en større jobb med å tydeliggjøre fasteaksjonsmateriellet som trosopplæringsmaterieell. Diakoni skal være ett av fire kjernetiltak i konfirmasjonsopplegget (Kirkerådet 2010:24), og internasjonal diakoni bør være en del av dette. *Plan for trosopplæring* er godt på vei med utformingen av et språk som fungerer godt for å kople internasjonal diakoni og trosopplæring da også inn i konfirmasjonstiden (se også figur 3.8): ”Kristen livstolkning innebærer å forstå seg selv og tilværelsen i lys av relasjonen til Gud, seg selv, andre mennesker og i forhold til resten av skaperverket.” og videre at kristen tro i praksis blant annet innebærer ”tjeneste og etterfølgelse” og at troen ”laves ut i hverdagen gjennom å være medmenneske og medarbeider i familien, kirken og samfunnet ut fra hver enkelt sine forutsetninger.” (Kirkerådet 2010:14).

7 Konklusjon

I denne masteroppgaven har jeg sett på hvilket utbytte konfirmantene har av å delta i Kirkens Nødhjelps fasteaksjon. Den følgende oppsummeringen inneholder de elementene jeg mener er så viktige at de kan generaliseres og bør kunne ligge som grunnlag for eventuelle senere undersøkelser, for eksempel neste gang Kirkens Nødhjelp gjennomfører en spørreundersøkelse blant konfirmanter. Som i drøftingen kommer det også her i konklusjonen noe kritikk av Kirkens Nødhjelps fasteaksjon. Dette er ment som godhjertet og konstruktiv kritikk – innspill til videre arbeid.

Vi har sett at konfirmantene har fått ny kunnskap, men hvilket utbytte de har av kunnskapen varierer ettersom hva de kan fra før og hva de lærer senere. Den kunnskapen de eksplisitt får gjennom deltakelse i fasteaksjonen er kunnskap om Kirkens Nødhjelps prosjekter og Kirkens Nødhjelp som organisasjon. Kunnskap om tema som Kirkens Nødhjelp presenterer bør vurderes opp mot hva konfirmantene har lært i skolen. Jeg har i denne studien ikke gått inn og sett på læreplaner for ungdomsskolen, noe som kunne belyst forholdet mellom hva konfirmantene har lært der opp mot hva Kirkens Nødhjelps fasteaksjon har lært dem. Dette er et arbeid Kirkens Nødhjelp bør gjøre når de forbereder tema for fasteaksjonen. Jeg har istedenfor vektlagt å se fasteaksjonen som del av konfirmasjonstiden i Den norske kirke. Det som har utmerket seg som en svakhet i det pedagogiske opplegget Kirkens Nødhjelp lager, er mangelen på en trosdimensjon. Noen forslag til bønner og et spørsmål om hva Jesus sa om omsorg vitner om at denne delen av fasteaksjonen ikke er prioritert i møte med konfirmanter fra Kirkens Nødhjelps side. Både Kirkens Nødhjelp, konfirmanter og konfirmantledere vil være tjent med om koplingen mellom kristen tro og tjeneste og deltakelse i Kirkens Nødhjelps fasteaksjon tydeliggjøres i *Pedagogisk opplegg for konfirmanter og ungdom*. Kirkens Nødhjelp må ta på alvor at de kommer utenfra og inn i Den norske kirkes konfirmasjonsundervisning hvilket er noe ganske annet enn å komme inn i en offentlig sekulær ungdomsklubb.

En annen svakhet i opplegget til Kirkens Nødhjelp er mangelen på mulighetene til kritiske innspill fra konfirmantene. Når det ikke legges opp til spørsmål eller diskusjon rundt det som presenteres, kommer heller ikke de kritiske kommentarene frem. I Kirkens Nødhjelps egen undersøkelse så vi at kun én konfirmant gav tilbakemelding om at vedkommende ikke trodde klimaendringer var menneskeskapt (se avsnitt 1.3). I mitt lille utvalg på ti konfirmanter er det to som er kritiske. Kirkens Nødhjelp bør derfor ikke stole for mye på en frivillig undersøkelse de har foretatt

blant de få konfirmantene som for det første var engasjert nok til å bli med i Facebook-gruppen og for det andre faktisk tok seg tid til å svare på undersøkelsen.

Konfirmantene har gjort seg viktige erfaringer som bøssebærere og i møtene med internasjonale gjester fra Kirkens Nødhjelp. Utbyttet har vært særlig stort for de konfirmantene som har hatt besøk og fått høre fra en som lever i et ganske annet land enn dem selv. Dette møtet sitter igjen og har gjort inntrykk. Fordi disse møtene er viktige, må Kirkens Nødhjelp jobbe for kvalitet i foredragene de sender ut på turné. I Beta-menigheten fra undersøkelsen som denne studien er bygget opp rundt, har ikke konfirmantene fått møte en internasjonal gjest fordi konfirmantlederen har blandet og til dels dårlig erfaring med dette. Slik tilbakemelding er det viktig at Kirkens Nødhjelp tar alvorlig fordi studien ellers viser at når møtene med internasjonal gjest fungerer, så fungerer de svært godt i forhold til konfirmantenes utbytte.

Vi har sett at erfaringene som bøssebærere har vært blandet. Konfirmantene sendes mer eller mindre ufrivillig ut på tur med innsamlingsbøsse og vet ikke helt hvem de vil møte når de banker på neste fremmede dør. Konfirmantene trenger å forberedes godt på denne biten av deltakelsen i fasteaksjonen, spesielt fordi de vil kunne oppleve å bli avvist eller få kritiske eller negative bemerkninger. Jonnas bøssekole er morsom og gir god motivasjon og frimodighet til å ut og samle inn penger, men verken denne eller andre deler av Kirkens Nødhjelps materiale gir konfirmantene et særlig godt grunnlag for å takle eventuell negativ opplevelse. Her er grundigere forberedelser i forkant og debrifing i etterkant mulige metoder for å unngå at det er disse negative erfaringene som sitter igjen. Hovedinntrykket fra datamaterialet i denne studien er allikevel at deltakelse i fasteaksjonen er en positiv erfaring for konfirmantene. Derfor sier også alle ti konfirmantene at de godt kan bli med neste år. Her ligger trolig et stort uutnyttet potensial i å trekke inn fjorårskonfirmanter; både for å få flere/nok bøssebærere og som ledd i arbeidet med å gjøre aksjonen til menighetens aksjon. Med trosopplæringen som ramme, vil det å tenke fasteaksjonen som et trosopplæringstiltak i menighetene gjøre det lett å forsvare det som et tiltak for en større gruppe – for eksempel 14-18 år.

Holdningene til konfirmantene formes av det de opplever i Kirkens Nødhjelps fasteaksjon. Opplevelsen av at folk er kjipe mot dem når de kommer med innsamlingsbøssa så vi at gav grunnlag for en bevisst holdning om at bøssebærere bør tas godt imot. Konfirmantenes holdninger til det å være med på fasteaksjonen samt deres holdninger til de som mottar hjelpen fra Kirkens Nødhjelp danner grunnlaget

for overskriften på denne studien: ”Det er fint å hjelpe de fattige”. Konfirmantene har en såpass positiv opplevelse av å delta i Kirkens Nødhjelps fasteaksjon at de gjerne deltar igjen, fordi det er fint å hjelpe til og det går til en god sak. Dette er positivt og bra. Det som blir mer kritisk er holdningen til de som mottar hjelpen. Konfirmantene betrakter dem som stakkarslige nødlidende som trenger hjelp fra oss snille, rike nordmenn. Likeverdigheten oss mennesker i mellom kommer ikke til syne i konfirmantenes uttalelser. Det bør derfor både fra Kirkens Nødhjelp og fra konfirmantledere etterstrebes å jobbe med denne holdningen; det er ikke stakkarslige nødlidende men våre brødre og søstre som mottar hjelp. Vi som har materielle ressurser som vi kan og bør dele, bør gjøre det, men alle mennesker har ressurser i kraft av å være mennesker.

At enkelte av konfirmantene faktisk utfører handlinger på egenhånd som å dusje mindre eller skrive blogg fordi de har vært med på Kirkens Nødhjelps fasteaksjon, understreker at aksjonen faktisk gjør noe med konfirmantene. Den engasjerer og motiverer. Sosiale medier er noe konfirmanter håndterer og bruker i sitt dagligliv og fungerer godt som en arena for engasjement. Dessverre får langt fra alle konfirmantene anledning til å delta i den politiske kampanjen fordi denne velges bort av konfirmantledere eller ikke fokuseres i særlig grad. Jeg vil ta til orde for at denne bør fremheves ytterligere for å lære konfirmantene at fattigdom og nød må bekjempes med mer enn penger. Kirkens Nødhjelp kan med fordel legge større tyngde i denne delen av fasteaksjonen for eksempel ved ett år å spesielt fremheve denne. Det blir igjen viktig at den politiske kampanjen forankres i trosdimensjonen av fasteaksjonen både for at det skal gi mening for konfirmantlederne å bruke tid på denne og for at den kan forsvares som del av konfirmasjonstiden og Den norske kirkes trosopplæring generelt.

Konfirmanter kommer fortsatt til å gå med bøsse for Kirkens Nødhjelp hvert år i uoverskuelig fremtid. Det er en flott diakonal tjenesteoppgave de tar del i, og som har all grunn til å leve videre også innenfor rammen av ny *Plan for trosopplæring*. Det springende punktet vil være å integrere trosdimensjonen i aksjonen slik at menighetene fortsatt kan argumentere for at Kirkens Nødhjelps fasteaksjon er en selvsagt del av menighetens trosopplæring. For øvrig er det et behov for mer forskning og praksis knyttet til ungdom og internasjonal diakoni.

8 Kilder

8.1. Bøker, artikler, oppgaver

- Bjørnøy, Helen, Sindre Eide og Bjørn Thorbjørnsen (1994). *Ærlig talt – en bok for konfirmasjonstiden*. Oslo: Aschehoug & Co
- Dietrich, Stephanie, Kari K. Korslien og Kjell Nordstokke (red.) (2011). *Diakonen – kall og profesjon*. Trondheim: Tapir akademisk forlag
- Eide, Sindre, Magne Lerø og Finn Wagle (1986). *Tro i dag – Sentrum*. Oslo: Aschehoug & Co.
- Elstad, Hallgeir (2007). Den individualiserte religionen: eit historisk perspektiv på konfirmasjonen. I: Elisabeth Tveito Johnsen (red.). *Barneteologi og kirkens ritualer – perspektiver på trosopplæring, barn og konfirmanter*. Oslo: Det praktisk-teologiske seminar, s.145-156
- Freire, Paulo (1999). *De undertryktes pedagogikk*. 2.utg. Originaltittel: *Pedagogia do oprimido* (1968). Oslo: Ad Notam Gyldendal
- Gilje, Nils og Harald Grimen (1993). *Samfunnsvitenskapenes forutsetninger. Innføring i samfunnsvitenskapenes vitenskapsfilosofi*. Oslo: Universitetsforlaget
- Grøtberg, Erland (2009). *Et verk av dine finger: tekster om skaperverk og medmenneskelighet*. Oslo: Verbum i samarbeid med Kirkens Nødhjelp
- Hauglin, Otto, Håkon Lorentzen og Sverre Dag Mogstad (red.) (2008). *Kunnskap, opplevelse og tilhørighet - Evaluering av forsøksfasen i Den norske kirkes trosopplæringsreform*. Oslo: Fagbokforlaget
- Høeg, Ida Marie og Bernd Krupka (2010). Confirmation Work in Norway. I: Friedrich Schweitzer, Wolfgang Ilg og Henrik Simojoki (red.). *Confirmation Work in Europe. Empirical Results, experiences and challenges. A Comparative study in Seven Countries*. München: Gütersloher Verlagshaus, s.162-183
- Høeg, Ida Marie (2009). Konfirmasjonstiden har vært bra – jeg har fått litt mer kunnskap og hatt det fint sammen med de andre konfirmantene. I: Stig Lægdende (red.). *Samfunnet i Gudstjenesten. Praktisk kirkelig årbok 2009*. Tromsø: Kirkelig utdanning i nord, s.221-236
- Imsen, Gunn (1997). Normative perspektiver på undervisning. I: *Lærerens verden – Innføring i generell didaktikk*. Oslo: Tano Aschehoug, s. 44-72
- Johannessen, Asbjørn, Per Arne Tufte og Line Kristoffersen (2004). *Introduksjon til samfunnsvitenskapelig metode*. Oslo: Abstrakt Forlag
- Johannessen, Kai I., Kari Jordheim og Kari K. Korslien (red.) (2009). *Diakoni – en kritisk lesebok*. Trondheim: Tapir akademisk forlag

- Kristiansen, Asle (2010). Fra dør-til-dør i 25 år. I: *Kirkens Nødhjelp magasinet nr.2 2010*, s.18-19
- Krupka, Bernd (2009). Konfirmasjon som innlemming i kirkens tradisjon: Norske konfirmanntmedarbeideres perspektiv på konfirmanntiden. I: Stig Lægdende (red.). *Samfunnet i Gudstjenesten. Praktisk kirkelig årbok 2009*. Tromsø: Kirkelig utdanning i nord, s.237-254
- Kvale, Steinar (1997). *Det kvalitative forskningsintervju*. Oslo: Gyldendal Akademisk
- Kvalem, Ingela L. og Lars Wichstrøm (2007). *Ung i Norge. Psykososiale utfordringer*. Oslo: Cappelen Akademisk forlag
- Landa, Jofrid (2008). *Hvordan driver Normisjon og Kirkens Nødhjelp kvinnerettet arbeid i Mali : et sammenlignende studium med hovedvekt på empowerment*. Masteroppgave i diakoni. Oslo: Diakonhjemmet Høgskole
- Molander, Bengt (1996). Människors handlande – alltid på väg. I: *Kunskap i handling*. Göteborg: Bokförlaget Diados AB, s105-130
- Nordstokke, Kjell (1994). *Verdensvid tjeneste – en innføring i internasjonal diakoni*. Oslo: Verbum
- Nordstokke, Kjell (red.) (2010). *Diakoni i kontekst*. Oslo: KUI
- Norges KFUK-KFUM (2008). *Global konfirmannt – et opplegg for ungdom, 13-18 år, om kristen tro, miljø, forbruk og rettferd*. Oslo: Norges KFUK-KFUM
- Pettersen, Erling J. (red.) (1985). *Konfirmanntene kommer*. Oslo: IKO-forlaget
- Pettersen, Roar C. (1997). Kunnskapens tre – eller en skog av kunnskap: Hvilken kunnskap er mest verdt? I: *Problemet først: Problembasert læring som pedagogisk idé og strategi*. Oslo: Tano Aschehoug, s. 185-212
- Rørvik, Harald (1994). *Læring og utvikling. Det pedagogiske oppdraget*. Oslo: Universitetsforlaget
- Schweitzer, Friedrich, Wolfgang Ilg og Henrik Simojoki (red.) (2010). *Confirmation Work in Europe. Empirical Results, experiences and challenges. A Comparative study in Seven Countries*. München: Gütersloher Verlagshaus
- Strandbu, Åse og Tormod Øia (2007). *Ung i Norge. Skole, fritid og ungdomskultur*. Oslo: Cappelen Akademisk forlag
- Sæbø, Aud B. (1998). *Drama – et kunstfag*. Oslo: Tano Aschehoug
- Thagaard, Tove (2002). *Systematikk og innlevelse*. 2.utg. Bergen: Fagbokforlaget
- Tiller, Tom (1999). Erfaring og læring. I: *Aksjonslæring. Forskende partnerskap i skolen*. Kristiansand: Høgskoleforlaget AS, s.20-37

- Torkelsen, Marianne R. (2007). *Givere og mottakere. En diskursanalyse av Kirkens Nødhjelps fremstilling av de Andre i Fasteaksjonen 1967-2007*. Masteroppgave i profesjonsetikk. Oslo: Universitetet i Oslo
- Tønnessen, Aud V. (2007). *Kirkens Nødhjelp: Bistand, tro og politikk*. Oslo: Gyldendal
- Ulvseth, Kari (2004). *Fra misjonsmark til markeds plass. En diskursanalyse av Kirkens Nødhjelps fremstillinger av Nigeria og Sudan fra 1960 til 2000*. Hovedoppgave i medievitenskap. Oslo: Universitetet i Oslo
- Vilberg, Hege (2003). *Sammen for en rettferdig verden? - En analyse av Kirkens nødhjelps rettferdighetstenkning, og dens følger for forståelsen av internasjonal diakoni*. Hovedoppgave i helsefag, studieretning diakoni. Oslo: Universitetet i Oslo
- Waldahl, Ragnar (1989). *Mentale prosesser og holdningsdannelse. I: Mediepåvirkning*. Oslo: Ad Notam, s.67-87

8.2. Internett-kilder

- BibSys Ask (12.04.2011). Søk på ulike stikkord. URL: <http://ask.bibsys.no>. (Lest 12. april 2011).
- Brot für die Welt (2011). *Our aim – Justice for the Poor*. URL: <http://www.brot-fuer-die-welt.de/english/index.php>. (Lest 5. mai 2011)
- Den norske kirke (2011). *Konfirmant*. URL: <http://konfirmant.no/>. (Lest 5. mai 2011)
- Facebook (2011a). *Konfirmant 2010*. URL: <http://www.facebook.com/konfirmant2010?ref=ts>. (Lest 9. februar og 26. april 2011)
- Facebook (2011b). *Konfirmant 2011*. URL: <http://www.facebook.com/konfirmant2011?ref=ts>. (Lest 5. mai 2011)
- Facebook (2011c). *Konfirmant 2011*. URL: <http://www.facebook.com/pages/Konfirmant-2011/190036024689?ref=ts>. (Lest 5. mai 2011)
- Gautes blogg (23.03.2010). *Kirkens Nødhjelp – Aksjon 2010*. URL: <http://www.gamereactor.no/blog/kvidogbleg/23327/?sid=06e79de5ef440f646d53d48d8bf9a5b1#comments>. (Lest 6. mai 2011)
- Google.com (12.04.2011). Søk på ulike stikkord. URL: <http://www.google.com>. (Lest 12. april 2011)
- Hegstad, Harald (2002). *Teologi i praksis*. Åpningsforelesning ved semesteråpning på MF 20.08.02. URL: <http://www.mf.no/index.cfm?id=180516>. (Lest 2. mai 2011)

- Hellerdal, Lars (2010). *Vern om skaperverket og kamp for rettferdighet i Borg bispedømme – Rapport etter Diakonipraksis høsten 2010*. PDF-fil. URL: <http://www.gronnkirke.no/doc//Rapport%20-%20Vern%20om%20skaperverket%20i%20Borg%20bispedomme%20høst%202010.pdf>. (Lest 27. april 2011)
- Holistisk Forbund (2011). *Konfirmasjonsopplegg – Holistisk konfirmasjon*. URL: <http://www.holisme.no/en/node/54>. (Lest 7. februar 2011)
- Human-Etisk Forbund (19.10.2010). *Konfirmasjon*. URL: <http://www.human.no/konfirmasjon>. (Lest 7. februar 2011)
- Kirkelig arbeidsgiver- og interesseorganisasjon (2010). 4.6 Stillingskoder med minstelønn. I: *Hovedtariffavtalen i KAs tariffområde, tariffperioden 01.05.2010 – 30.04.2012*. URL: <http://www.ka.no/arbeidsliv/tariff/avtaler/hovedtariffavtalen>. (Lest 28. februar 2011)
- Kunnskapsforlaget (2011). Søk på ordet ”holdning”. URL: http://ordnett.no/ordbok.html?search=holdning&search_type=&publications=2&publications=3&publications=17&publications=20&publications=23&publications=33&publications=36&publications=1&publications=5&publications=18&publications=19&publications=21&publications=22&publications=9&publications=10&publications=7&publications=8&publications=15&publications=16. (Lest 8. mai 2011)
- Lov om trudemssamfunn og ymist anna. av 13.juni 1969 nr. 25 §3. URL: <http://www.lovdatab.no/all/hl-19690613-025.html>. (Lest 8. februar 2011)
- Natur og ungdom (2011). Forsiden på nettsiden. URL: <http://www.nu.no>. (Lest 25. april 2011)
- St.meld. nr.7 (2002-2003). *Trusopplæring i ei ny tid. Om reform av dåpsopplæringa i Den norske kyrkja*. URL: <http://www.regjeringen.no/nm/dep/kud/Dokument/proposisjonar-og-meldingar/stortingsmeldingar/20022003/stmeld-nr-7-2002-2003-.html?id=196490>. (Lest 6. mai 2011)
- TDK Media (2011). *KonfirmantMagasinet*. 7.årgang. URL: <http://www.konfirmantmagasinet.no/12.htm>. (Lest 5. mai 2011)
- UiO og Språkrådet (2010). Søk på ordet ”utbytte”. Bokmålsordboka. URL: <http://www.dokpro.uio.no/perl/ordboksoek/ordbok.cgi?OPP=Utbytte&bokmaal=S%F8k+i+Bokm%E5lsordboka&ordbok=bokmaal&alfabet=n&renset=j>. (Lest 17. januar 2011)
- Ungdomsundervisningen ved Universitetet i Oslo (2011). *Ungdomsundervisningen ved Universitetet i Oslo*. URL: <http://www.liber.no/>. (Lest 7. februar 2011)

8.3. Den norske kirke; plandokumenter

Kirkerådet (1978). *Plan for konfirmasjonstiden i Den norske kirke*. Oslo: Andaktsbokselskapet

Kirkerådet (1998a). *Håndbok til Plan for konfirmasjonstiden i Den norske kirke*. Oslo: Kirkens informasjonstjeneste

Kirkerådet (1998b). *Plan for konfirmasjonstiden i Den norske kirke*. Oslo: Kirkens Informasjonstjeneste

Kirkerådet (2008). *Plan for diakoni i Den norske kirke*. Oslo: Kirkerådet

Kirkerådet (2010). *Plan for trosopplæring i Den norske kirke*. Oslo: Kirkerådet

8.4. Kirkens Nødhjelp; materiale og nettsider

Kirkens Nødhjelp (2008a). *Sammen for en rettferdig verden – Prinsippdokument for Kirkens Nødhjelp*. PDF-fil. URL: http://www.kirkensnodhjelp.no/Documents/Kirkens%20Nødhjelp/Om%20Kirken%20Nødhjelp/KN_Prinsippdok_NO_2011.pdf. (Lest 25. mars 2011)

Kirkens Nødhjelp (10.07.2008b). *Regnskap og administrasjon*. URL: <http://www.kirkensnodhjelp.no/Om-Kirkens-Nodhjelp/Om-Kirkens-Nodhjelp/Regnskap--Adm/>. (Lest 25. mars 2011)

Kirkens Nødhjelp (2009a). *Financial report 2009*. PDF-fil. URL: <http://www.kirkensnodhjelp.no/PageFiles/0/Financial%20Report%202009.pdf>. (Lest 25. mars 2011)

Kirkens Nødhjelp (2009b). *35000 bøssebærere i dag*. URL: <http://www.kirkensnodhjelp.no/Aktuelt/Nyhetsarkiv/35-000-bossebarere-i-dag/>. (Lest 21. mars 2011)

Kirkens Nødhjelp (2009c). *Tck-tck-tck: Over 1 million underskrifter*. URL: <http://www.kirkensnodhjelp.no/Aktuelt/Nyhetsarkiv/Tck-tck-tck-Over-1-million-underskrifter/>. (Lest 6. mai 2011)

Kirkens Nødhjelp (2010a). *Hva samler vi inn penger til?* URL: <http://www.kirkensnodhjelp.no/Fasteaksjonen/Om-aksjonen/Pengene-gaar-til/>. (Lest 26. februar 2011)

Kirkens Nødhjelp (2010b). *Materialet til Kirkens Nødhjelp aksjonen 2010, deriblant Pedagogisk opplegg for konfirmanter og ungdom*.

Kirkens Nødhjelp (2011). *Ressurssider for Kirkens Nødhjelps fasteaksjon*. URL: <http://www.kirkensnodhjelp.no/Fasteaksjonen/>. (Lest 17. mars 2011)

8.5. Upubliserte kilder

Kirkens Nødhjelp (2010c). Evalueringer av Kirkens Nødhjelp aksjonen, inkludert questback skjemaer og statistikk fra Kirkens Nødhjelp aksjonen 2010

LNU (2008). *Kampanjeark*. Ark som beskriver hvordan gjennomføre en kampanje.

Roum, Dag Arne (31.03.2011). Informasjon om fasteaksjonen gitt per telefon.

Kristiansen, Asle (31.03.2011). Informasjon om fasteaksjonen gitt per e-post.

Pettersen, Erling J. (15.04.2011). Informasjon om fasteaksjonen gitt per telefon.

Vedlegg

Intervjuguide konfirmantledere

Kartlegging

- Hva er diakoni, og hva er internasjonal diakoni?
- Hvem i menigheten er ansvarlig for konfirmantundervisning; lokale valg av innhold, form og lignende (det som ikke er fastlagt i *Plan for konfirmasjonstiden / Plan for trosopplæring*)?
- Deres menighet bidro i Kirkens Nødhjelp aksjonen 2010:
 - Er Kirkens Nødhjelp aksjonen hele menighetens aksjon, eller primært konfirmantenes aksjon? Hvorfor er det slik?
- Hvor fikk du informasjon om Kirkens Nødhjelp aksjonen?
- Hvilke deler av materialet i forbindelse med Kirkens Nødhjelp aksjonen tok dere i bruk i møte med konfirmantene?
 - Filmer, kampanjemateriell, pedagogisk opplegg...
 - Hvorfor valgte dere å (ikke) bruke det dere (ikke) brukte?
 - Hva slags forarbeid ble gjort?
- Hvor mye tid brukte dere på å forberede konfirmantene på Kirkens Nødhjelp aksjonen?
- Informerte dere foreldre om aksjonen?
- Hadde dere besøk fra Kirkens Nødhjelp? (CfC, internasjonal gjest, distriktskonsulent/ regionskonsulent ...)
 - Hvis ja: hvordan fungerte det?
 - Hvis nei: hvorfor hadde dere ikke besøk?
- Underviser dere om faste (evt. andre tema) i forbindelse med aksjonen?

Meninger og holdninger

- Kirkens nødhjelp sier selv at de er norske kirkers organisasjon for internasjonal diakoni. På hvilken måte bidrar Kirkens Nødhjelp til menighetens arbeid med internasjonal diakoni?
- Synes du det er viktig at Kirkens Nødhjelp aksjonen er en del av konfirmantopplegget i deres menighet?
- Hva tror du konfirmantene får ut av å delta på Kirkens Nødhjelps aksjon?

- (Kan du skille mellom dine håp/visjoner og det du tror er reelt utbytte?)
- I hvilken grad har du satt deg inn i materialet fra Kirkens Nødhjelp?
- Hva tenker du om forholdet mellom det materiell Kirkens Nødhjelp produserer og *Plan for trosopplæring / Plan for konfirmasjonstiden / Plan for diakoni?*
 - Er det samsvar? Klare forskjeller? Noe du savner?
- Et sitat fra ”Pedagogisk opplegg for konfirmanter og ungdom” (s.4):
 - ”Aksjonen er ... et praktisk redskap for å drive trosopplæring. Den gir menighetene hjelp til å sette kristen tro ut i praksis, og vise at diakonalt arbeid både er vern om skaperverket og kamp for rettferdighet.” Hva tenker du om dette?
- Treffer Kirkens Nødhjelp konfirmantene med det materialet de sender ut?
 - Er det lett å forstå/rett nivå?
 - Er det for avansert tematikk?
 - ...?
- På hvilken måte kan materialet Kirkens Nødhjelp lager til aksjonen endres, slik at det blir mest mulig anvendelig for konfirmantene?
- Synes du Kirkens Nødhjelps profil som en diakonal organisasjon er synlig i det materialet dere får tilsendt i forbindelse med aksjonen?

Intervjuguide konfirmanter

Kartlegging / Kunnskap

- Kirkens Nødhjelp; Hva slags organisasjon er det?
- Hva tror du diakoni er?
- Du var med på Kirkens Nødhjelps aksjon i mars 2010. Hva husker du fra det?
 - Hva gikk pengene til?
 - Hva var tema for aksjonen?
- Når du skulle ut å samle inn penger: Hva tenkte du om det du gjorde?
 - Tenkte du at du var med på noe ”viktig”? ..i så fall hvorfor?
 - Var det gøy/kjipt/skummelt?
- Hvor fikk du informasjon om Kirkens Nødhjelps aksjon (undervisning / besøk fra Kirkens Nødhjelp / brosjyrer / materiell / internett / TV)?
 - Hva fungerte / fungerte ikke? Hvorfor?
 - Hva likte du?
 - Syntes du noe var interessant?
 - Synes du at dette er et viktig tema?
- Kirkens Nødhjelp fokuserte spesielt på klimaendringer i aksjonen sin. Hva er klimaendringer?
 - hvorfor oppstår klimaendringer?
 - Hvordan kan klimaendringer skape problemer?
 - hvem rammes av klimaendringene?
 - hvem er skyld i klimaendringene?
- Kirkens Nødhjelp har flere handlingsalternativer som de oppfordrer til å delta i. Hvilke av de følgende handlingsalternativene deltok du i?
 1. Gå med bøsse
 2. Gi penger selv
 3. Signere flaskepostkampanje

Holdninger

- Hva mener du er det viktigste med Kirkens Nødhjelp aksjonen?
 - Samle inn penger?
 - Lære om et tema?
 - Bli engasjert?
 - ...?

- I Konfirmantfilmen sies det at ved å gå med bøsse kan du være med å forandre verden. Hva tenker du om din mulighet til å forandre verden?
- Hvilken betydning tror du de handlingsalternativene du deltok i har (gå med bøsse/ gi penger/ signere flaskepost)? Hvorfor gjør vi det? Hjelper det noe?
- Tror du at din deltakelse i Kirkens Nødhjelps aksjon har påvirket deg på noen måte?
 - Tenker du annerledes om urettferdighet i verden, klimaspørsmålet eller noe annet nå enn før du var med på aksjonen?
- Snakket du med noen om Kirkens Nødhjelps aksjon utenom i konfirmantundervisningen? (på skolen, hjemme, på internett)
 - Hva snakket dere om / Hvorfor ikke?
 - Vet familien din hva du gjorde? Vet de hva aksjonen gikk til?
 - Var familien din med å gå med bøsse eller gi penger?
- Kunne du tenke deg å være med på Kirkens Nødhjelps aksjon flere ganger, for eksempel neste år? Hva skulle til for at du ble med?
- Hvis du selv skulle lage en slik aksjon som skulle engasjere konfirmanter: hva ville du gjort?
- Kirkens Nødhjelp aksjonen omtales ofte som fasteaksjonen:
 - Hva er faste?
- Ser du noen sammenheng mellom faste og Kirkens Nødhjelp aksjonen?

Informasjonsskriv

Til konfirmanter, konfirmantforeldre og konfirmantleder

Deltakelse på intervju i forbindelse med masteroppgave

Jeg er masterstudent i diakoni på Diakonhjemmet Høgskole og skal nå skrive min avsluttende masteroppgave. Tema for masteroppgaven er hvilket utbytte konfirmanter i Borg bispedømme hadde av å delta på Kirkens Nødhjelps innsamlingsaksjon i mars 2010. Jeg ønsker å finne ut hva konfirmantene sitter igjen med av kunnskap om Kirkens Nødhjelps aksjon, og hvilke holdninger og tanker de har etter å ha deltatt på denne. For å finne ut dette, ønsker jeg å intervju 9-12 konfirmanter fra 3-4 forskjellige menigheter i Borg bispedømme, samt deres konfirmantledere (3-4 pers totalt).

Til konfirmantledere vil jeg spørre hvordan de forberedte konfirmantene på å delta på Kirkens Nødhjelp aksjonen, hvilke deler av materialet fra Kirkens Nødhjelp de tok i bruk, forholdet mellom aksjonen og konfirmantundervisningen og mellom aksjonen og menighetens diakonale arbeid. Spørsmålene jeg vil stille til konfirmantene vil dreie seg om hva de husker fra Kirkens Nødhjelp aksjonen, hva de synes om den og tenker om sin deltakelse på denne, hva som var bra og ikke bra. Til både konfirmantledere og konfirmanter vil jeg spørre hvordan de fikk informasjon om Kirkens Nødhjelp aksjonen.

Intervjuene vil bli gjort ved hjelp av en diktafon – lydopptaker. Intervjuene vil bli transkribert (skrevet som tekst). I transkriberingen vil jeg anonymisere den som intervjues: personopplysninger som navn, bosted, skole/arbeidsplass etc. som eventuelt skulle fremkomme på lydopptak vil bli fjernet fra teksten, samt øvrige henvisninger som kan lede i retning av hvor intervjuet er gjort vil bli fjernet. Det vil være en fare for å kunne se hvilke intervjuer som stammer fra samme menighet, uten at det skal være mulig å lokalisere denne menigheten. Lydfilene vil slettes fra Diktafonen senest når oppgaven er ferdig, innen sommeren 2011.

Det er frivillig å være med, og informanten har mulighet til å trekke seg når som helst underveis, uten å måtte begrunne dette nærmere. Opplysningene vil bli behandlet konfidensielt, og ingen enkeltpersoner vil kunne gjenkjennes i den ferdige oppgaven.

Jeg kan kontaktes for spørsmål på tlf: xxxxxxxx eller e-post: x@x.no. Ved behov kan min veileder Kai Ingolf Johannessen ved Diakonhjemmet Høgskole kontaktes på tlf. xxxxxxxx eller e-post: x@x.no.

Studien er meldt til Personvernombudet for forskning, Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste A/S.

Med vennlig hilsen Lars Hellerdal,
Gateadresse, postnr. Oslo
Masterstudent i diakoni, Diakonhjemmet Høgskole